

Vid utarbetandet av nedanstående sammanställning hade de sakkunniga emellertid ansett sig böra taga hänsyn endast till stationeringsorten. I det fall, bostad kunde tillhandahållas vid undervisningsanstalten för nu nämnd befattningshavare, borde givetvis visst avdrag från lönen göras för dylik förmån. Enär tillhandahållandet av bostad förde med sig viss ökning av de allmänna omkostnaderna för anstalten, syntes det emellertid vid här ifrågavarande beräkningar vara riktigast, att bostadshyra av angivet slag icke finge gå i avdrag på avlöningsstaten utan i stället betraktas såsom särskild inkomst för undervisningsanstalten.

Vid beräkning av avlöningsstatens storlek hade beträffande fast anställda befattningshavare anlagts *budgettekniska* synpunkter, i det att för de till viss lönegrad hänförliga befattningshavarna räknats med det lönebelopp, som motsvarade näst högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad. För kvinnlig befattningshavare, som enligt gällande bestämmelser icke ägde rätt att åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad, hade räknats med den näst högsta löneklass, som för sådan befattningshavare kunnat komma i fråga.

Till grund för beräkningen av kostnaderna för den undervisning, som avsåges skola meddelas av speciallärare, hade lagts antalet på sätt redan anförts beräknade »reducerade undervisningstimmar» vid dylik undervisning. Vid lantbrukshögskolan hade man ansett sig kunna räkna med, att speciallärare tjänstgjorde såsom ledare under fem exkursionsdagar årligen. Under exkursion borde givetvis förutom undervisningsarvode även resekostnads- och traktamentersättning utgå till färdledare. Sistnämnda kostnad borde emellertid hänföras till de allmänna utgifterna för exkursioner, till vilken post de sakkunniga senare återkomme.

I detta sammanhang må nämnas, att de sakkunniga upptagit föreslagna docentstipendier bland övriga årliga kostnader för högskolan.

Avlöningsstat för lantbrukshögskolan enligt de sakkunnigas förslag.

Professorer: 10 à 10,740 kronor	kronor 107,400
Rektorsarvode	» 2,000
Speciallärare: cirka 940 reducerade undervisningstimmar	
à 30 kronor	» 28,200
Vikariatsarvode	» 3,000
Assistenter: 4 à 3,600 kronor	» 14,400
Amanuenser 3 à 1,200 kronor, 1 à 1,800 kronor	» 5,400
Bibliotekarie	» 2,500
Kamrerare	» 4,000
Kanslibiträde	» 2,802
Maskinist	» 3,108
Vaktmästare: 4 à 2,940 kronor, 1 à 2,664 kronor	» 14,424

Kronor 187,234.

Angående löneställningen för vaktmästarna vid lantbrukshögskolan har en av de sakkunniga anført avvikande mening och yrkat, att av nämnda vaktmästare allenast en borde tillhöra lönegraden B 7 och de fyra övriga B 5.

Reservation.

Vad först angår frågan om de *fast anställda huvudlärarnas ställning*, har i de inkomna yttrandena någon invändning icke gjorts mot de sak-

Yttranden.

kunnigas förslag, att ifrågavarande lärare skola vara professorer. Vad beträffar bedömandet av sökandes skicklighet till professorsbefattning har från två håll gjorts erinran emot det föreliggande förslaget.

Styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut har hållit före, att vid en högskola såsom den ifrågavarande, huvudsakligen avsedd att i en till tiden begränsad kurs utbilda lärare och konsulenter för jordbrukets behov, professorernas undervisningsförmåga måste anses vara av lika stor betydelse som deras vetenskapliga skicklighet.

Tekniska högskolans lärarkollegium har med instämmande av *högskolans styrelse* ansett, att i den föreslagna formuleringen av förevarande punkt vikten av vetenskaplig skicklighet bort något starkare kunnat betonas. Till jämförelse har lärarkollegiet åberopat motsvarande formulering i tekniska högskolans stadgar.

Beträffande lärares och övriga befattningshavares avlöningsförhållanden hava vissa erinringar eller ändringsförslag framställts av statskontoret, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut samt styrelsen för tekniska högskolan.

Statskontoret har funnit de utav de sakkunniga förordade avlöningarna åt olika befattningshavare i allmänhet vara riktigt avvägda. Beträffande de fem föreslagna vaktmästarna har statskontoret emellertid ansett, att, innan man erhållit närmare kännedom om de skyldigheter, som skulle åvila dem, endast en borde hänföras till lönegraden B 7 och fyra till B 5. Vidare hade det föreslagna arvodet till bibliotekarie syntes statskontoret alltför högt. Vid flera högskolor handhades biblioteksgörömmen av en lärare mot ett årligt mindre arvode. Vid skogshögskolan utgjorde dylikt arvode 400 kronor.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har anført, att nämnden tagit under övervägande, huruvida den nya högskolans professorer, eller åtminstone vissa av dem, kunde till förbilligande av organisationen placeras något lägre å löneskalan än de sakkunniga föreslagit, exempelvis i 28:e lönegraden, till vilken lönegrad hänförts professorerna vid Chalmers tekniska institut och farmaceutiska institutet. Det hade emellertid syntes lönenämnden angeläget, att löneförmånerna å ifrågavarande lärarbefattningar så tillmättes, att för dessa tjänster kunde påräknas personer, som i sin vetenskapliga verksamhet visat framstående forskarbegåvning och därjämte ådagalagt omfattande praktisk förfarenhet på lantbrukets område. Och då man icke torde i nu angivna hänseenden böra ställa lägre krav på de blivande professorerna vid lantbrukshögskolan än på avdelningsföreståndarna vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, vilka sistnämnda åtnjöte lön enligt 30:e lönegraden, syntes det lönenämnden skäligt, att jämväl de förra placerades i samma lönegrad.

Beträffande de av de sakkunniga föreslagna ersättningarna till speciallärare, assistenter, amanuenser, kamrerare med flera syntes ej heller några direkta erinringar vara att framställa. Det för bibliotekarien vid lantbrukshögskolan avsedda arvodet, 2,500 kronor, syntes dock lönenämnden alltför högt tilltaget och torde kunna avsevärt nedsättas. I fråga om vaktmästarnas vid lantbrukshögskolan lönegradsplacering ville nämnden — i avvaktan på närmare erfarenhet rörande de arbetsuppgifter, som kunde komma att åvila nämnda befattningshavare — ansluta sig till det

av en utav de sakkunniga framställda yrkandet, att av de fem befattningarna en hänfördes till lönegrad B 7 samt de övriga till lönegrad B 5.

I betänkandet hade angivits vissa ersättningsbelopp att utgå till lärare, som förordnades att upprätthålla den del av den rektor vid lantbrukshögskola eller lantbruksinstitut åliggande undervisning, från vilken denne för skötande av rektorsgöromålen kunde erhålla befrielse. I fråga om ersättning till vikarie för övriga fast anställda lärare hade de sakkunniga däremot ansett sig icke kunna verkställa någon beräkning. Bestämmelser i sådant hänseende torde dock, i likhet med vad som skett beträffande tekniska högskolan, böra meddelas för det fall, att professur vid lantbrukshögskolan skulle komma att bestridas av befattningshavare, som icke åtnjöte lön enligt den civila löneplanen. Beträffande vikarie med full tjänstgöringsskyldighet å professorsbefattning vid tekniska högskolan vore föreskrivet, att vikariatsarvode skulle utgå med 6,600 kronor för år, dock att vikarie, som under minst fem års tid innehaft anställning såsom docent vid något av rikets universitet eller tekniska högskolan och som redan förut under sammanlagt minst ett års tid med full tjänstgöringsskyldighet uppehållit professorsbefattning vid något av nämnda universitet eller vid tekniska högskolan, av Kungl. Maj:t kunde tillerkännas arvode efter 7,200 kronor för år, där vikariatstiden omfattat sammanlagt minst ett år, och efter 7,800 kronor för år, där vikariatstiden omfattat sammanlagt minst tre år. Liknande bestämmelser som de nu anförda torde kunna tillämpas även i fråga om vikariat å professorsbefattning vid lantbrukshögskolan.

I särskilt yttrande har *lönenämndens ordförande* med instämmande av ledamoten *Reinwall* uttalat, att tillräckliga skäl icke syntes vara anförda för att uppföra professorerna vid den blivande lantbrukshögskolan i lönegrad B 30, i varje fall så länge den egentliga forskningsverksamheten inom jordbruket utfördes vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Med hänsyn till de kompetensfordringar, som gällde för exempelvis läroverkens lektorer, syntes en löneställning i lönegraden B 28 vara tillräcklig för lantbrukshögskolans professorer. Skulle det emellertid anses ofrånkomligt att vid högskolan placera lärarna i det mest krävande ämnena i lönegraden B 30, torde de övriga huvudlärarna lämpligen böra tilldelas lektors ställning och avlöningsförmåner. Det finge erinras, att vid skogshögskolan väl funnes fyra professorer i lönegraden B 30 men samtidigt två ordinarie och en extra lektor i lönegraden B 26. Att på grundval av sakkunnigutlåtandet fastställa, vilka lärarbefattningar borde innehavas av lektorer, läte sig knappast göra. I första hand syntes emellertid en dylik ställning böra tillkomma lärarna i sådana ämnen, inom vilka forskningsverksamhet utövades vid centralanstalten för jordbruksförsök.

Ledamoten *Reinwall* har vidare i särskilt yttrande anmält, att han i fråga om vaktmästartjänsternas lönegradsplacering tillstyrkte de sakkunnigas förslag. Otivelaktigt skulle nämligen på de fyra institutionsvaktmästarna komma att ställas betydligt större krav än som vanligen ställdes på en expeditionsvakt i ett centralt ämbetsverk.

Styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut har i likhet med *lärarrådet därstädes* föreslagit viss höjning av det beräknade medeltimarvudet till speciallärare. Enär vid lantbrukshögskolan ett stort antal viktiga läroämnen måste anförtros åt speciallärare, för vilka arvodet måste beräknas relativt högt, syntes det icke vara möjligt att i medeltal sätta arvodet per reducerad undervisningstinne lägre än till 40 kronor, särskilt med hän-

syn därtill att även i vissa av speciallärare representerade läroämnen uppdelning av lärjungarna i flera avdelningar måste användas vid övningar.

Något skäl att placera en av vaktmästarna i lägre grad än de övriga syntes enligt styrelsens mening icke föreligga, varför samtliga vaktmästare vid högskolan borde placeras i lönegraden B 7.

Tekniska högskolans lärarkollegium, till vars framställning *högskolans styrelse* anslutit sig, har ansett, att, då ganska stora och delvis viktiga delar av undervisningen enligt de sakkunnigas förslag skulle handhavas av speciallärare, en utredning torde varit behövlig angående möjligheten att på ett för undervisningens halt och kontinuitet tillfredsställande sätt rekrytera dessa lärare. Lärarkollegiet funne det tvivelaktigt, huruvida vid högskolans förläggning till Ultuna det av de sakkunniga föreslagna medelarvodet av 30 kronor per reducerad undervisningstimme vore till fyllt.

*Propositionen
nr 249/1930.*

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet till propositionen nr 249/1930 rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande förordade *dåvarande chefen för jordbruksdepartementet* bland annat, att samtliga huvudlärare hänfördes till lönegrad B 30 i allmänna avlöningsreglementet. Mot de sakkunnigas förslag till arvoden åt assistenter och amanuenser hade departementschefen ingen erinran. Ävenledes biträdde departementschefen de sakkunnigas förslag, att av vaktmästarna fyra skulle hänföras till lönegraden B 7 och en till B 5. Departementschefen anförde vidare.

Det syntes med skäl kunna ifrågasättas, huruvida väl kvalificerade speciallärare kunde väntas stå till högskolans förfogande för en genomsnittlig ersättning av 30 kronor per reducerad undervisningstimme (en föreläsnings- eller två övningstimmar), helst som speciallärare i vissa fall skulle få anlitas även i jämförelsevis viktiga ämnen. Innan ännu någon erfarenhet vunnits i förevarande hänseende funne departementschefen sig emellertid icke böra föreslå någon ändring på denna punkt. Beträffande arvoden till vikarierande lärare hade de sakkunniga föreslagit, att i högskolans stat upptoges endast ett belopp av 3,000 kronor såsom ersättning åt den vikarierande lärare, som upprätthölle undervisning från vilken rektor vore befriad, medan övriga ifrågakommande vikariatsersättningar borde bestridas från anslagsmedlen för avlönande av ordinarie tjänstemän. Mot detta förslag hade departementschefen intet att invända. Emellertid torde såsom allmänna civilförvaltningens lönenämnd närmare utvecklat vissa bestämmelser i fråga om fastställande i särskilda fall av arvode åt professorsvikarie vara erforderliga. Det vore lämpligt, att i sådant hänseende enahanda bestämmelser föreskrevs som nu gällde beträffande tekniska högskolan och för vilka lönenämnden i sitt yttrande redogjort. De föreslagna arvoden till rektor, kamrerare och skrivbiträde ansågo departementschefen skäliga. Vad beträffade bibliotekarie, hade statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd funnit det av de sakkunniga beräknade arvodet för denne, 2,500 kronor, vara för högt tilltaget. Med hänsyn till den utomordentligt stora betydelse, ett väl organiserat och välskött bibliotek torde hava för sådana studier, som här skulle komma i fråga, syntes det emellertid icke vara lämpligt att på denna punkt driva sparsamheten så långt, att därigenom bibliotekets utnyttjande av de studerande skulle försvåras. Att vid be-

stämmande av ifrågavarande arvode göra jämförelse med skogshögskolan torde så till vida vara missvisande, som lantbrukshögskolans bibliotek måste spänna över ett betydligt större kunskapsområde. I överensstämmelse med tidigare gjorda beräkningar hade de sakkunniga angivit slutbeloppet för avlöningsstaten vid lantbrukshögskolan till 187,234 kronor. Då departementschefen i det föregående föreslagit, att särskild speciallärare anställdes för ämnet fältmätning med omkring 50 reducerade undervisningstimmar, för vilken undervisning enligt förut angivna grunder borde beräknas en kostnad av 1,500 krohor, komme avlöningsstaten att ökas till 188,734 kronor. Emellertid kunde förväntas, att ifrågavarande kostnader under övergångsåren skulle stanna vid lägre belopp. Denna fråga torde ett kommande år, då medel behövde äskas för ändamålet, böra underkastas mera ingående prövning.

Förenämnda utredningsmän hava i fråga om *befattningshavarnas löneställning* endast yttrat sig om assistenternas avlöning. Härom anför utredningsmännen:

Utredningsmännen beträffande försöksverksamheten m. m.

För närvarande funnes vid centralanstalten assistenter av två kategorier, nämligen dels fast anställda assistenter med ett årligt arvode av 6,300 kronor och dels extra assistenter med ett årsarvode av i regel 4,320 kronor.¹ Å båda dessa arvoden utginge dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. gällande grunder. Därest försöksanstalten skulle förläggas till platsen för en blivande lantbrukshögskola, ansåge utredningsmännen det lämpligt, att i lönehänseende tre olika kategorier av assistenttjänster inrättades. Ett mindre antal assistenter torde erfordras för sådana mera invecklade arbeten, som för befattningshavaren krävde lång utbildningstid vid avdelningen och där ofta återkommande ombyten av personal sålunda icke vore önskvärda. Dylik assistent, som lämpligen torde böra benämnas förste assistent, borde enligt utredningsmännens mening erhålla avlöning såsom extra ordinarie befattningshavare i lönegraden B 21. Beträffande flertalet assistentbefattningar torde det emellertid vara lämpligt, att innehavaren efter några års tjänstgöring vid försöksanstalten överginge till annan mera fast anställning av jämförbar karaktär. För assistenter vid jordbruks- och husdjursavdelningarna syntes det sålunda ligga nära till hands att söka erhålla anställning som lantbrukslärare samt jordbruks- och husdjurskonsulenter, och assistenttjänstgöring vid kemiska avdelningen torde vara lämplig förutbildning för tjänstemän vid kemiska stationer. En dylik cirkulation underlättades emellertid av att arvodesbeloppen för ifrågavarande assistenter icke låge över den lönenivå, som representerades av de befattningar, till vilka transport kunde väntas. Å andra sidan vore det givetvis förenat med stor risk att bestämma arvoden för assistenter till så lågt belopp, att rekryteringen av befattningarna med väl kvalificerade innehavare äventyrades. Utredningsmännen föresloge, att arvodet för vissa av ifrågavarande assistentbefattningar bestämdes till 4,800 kronor om året och för andra till 3,600 kronor om året. Å nämnda belopp borde dyrtidstillägg utgå. Sänkningen i förhållande till nu utgående arvoden hade ansetts motiverad dels av den något lägre levnadskostnadsnivån i Ultuna (Uppsala) och dels, såsom redan nämnts, med

¹ För de med anslag från konsortiet "Ager" anställda assistenterna gälla för närvarande särskilda bestämmelser.

hänsyn till önskvärdheten av att ifrågavarande befattningar icke bleve slutposter. Vid nyanställning av assistent torde denne i regel komma i åtnjutande av det lägre arvodet, och den föreslagna differentieringen i arvodesbelopp torde i många fall medföra möjlighet att genom uppflyttning i högre lönegrad någon längre tid kvarhålla sådan arbetskraft, som visat sig särskilt lämpad för verksamhet av ifrågavarande slag.

Rörande *arvoden* åt rektor och kamrerare samt ersättningen för skötseln av biblioteket anför utredningsmännen följande, varvid är att märka, att uttalandet närmast hänför sig till alternativ B, ehuru förslagen även gälla förevarande alternativ C.

Det med rektorsuppdraget vid högskolan förenade arvodet hade av lantbruksundervisningssakkunniga föreslagits till 2,000 kronor för år räknat. Enär försöksverksamhetens införlivande med högskolan givetvis medförde icke ringa ökning av det rektor åvilande arbetet, hade utredningsmännen ansett sig böra föreslå höjning av ifrågavarande arvodesbelopp med 400 kronor eller till 2,400 kronor. Genom försöksverksamhetens inordnande i högskolan kunde skötseln av biblioteket väntas bliva mera krävande. Arvodet för handhavandet av biblioteksgöromål, vilket av högre lantbruksundervisningssakkunniga föreslagits till 2,500 kronor, torde därför böra beräknas höjt till 4,000 kronor. Även kamreraren finge genom den ifrågasatta sammanslagningen ökat arbete. Det av högre lantbruksundervisningssakkunniga beräknade arvodet för ifrågavarande befattningshavare, 4,000 kronor, torde därför böra höjas till 6,000 kronor.

Utredningsmännen hava på grundval av vad de sålunda föreslagit upprättat följande förslag till avlöningsstat för lantbrukshögskolan.

Avlöningsstat.

Professorer: 12 à 10,740 kronor	kronor 128,880
Rektorsarvode	» 2,400
Vikariatsarvode	» 3,000
Laborator	» 8,820
Speciallärare: 875 reduc. undervisn.-timmar à 30 kronor ..	» 26,250
Förste assistenter: 3 à 6,168 kronor	» 18,504
Assistenter: 4 à 4,800 kronor, 6 à 3,600 kronor	» 40,800
Amanuenser: 1 à 1,800 kronor, 4 à 1,200 kronor	» 6,600
Bibliotekspersonal	» 4,000
Kamrerare	» 6,000
Kanslibiträde	» 2,802
Maskinist	» 3,108
Expeditionsvaktmästare	» 2,940
Institutionsvaktmästare: 5 à 2,940 kronor	» 14,700
Snickare	» 2,664

Summa kronor 271,468.

Yttranden. Mot utredningsmännens förslag i förevarande avseenden har ingen erinran gjorts i de i anledning av utredningsmännens betänkande avgivna yttrandena.

Departementschefen. För att professorerna vid den blivande lantbrukshögskolan skola avlönas enligt lönegrad B 30 kunna vid föreliggande förslag så mycket star-

kare skäl anföras, som högskolan avses skola övertaga en betydande del av centralanstaltens verksamhet. Jag tillstyrker följaktligen, att professorerna hänföras till nämnda lönegrad. Likaledes förordar jag utredningsmännens förslag, att laboratorn vid kemiska institutionen avlönas enligt lönegraden B 26. Någon erinran har jag ej heller emot den av högre lantbruksundervisningssakkunniga förordade löneplaceringen i fråga om vaktmästare och därmed jämförliga befattningshavare. Genom samorganisationen med centralanstalten kommer vaktmästarnas ställning att så förändras, att den föreslagna löneplaceringen är fullt motiverad.

Jag tillstyrker vidare högre lantbruksundervisningssakkunnigas av utredningsmännen biträdda förslag rörande ersättning åt speciallärarna vid lantbrukshögskolan.

Vidkommande assistenternas arvoden kan jag principiellt förorda utredningsmännens förslag. Det synes mig emellertid, som om åtminstone från början assistenter icke böra erhålla arvode å 4,800 kronor vid andra institutioner än sådana, där flera assistenter skola finnas. Följaktligen vill jag föreslå, att åt assistenten å institutionen för marklära tillsvidare beräknas ett arvode av allenast 3,600 kronor. Beträffande arvoden, åt amanuenserna tillstyrker jag högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag.

Ifråga om arvode åt rektor torde det av högre lantbruksundervisningssakkunniga föreslagna beloppet kunna anses fullt tillräckligt. Att märka är, att t. ex. vid veterinärhögskolan rektorsarvodet utgör endast 1,500 kronor. Jag kan sålunda icke tillstyrka den förhöjning av det av de sakkunniga föreslagna beloppet, som utredningsmännen förordat. Ej heller anser jag mig kunna biträda utredningsmännens förslag att höja det av de sakkunniga föreslagna arvodet för skötseln av biblioteket. Det synes mig nämligen, som om det av de sakkunniga förordade beloppet av 2,500 kronor skulle vara fullt tillräckligt för ändamålet. Däremot vill jag tillstyrka, att arvodet till kamreraren beräknas till 6,000 kronor liksom även att till vikariatsarvode åt den lärare, som upprätthåller den undervisning, varifrån rektor blir befriad, beräknas ett belopp av 3,000 kronor. För fastställande av arvode åt professorsvikarier i övrigt torde emellertid särskilda bestämmelser böra utfärdas i huvudsaklig överensstämmelse med vad allmänna civilförvaltningens lönenämnd närmare utvecklat.

I avvaktan på det närmare övervägande, som jag ansett böra komma till stånd rörande behovet av större anslag till speciallärare i kulturteknik, anser jag, i likhet med vad som föreslogs förra året, att det för arvode åt speciallärare avsedda beloppet i lönestaten bör ökas med 1,500 kronor, utöver vad de sakkunniga föreslagit. Med av mig här ovan föreslagna ändringar i utredningsmännens förslag till avlöningsstat för lantbrukshögskolan samt med iakttagande av att jag tidigare föreslagit upptagandet av en assistent- och en vaktmästarebefattning mindre, än vad utredningsmännen förordat, skulle nämnda stat komma att sluta å ett belopp av 262,128 kronor.

Administra-
tion.

Med avseende på *lantbrukshögskolans ledning* hava de sakkunniga föreslagit fyra led, nämligen inspektor, styrelse, lärarkollegium och rektor.

Högre lant-
bruksunder-
visningsak-
kunniga.

Liksom fallet vore med närstående högskolor — veterinär- och skogs- högskolorna — borde även en blivande lantbrukshögskola höra direkt under Kungl. Maj:t och ärenden rörande densamma handläggas i jordbruks- departementet. Med hänsyn till att lantbrukshögskolans uppgift till väsentlig del komme att bestå i utbildandet av tjänstemän för den under lantbruksstyrelsens överinseende stående lägre lantbruksundervisningens, konsulentverksamhetens och lantbruksförvaltningens behov, syntes det emellertid vara lämpligt, att chefen för lantbruksstyrelsen tillerkändes *inspektionsrätt* vid högskolan.

Vid själva lantbrukshögskolan borde den högsta myndigheten utgöras av en *styrelse*, som syntes böra erhålla en sådan sammansättning, att i densamma den förut omtalade samverkan mellan olika vetenskapliga anstalter komme till organisatoriskt uttryck. Detta syntes kunna ernås på det sätt, att styrelsen finge bestå av sex medlemmar, av vilka Kungl. Maj:t utsåge två, därav den ene borde vara ordförande, en vore självskriven på grund av sin ämbetsställning, nämligen lantbrukshögskolans rektor, en valdes av lantbrukshögskolans lärarkollegium, en av det större akademiska konsistoriet i Uppsala och en av centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet styrelse på förslag av dess nämnd. Bestämmelser borde givas, som tryggade, att sakkunskap förefunnnes hos styrelsens samtliga ledamöter. Av de utav Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna borde åtminstone den ene vara förfaren i praktiskt jordbruk.

Lärarkollegiets fasta kärna borde utgöras av de vid lantbrukshögskolan anställda professorerna. Prefekt vid universitetsinstitution och avdelningsföreståndare vid centralanstalten borde för undvikande av tidsödande skrivelser adjungeras vid behandlingen av visst ärende, som rörde samarbetet med respektive institution. Likaså borde dylik prefekt eller avdelningsföreståndare eller annan professor, vid vars institution eller under vars ledning studerande utarbetat licentiatavhandling, adjungeras vid bedömandet av den studerandes licentiatexamen i vederbörande ämne, dock med rätt för den adjungerade att insända skriftligt yttrande eller votum. Vid lantbrukshögskolan anställd speciallärare, som självständigt handhade undervisningen i något ämne, borde ävenledes adjungeras i lärarkollegiet vid behandlingen av frågor, som omedelbart rörde det honom anförtrödda läroämnets intressen.

Liksom nu vore fallet vid lantbruksinstitutionen torde vid lantbrukshögskolan en av högskolans professorer böra förordnas till *rektor* av Kungl. Maj:t, sedan styrelsen avgivit förslag. Lämpligt torde vara, att styrelsen avgåve förslag först efter lärarkollegiets hörande. Att låta lärarkollegiet självt välja rektor syntes ej vara att tillråda med hänsyn till dess fåtalighet. Dessutom skulle ju lärarkollegiet enligt förevarande förslag få tillfälle att genom en vald representant göra sina synpunkter gällande i styrelsen.

Reservation.

Angående sättet för tillsättandet av lantbrukshögskolans styrelse har reservation avgivits av en utav de sakkunniga, nämligen herr Sederholm, som anför:

»Med avseende på styrelsens för lantbrukshögskolan sammansättning anser jag i olikhet mot de sakkunnigas majoritet, att denna styrelse i sin helhet bör tillsättas av Kungl. Maj:t. Så sker för närvarande i huvud-

sak både inom veterinärhögskolan och skogshögskolan, och några olägenheter av denna anordning hava där, så vitt jag har mig bekant, ej för sports.»

Endast i två av de avgivna yttrandena har frågan om särskild inspektion berörts. Yttrandena.

Tekniska högskolans lärarkollegium, i vars framställning *högskolans styrelse* förklarat sig instämma, har uttalat, att särskild inspektionsmyndighet vid sidan om eller kanske rentav över styrelsen förefölle lärarkollegiet ej överensstämma med normala högskoleformer. Kollegiet ville ifrågasätta, huruvida det ej skulle vara en lyckligare och för högskolan värdigare lösning, att lantbruksstyrelsens chef vore självskrivnen ledamot av högskolans styrelse.

Styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut har ansett lämpligt, att inspektor för högskolan utses av Kungl. Maj:t.

I fråga om sättet för utseendet av högskolans styrelse hava *statskontoret*, *skogshögskolans styrelse* samt *Stockholms läns och stads* och *Västmanlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* uttalat sig till förmån för nyssnämnda reservation. *Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* har förordat de sakkunnigas förslag. *Styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut* har ansett, att lantbrukshögskolans styrelse borde utgöras av fyra av Kungl. Maj:t utsedda personer jämte högskolans rektor samt en av lärarkollegiet utsedd ledamot.

Övriga detaljer rörande högskolans ledning hava icke givit anledning till erinran i något av de avgivna yttrandena.

I propositionen nr 249/1930 rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande anförde *dåvarande chefen för jordbruksdepartementet* bland annat följande. *Propositionen nr 249/1930.*

De sakkunnigas förslag att chefen för lantbruksstyrelsen skulle hava inspektionsrätt vid högskolan syntes vara ägnat att i viss mån komplicera högskolans administration. De med ifrågavarande anordning avsedde fördelarna torde man därför i stället böra söka vinna genom bestämelse, att lantbruksstyrelsens chef skulle vara självskrivnen ledamot av högskolans styrelse.

Styrelsen för lantbrukshögskolan borde, i likhet med vad nu gällde för exempelvis skogs- och veterinärhögskolorna, till huvudsaklig del tillsättas av Kungl. Maj:t. Styrelsen borde utgöras av fyra utav Kungl. Maj:t för viss tid förordnade ledamöter samt chefen för lantbruksstyrelsen och högskolans rektor eller dennes vikarie såsom självskrivna ledamöter. Kungl. Maj:t borde tillika utse styrelsens ordförande. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att tillse, att genom valet av styrelseledamöter olika för högskolans verksamhet betydelsefulla intressen bleve på lämpligt sätt representerade.

Förut omnämnda utredningsmän hava icke ifrågasatt, att ett ordnande av försöksverksamheten och den högre lantbruksundervisningen i överensstämmelse med utredningsmännens alternativ C skulle komma att på

Utredningsmännen för försöksverksamheten m. m.

verka här förevarande fråga i annan mån än att samma styrelse skulle fungera för såväl lantbrukshögskolan som centralanstalten.

Departements-
chefen.

Ifråga om styrelsen för lantbrukshögskolan biträder jag den meningen, att chefen för lantbruksstyrelsen och högskolans rektor böra vara självskrivna ledamöter av styrelsen. Då denna styrelse samtidigt skall fungera som styrelse för centralanstalten, synes även den avdelningsföreståndare inom centralanstalten, som enligt vad jag framdeles i annat sammanhang kommer att förordas skall vara anstaltens chef, böra vara självskriven ledamot av styrelsen. Anledning torde ej föreligga att utöka antalet ledamöter utöver sex. Återstående tre ledamöter torde utses av Kungl. Maj:t, som av dem förordnar en som ordförande. Det vore givetvis önskvärt, att vid valet av ledamöter i styrelsen olika intressen tillgodosåges och representanter funnes för Uppsala universitet, för praktiskt jordbruk samt för den försöksverksamhet, som bedrivs utanför högskolan och centralanstalten.

Någon särskild inspektor för högskolan torde icke med denna sammanställning av styrelsen behöva tillsättas. Beträffande lärarrådet torde böra gälla, att även avdelningsföreståndarna vid centralanstalten böra erhålla säte och stämma däri.

b. Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Utrednings-
männen för
försöksverk-
samheten
m. m.

Ifråga om *behovet av arbetskrafter* av olika slag hålla förenämnda utredningsmän före, att vid en förflyttning av centralanstalten detta skall bli ungefär detsamma, som för närvarande. Den undervisningsskyldighet, som ålägges vissa befattningshavare, kunde visserligen tänkas behöva kompenseras genom ytterligare arbetshjälp. Vidare skulle anstaltens mindre centrala läge vid en förläggning till Ultuna kunna anföras som skäl för en ökning av antalet arbetskrafter. Men å andra sidan torde viss arbetsbesparing kunna ernås genom rationell planläggning och utrustning av arbetslokalerna, varjämte de rikare försöksmöjligheterna å förlägningsplatsen innebure, att arbetsåtgången beträffande åtskilliga försöksuppgifter sannolikt bleve något mindre än förut.

Utredningsmännen föreslå därför, att på de olika avdelningarna upptagas följande *befattningshavare* med angiven *löneställning*.

Jordbruksavdelningen.

Antalet befattningshavare i olika tjänsteställning torde böra beräknas i stort sett lika som vid nuvarande förläggning. Enär gåvomedel från konsortiet Ager framdeles icke med säkerhet kunde påräknas, i varje fall icke i större omfattning, och hittills erhållna gåvomedel snart hunnit förbrukas, syntes hela den erforderliga personalen böra uppföras såsom avlönad med statsmedel. Enär avdelningen efter förflyttningen

torde erhålla möjlighet att betydligt utvidga försöksverksamheten å förläggningsplatsen, torde utöver nuvarande personal ytterligare en assistent bliva erforderlig. Däremot torde de nuvarande båda tillfälliga assistenterna icke böra upptagas i avlöningsstaten. För erforderlig tillfällig arbetskraft borde i stället särskilda medel upptagas i omkostnadsstaten.

Den nuvarande uppdelningen av jordbruksavdelningen på en underavdelning för jordbruk och en underavdelning för växtodling torde efter eventuell förflyttning av avdelningen icke böra bibehållas. I överensstämmelse härmed torde den nuvarande överassistentbefattningen böra utbytas mot en befattning med tjänsteställning motsvarande laborators vid andra avdelningar. Ifrågavarande befattningshavare vid jordbruksavdelningen torde emellertid lämpligare böra benämnas försöksledare.

Av assistenterna vid jordbruksavdelningen torde en behövas för mera maktpåliggande uppgifter. Han borde därför bliva extra ordinarie befattningshavare i lönegraden B 21. Beträffande de övriga fyra assistenter, som beräknades vara erforderliga vid avdelningen, torde två böra erhålla ett årsarvode av 4,800 kronor vardera och de två återstående ett årsarvode av 3,600 kronor vardera.

För jordbruksavdelningen föresloges sålunda följande befattningshavare:

- 1 avdelningsföreståndare (B 30),
- 1 försöksledare (B 26),
- 1 förste assistent (extra ord. B 21),
- 2 assistenter (arvode à 4,800 kronor),
- 2 assistenter (arvode à 3,600 kronor).

Husdjursavdelningen.

För denna avdelning torde antalet befattningshavare i olika tjänsteställning böra beräknas på samma sätt som vid nuvarande förläggning. Av assistenterna torde en böra vara extra ordinarie befattningshavare i lönegrad B 21, och av de övriga syntes två böra erhålla 4,800 kronor och två 3,600 kronor vardera i årsarvode.

För husdjursavdelningen borde sålunda räknas med följande befattningshavare:

- 1 avdelningsföreståndare (B 30),
- 1 laborator (B 26),
- 1 förste assistent (extra ord. B 21),
- 2 assistenter (arvode à 4,800 kronor),
- 2 assistenter (arvode à 3,600 kronor).

En av avdelningsföreståndarna förutsättes böra utses till chef för anstalten med ett årligt arvode av 700 kronor, varjämte såsom chefs biträde vid expeditionsgöromål ävensom i övrigt vid försöksverksamheten bör anställas ett kanslibiträde i lönegraden B 7. Vaktmästarpersonalen anses kunna inskränkas till en maskinist, tillika port- och planteringsvakt, samt en institutionsvaktmästare, båda i lönegraden B 7. Kamrerargöromålen skulle ombesörjas av lantbrukshögskolans kamrerare, varjämte biblioteket skulle vara gemensamt med lantbrukshögskolan. å vars stat medel för bibliotekets skötsel och vård upptagits.

Den av utredningsmännen föreslagna *avlöningsstaten* har följande utseende.

Avlöningsstat.

Avdelningsföreståndare: 2 à 10,740 kronor	kronor 21,480
Chefsarvode	» 700
Försöksledare	» 8,820
Laborator	» 8,820
Förste assistenter: 2 à 6,168 kronor	» 12,336
Assistenter: 4 à 4,800 kronor, 4 à 3,600 kronor	» 33,600
Kanslibiträde	» 2,802
Vaktmästare: 2 à 2,940 kronor	» 5,880
Summa kronor 94,438.	

Beträffande centralanstaltens *administration* i övrigt föreslå utredningsmännen, att anstalten bör lyda under samma styrelse som lantbrukshögskolan.

Yttranden. Utredningsmännens förevarande förslag hava i de i anledning av utredningsmännens betänkande avgivna yttrandena lämnats utan erinran.

Departementschefen. Jag anser mig böra förorda, att centralanstalten även efter sin förflyttning bibehåller sin nuvarande benämning.

Vad beträffar behovet av arbetskrafter vid centralanstalten efter dess förflyttning till Ultuna har jag ingen annan anmärkning att göra gent emot utredningsmännens förslag, än att behovet av assistenter bör underkastas förnyad prövning mera omedelbart före förflyttningen, då det lär bli lättare att avgöra, huruvida medel från annat håll komma att stå till förfogande för viss del av detta ändamål. Såsom jag nedan kommer att föreslå, skulle nämligen den nuvarande centralanstaltens jordbruks- och husdjursavdelningar först hösten 1935 förflyttas till Ultuna.

Ej heller har jag någon erinran att göra mot utredningsmännens förslag till löneplacering av befattningshavarna vid centralanstalten. I frågan om anstaltens *administration* och ledning har jag angivit min ståndpunkt ovan i samband med framläggande av förslag om lantbrukshögskolans *administration*.

I samband med uppgörandet av sitt alternativ B hava utredningsmännen framfört tanken på anordnandet av ett försöksråd, som för åstadkommande av enhetlighet beträffande den lokala försöksverksamheten skulle hava ledningen därav samt i övrigt hava till uppgift att behandla frågor av försöksteknisk art. Jag finner denna tanke hava sitt berättigande även i fråga om förevarande alternativ C. Något förslag i detta syfte är jag dock icke nu beredd att framlägga, men är det min avsikt att, sedan riksdagen fattat beslut i förevarande fråga, upptaga spörsmålet om den lokala försöksverksamhetens anordning och statens förhållande därtill till allsidig prövning, varvid även förslaget om ett försöksråd bör tagas i beaktande.

c. Växtskyddsanstalten.

Beträffande behovet av arbetskrafter och befattningshavarnas löneställning hava förenämnda utredningsmän i avseende å växtskyddsanstalten framlagt följande förslag:

Utrednings-
männen för
försöksverk-
samheten
m. m.

- 1) Växtpatologiska avdelningen:
1 avdelningsföreståndare (B 30),
2 förste assistenter (extra ord. B 21),
1 assistent (arvode 4,200 kronor).
- 2) Entomologiska avdelningen:
1 avdelningsföreståndare (B 30),
2 förste assistenter (extra ord. B 21),
1 assistent (arvode 4,200 kronor).
- 3) Upplysnings- och administrativa avdelningen:
1 avdelningsföreståndare (B 30),
1 förste assistent (extra ord. B 21).
- 4) Gemensamt:
1 maskinist och vaktmästare (B 7),
1 kontorsbiträde (B 4).

Därutöver torde tillfälliga arbetsbiträden böra anställas i mån av behov. För försöksverksamheten på biodlingens område, vilken för närvarande vore knuten till centralanstaltens entomologiska avdelning, förutsattes, att liksom nu särskild personal vore anställd. Denna inginge icke i ovanstående förteckning.

Utav avdelningsföreståndarna borde en fungera såsom chef för växtskyddsanstalten.

Utredningsmännen hava uppgjort följande avlöningsstat för anstalten:

Avlöningsstat.

Avdelningsföreståndare: 3 à 11,460 kronor	kronor 34,380
Förste assistenter: 5 à 6,816 kronor	» 34,080
Assistenter: 2 à 4,200 kronor	» 8,400
Vaktmästare	» 3,300
Kontorsbiträde	» 2,676

Summa kronor 82,836.

I fråga om anstaltens *administration* i övrigt förordar utredningsmännen, att densamma i likhet med vad som gäller beträffande centralanstalten bör hava en viss anknytning till lantbruksakademien.

En sådan anordning motiverades bland annat därav, att växtskyddsanstalten skulle bli förlagd till av akademien disponerat område. Men även ur ren försökssynpunkt torde det för växtskyddsanstalten vara värdefullt att stå i nära förbindelse med den framdeles sannolikt utvidgade försöksverksamhet, som kunde komma att bedrivas vid akademiens trädgårdsavdelning vid Experimentalfältet. Vidare torde av växtskyddsanstaltens verksamhet föranledda kamrerargöromålen lämpligen kunna, ävenledes i överensstämmelse med vad nu gällde för centralanstalten, handhas av akademiens kamrerare. Av vad nu sagts följde, att akademien lämpligen torde böra äga att utse vissa ledamöter i växtskyddsanstaltens styrelse.

Yttranden. Mot vad sålunda föreslagits har ingen erinran gjorts i de i anledning av utredningsmännens betänkande avgivna yttrandena.

*Departements-
chefen.*

Den nya växtskyddsanstalten torde lämpligen böra benämnas statens växtskyddsanstalt samt enligt förslaget organiseras å tre avdelningar, den växtpatologiska, den entomologiska och den administrativa.

Vad beträffar behovet av personal vid denna anstalt, synes mig försiktigheten bjuda att till en början räkna med ett något mindre antal assistenter, än vad utredningsmännen förordat. I detta hänseende förordar jag, att tillsvidare endast en förste assistent upptages å vardera avdelningen. För övrigt har jag ingen erinran gent emot utredningsmännens förslag rörande antalet befattningshavare vid anstalten.

Vidkommande därefter frågan om befattningshavarnas avlöningsförmåner kan jag med hänsyn till konsekvenserna icke förorda utredningsmännens förslag att placera avdelningsföreståndarna i lönegraden B 30. Med hänsyn till utbildning och uppgifter torde dessa avdelningsföreståndare närmast vara att jämföra med de i lönegraden B 26 upptagna statsgeologerna. Den ställning, dessa avdelningsföreståndare skulle komma att intaga såsom ledare av andra befattningshavares arbeten, synes mig emellertid motivera en något högre löneställning. Jag vill därför föreslå, att nämnda befattningshavare i likhet med byrådirektörerna i statens meteorologisk-hydrografiska anstalt placeras i lönegraden B 28. Den avdelningsföreståndare, som tillika skulle vara anstaltens chef, torde dock böra avlönas enligt lönegrad B 30. I övrigt har jag i förevarande avseende ingen erinran att göra mot utredningsmännens förslag. Med av mig föreslagna förändringar skulle avlöningsstaten komma att sluta på 67,284 kronor, för så vitt anstalten skulle uppföras å ordinarie stat. Emellertid anser jag, att växtskyddsanstalten bör åtminstone tills vidare uppföras å extra stat, därvid avlöningsstaten skulle komma att sluta på 65,532 kronor.

Jag förordar vidare, att ledningen av växtskyddsanstalten uppdrages åt en styrelse, bestående av två av Kungl. Maj:t och två av lantbruksakademien utsedda ledamöter jämte anstaltens chef som självskriven ledamot av styrelsen. Av ledamöterna torde Kungl. Maj:t förordna en att vara ordförande i styrelsen. För vinnandet av större enhetlighet i arbetet böra avdelningsföreståndarna bilda en växtskyddsanstaltens nämnd, vilken årligen bör uppgöra förslag till arbetsplan för anstalten m. m., och vari anstaltens chef bör vara självskriven ordförande.

d. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut.

*Behovet av
befattnings-
havare.*

*P. M. rörande
utbildningen
av drifts-
ledare m. m.*

I den inom jordbruksdepartementet uppgjorda P. M. rörande möjligheterna att göra utbildningen av driftsledare för det större jordbruket mera praktiskt inriktad än vad den av högre lantbruksundervisnings-sakkunniga föreslagna agronomkursen kan anses vara anföres följande

rörande lärarbehovet vid lantbruksskolan vid Alnarp, efter det högre kurs blivit förlagd dit.

Vid beräkningen av det lärarbehov, som skulle göra sig gällande vid inrättandet av en lantbruksskola av nu nämnd typ å Alnarp, måste hänsyn tagas till den undervisning i trädgårds- och mejerikurserna, som enligt högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag skulle ombesörjas av lärare vid lantbruksinstitutet. Denna undervisning framginge av följande sammanställning, varvid siffrorna angåve antalet undervisningstimmar.

	Förel.	Övn.
Botanik och zoologi:		
Högre trädgårdskursen	80	55
» Lägre »	140	20
	220	75
Kemi och marklära:		
Högre mejerikursen	80	150
» trädgårdskursen	30	15
Lägre »	80	20
	190	185
Jordbrukslära och kulturteknik:		
Högre trädgårdskursen:		
jordbearbetning	10	—
kulturteknik	—	75
Lägre trädgårdskursen:		
kulturteknik	35	135
	45	210
Redskapslära, fysik och matematik:		
Högre mejerikursen:		
fysik	45	50
Lägre mejerikursen:		
fysik	20	—
Högre trädgårdskursen:		
matematik	30	—
fysik och meteorologi	50	—
redskapslära	15	15
Lägre trädgårdskursen:		
fysik och meteorologi	30	—
	190	65
Husbyggnadslära:		
Högre mejerikursen	50	100
Lägre »	10	20
Högre trädgårdskursen	25	100
Lägre »	15	85
	100	305
Husdjurslära:		
Högre mejerikursen:		
husdjurslära	50	—
husdjurens anatomi och fysiologi	20	20
Lägre mejerikursen:		
husdjurslära	20	—
	90	20

<i>Handelslära:</i>		Förel.	Övn.
Högre trädgårdskursen		20	—
» mejerikursen		20	20
Lägre »		15	—
		55	20
<i>Nationalekonomi:</i>			
Högre trädgårdskursen	}	20	—
» mejerikursen		20	—
		20	—
<i>Bokföring:</i>			
Högre trädgårdskursen		—	40
» mejerikursen		—	70
		—	110

Hänsyn måste vidare tagas till den teoretiska undervisning, som meddelades i lantbruksskolans två-åriga kurs. Vid lantbruksskolan å Alnarp hade under senare år tillämpats följande ungefärliga timplan:

Ämne	Timmar	Ämne	Timmar
Svenska språket	100	Sjukvårds- och hovbeslagslära	40
Välskrivning	20	Trädgårdsskötsel	20
Matematik	140	Skogshushållning	20
Kemi	80	Redskapslära	50
Fysik	35	Husbyggnadslära	60
Geologi	20	Lantbruksekonomi	50
Botanik	60	Lantbruksbokföring	50
Jordbrukslära	130	Handelslära	20
Husdjurslära	120	Rättslära	10
Mjölkhushållning	15	Kulturteknik	70

När det gäller att bedöma behovet av *lärarkrafter för mejeriundervisningen* måste hänsyn tagas bland annat därtill, att till Alnarp även är förlagd en lägre, ettårig mejeriskola. Vid denna skola, som även i fortsättningen torde böra upprätthållas vid Alnarp, plägar elevantalet uppgå till omkring 25. Undervisningens planläggning vid nämnda skola beröses av nedanstående sammanställning av det ungefärliga antalet undervisningstimmar i olika läroämnena.

Antalet undervisningstimmar i lägre ett-årig mejerikurs vid Alnarp.

	Förel.	Övn.
Svenska språket	—	100
Matematik		
Fysik	75	—
Kemi		
Bakteriologi		
Maskinlära	25	—
Husbyggnadslära	10	20
Husdjurslära	20	—
Husdjurens hälso- och sjukvårdslära	10	—
Mejeriteknik och speciell osttillverkning	110	—
Mejeribokföring	—	65
Handelslära	15	—
Summa	265	185.

Härtill komma praktiska övningar i mejeriet under cirka 310 dagar.

De högre lantbruksundervisningssakkunniga hava angivit behovet av *lärare vid mejeriundervisningen* på följande sätt.

Direkt för mejeriundervisningen borde anställas två huvudlärare, nämligen en för ämnena mejerilära och mejeriekonomi samt en för ämnena mejerikemi och mejeribakteriologi. Nämda lärare borde undervisa i ovan angivna ämnen i såväl den högre som den lägre mejerikursen. Därjämte borde de i någon mån kunna tagas i anspråk för undervisning i agronomkursen. Vid undervisningen i mejerilära i den lägre kursen torde vederbörande huvudlärare likväl behöva biträde av assistent. I övriga i mejeriutbildningen ingående undervisningsämnen borde undervisningen i vissa fall bestridas av olika för agronomundervisningen anställda lärare och till återstående del av särskilt för undervisningen vid mejerikurserna anlitade speciallärare.

I ämnet maskinlära borde undervisningen kunna bestridas av föreståndaren för mejerimaskinprovningarna.

Vad angår *personalbehovet vid mejeriförsöken*, vilka jag ovan föreslagit skola ingå i mejeriundervisningsanstalten, hava förenämnda utredningsmän föreslagit, att följande befattningshavare skola avses för detta ändamål: en föreståndare, en assistent med kvalifikationer i bakteriologi, en assistent med kvalifikationer i kemi samt en försöksmejerist.

Vad därefter beträffar behovet av *lärare för trädgårdsskolan*, må erinras, att till Alnarp jämväl är förlagd en lägre trädgårdsskola. Denna torde böra upprätthållas jämväl efter inrättandet av en högre trädgårdskurs därstädes. Lärare ävensom lokaler och material för undervisningen torde i stort sett böra vara gemensamma för de båda skolorna.

Den lägre trädgårdsskolan vid Alnarp är såsom förut antytts tvåårig. Antalet ordinarie elever i varje årsklass plägar vara omkring tio. Därjämte bruka cirka sex extraelever årligen deltaga i undervisningen vid skolan.

För undervisningen vid trädgårdsskolan äro fast anställda en föreståndare och två ämneslärare. Därjämte meddelas undervisning vid trädgårdsskolan av ett antal extralärare, av vilka några samtidigt äro lärare vid den till Alnarp förlagda agronomkursen.

Undervisningens omfattning i olika ämnen framgår av följande sammanställning, som upptager det ungefärliga antalet undervisningstimmar vid kursen.

Antalet undervisningstimmar i olika ämnen vid lägre trädgårdsskolan vid Alnarp
(avrundade tal).

	Första året		Andra året		Summa	
	Förel.	Övn.	Förel.	Övn.	Förel.	Övn.
Svenska språket	30				30	
Välskrifning		10				10
Matematik	45				45	
Fysik	35				35	
Meteorologi						
Kemi	40	10			40	10
Geologi och marklära (+ gödsellära)	20		30		50	
Botanik	75	7	100	8	175	15
Zoologi	40	3	5	2	45	5
Biskötsel			10		10	
Fältnätning och avvägning	10	70	5		15	70
Ritning		20				20
Husbyggnadslära och växthuskonstruktion			15	85	15	85
Bokföring			35		35	
Trädgårdsanläggning			25	105	25	105
Ekonomisk trädgårdsodling:						
historik						
fruktodling	20	20	125	70	145	90
köksväxtodling	100	10	10	15	110	25
blomsterodling	40	10	75	5	115	15
trädkoleskötsel	5		80	25	85	25
Trädgårdsprodukternas användning som födoämne			15	30	15	30
Dekoration och bindekunst		55				55
Fröodling och fröbehandling			20	5	20	5
Försöksteknik			15	30	15	30
Pedagogik (föredragsövningar)		10		20		30
Summa	460	225	565	400	1 025	625

I anslutning till vad högre lantbruksundervisningssakkunniga sålunda föreslagit rörande mejeri- och trädgårdsundervisning och med hänsyn till i P. M. angiven undervisningsskyldighet för lärare vid lantbruksskolan har i P. M. uppgjorts följande sammanställning över behovet av lärare vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, därvid jämväl det ungefärliga antalet undervisningstimmar för de särskilda lärarna angivits.

Behovet av lärare vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut.

1. Vid lantbruksavdelningen.

Huvudläraren i lantbruksekonomi tillika lantbruksskolans föreståndare och förvaltare av Alnarps egendom.

	Förel.	Övn.
Lantbruksskolans tvååriga kurs:		
Lantbruksekonomi	50	—
Lantbruksskolans fortbildningskurs:		
Lantbruksekonomi	50	100
Summa	100	100.

Anm. Med hänsyn till denne lärares ställning såsom föreståndare för lantbruksskolan och förvaltare av Alnarps egendom, synes större undervisningsskyldighet icke böra påläggas honom.

Lärare i jordbrukslära och kulturteknik:

	Förel.	Övn.
Lantbruksskolans tvååriga kurs:		
Jordbrukslära	130	—
Kulturteknik	20	50
Lantbruksskolans fortbildningskurs:		
Jordbrukslära	50	70
Kulturteknik	20	50
Högre trädgårdskursen:		
Jordbearbetning	10	—
Kulturteknik	—	75
Lägre trädgårdskursen:		
Kulturteknik	35	135
Summa	265	380.

Anm. Med hänsyn till att denne lärare även har att i viss mån deltaga i övertvakandet av elevernas i lantbruksskolans tvååriga kurs praktiska arbeten, synes undervisningsskyldigheten vara för stor. En assistent bör därför anställas som medhjälpare under sommarmånaderna vid övningarna i kulturteknik.

Lärare i husdjurslära och mjölkhushållning:

	Förel.	Övn.
Lantbruksskolans tvååriga kurs:		
Husdjurslära	120	—
Kontrollföreningsverksamhet	10	—
Lantbruksskolans fortbildningskurs:		
Husdjurslära	40	60
Kontrollföreningsverksamhet	20	20
Högre mejerikursen:		
Husdjurslära	70	20
Lägre mejerikursen:		
Husdjurslära	20	—
Summa	280	100.

Anm. Med hänsyn till denne lärares ställning till det praktiska arbetet vid lantbruksskolans tvååriga kurs torde undervisningen vara lämpligt avvägd. I fråga om husdjursläran är avsikten, att undervisningen i husdjurens hälso- och sjukvård skulle omhändervhas av en speciallärare, vilket även bör gälla vissa delar av ämnet mjölkhushållning.

Lärare i redskapslära, fysik med meteorologi och matematik:

	Förel.	Övn.
Lantbruksskolans tvååriga kurs:		
Redskapslära	25	25
Fysik och meteorologi	35	—
Räkning och geometri	140	—
Lantbruksskolans fortbildningskurs:		
Redskapslära	30	70
Högre mejerikursen:		
Fysik och meteorologi	45	50

	Förel.	Övn.
Lägre mejerikursen:		
Fysik och meteorologi	20	—
Högre trädgårdskursen:		
Redskapslära	15	15
Fysik och meteorologi	50	—
Matematik	30	—
Lägre trädgårdskursen:		
Fysik och meteorologi	30	—
Summa	420	160.
<i>Lärare i husbyggnadslära:</i>	Förel.	Övn.
Lantbruksskolans tvååriga kurs:		
Husbyggnadslära	10	50
Lantbruksskolans fortbildningskurs:		
Husbyggnadslära	20	50
Högre mejerikursen:		
Husbyggnadslära	50	100
Lägre mejerikursen:		
Husbyggnadslära	10	20
Högre trädgårdskursen:		
Husbyggnadslära	25	100
Lägre trädgårdskursen:		
Husbyggnadslära	15	85
Räkning och geometri	45	—
Summa	175	405.

Anm. Med hänsyn till att en sådan övervägande del av undervisningstiden upptages av övningar och då det icke är osannolikt, att viss del av undervisningen i de olika kurserna kan anordnas gemensamt, synes denne lärare även kunna ombesörja lägre trädgårdskursens undervisning i räkning och geometri.

Lärare i botanik, zoologi samt kemi:

	Förel.	Övn.
Lantbruksskolans tvååriga kurs:		
Kemi och geologi	100	—
Botanik och zoologi	50	10
Lantbruksskolans fortbildningskurs:		
Kemi	50	40
Botanik och zoologi	30	50
Högre trädgårdskursen:		
Botanik och zoologi	80	55
Kemi och marklära	30	15
Lägre trädgårdskursen:		
Botanik och zoologi	140	20
Kemi och marklära	80	20
Summa	560	210.

I fråga om den undervisning, som icke kan omhänderhavas av de sålunda föreslagna fast anställda lärarna, anföres i ovannämnda P. M. vidare:

Speciallärare torde behöva anställas i följande ämnen och för följande antal undervisningstimmar.

Husdjurens hälso- och sjukvård: lantbruksskolans tvååriga kurs 20 föreläsningar och 20 övningar samt fortbildningskursen 10 föreläsningar och 10 övningar.

Skogshushållning: lantbruksskolans tvååriga kurs 20 föreläsningar, fortbildningskursen 50 föreläsningar; 6 övningsdagar.

Bokföring och handelslära: lantbruksskolans tvååriga kurs handelslära 10 föreläsningar och 10 övningar, lantbruksskolans fortbildningskurs bokföring 100 övningstimmar och handelslära 40 föreläsningar och 30 övningar, högre mejerikursen bokföring 70 övningar och handelslära tillsammans med fortbildningskursen, högre trädgårdskursen bokföring 40 övningar och handelslära tillsammans med fortbildningskursen samt lägre mejerikursen handelslära 15 föreläsningar.

Nationalekonomi: 20 föreläsningar gemensamt för de tre högre kurserna.

Rättslära: 40 föreläsningar och 50 övningar i vissa avseenden gemensamt för de tre högre kurserna samt 10 föreläsningar i lantbruksskolans tvååriga kurs.

Härtill komme den vanliga undervisningen genom speciallärare i lantbruksskolans tvååriga kurs i svenska och rättskrivning, bokföring samt trädgårdsskötsel; de båda sistnämnda ämnena syntes dock böra övertagas av personal vid institutet.

Undervisning i mjölkhushållning: 15 föreläsningar i lantbruksskolans tvååriga kurs samt 10 föreläsningar och 10 övningar i fortbildningskursen; borde omhändervhas av lärare vid mejeriskolorna.

Förel. Övn.

2. Vid mejeriavdelningen.

Professor i mejerilära och mejeriekonomi.

Högre mejerikursen:

mejerilära	100	—
mejeriekonomi	40	—

Lägre mejerikursen:

mejerilära	135	—
Summa	275	—.

Leder med biträde av assistent dagligen praktiska övningar i mejeriet för såväl högre som lägre mejerikursen.

Är därjämte föreståndare för den lägre mejeriskolan och mejerirörelsen.

Förberörde assistent biträder dessutom vid annan undervisning särskilt i den lägre mejerikursen.

Professor i mejerikemi och mejeribakteriologi:

Högre mejerikursen:

mejerikemi	40	150
allmän bakteriologi	40	70
mejeribakteriologi	40	150

Lägre mejerikursen:

kemi och bakteriologi	55	—
Summa	175	370.

	Förel.	Övn.
<i>Föreståndaren för mejerimaskinprovningarna:</i>		
Högre mejerikursen:		
maskinlära (innefattande värme- och kylteknik)	75	100
Högre trädgårdskursen:		
värme- och kylteknik, 10 förel., 20 övn., fördelade på två år	5	10
Summa	80	110.
<i>Speciallärare i husdjurshygien:</i>		
Högre mejerikursen	20	10
Lägre mejerikursen	10	
Summa	30	10.
<i>Speciallärare i pedagogik:</i>		
Högre mejerikursen	} gemensam undervisning	15.
Högre trädgårdskursen		
Högre mejerikursen	10	
Lägre mejerikursen	—	100.

Den kemiundervisning i högre mejerikursen, som enligt högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag skulle ombesörjas av lektorn i kemi vid agronomkursen, syntes, under förutsättning att mejeriförsöken förlades till Alnarp, böra övertagas av assistenter vid mejeriförsöken. Även föreståndaren för mejeriförsöken borde efter beprövande av styrelsen för institutet kunna åläggas någon mindre undervisningsskyldighet.

	Förel.	Övn.
3. Vid trädgårdsavdelningen.		
<i>Föreståndaren för lägre trädgårdsskolan; huvudläraren i ekonomisk trädgårdsodling:</i>		
Högre trädgårdskursen:		
	förel.	övn.
trädgårdsskötselns historia	25	—
växtsystematik och ekonomisk växtkunskap	95	20
fruktodling	60	25
trädgårdsekonomi	20	—
	200	45 fördelade på två år
	100	25
Lägre trädgårdskursen:		
växtsystematik och ekonomisk växtkunskap	100	10
fruktodling	60	20
Summa	260	55.

Leder föredragsövningar i båda avdelningarna.

Är föreståndare för den lägre trädgårdsskolan och trädgårdsrörelsen.

Ordinarie ämneslärare i blomsterodling m. m.:

Högre trädgårdskursen:		
	förel.	övn.
blomsterodling och bindkonst	70	90 fördelade på två år
	35	45

	Förel.	Övn.
Lägre trädgårdskursen:		
blomsterodling under glas	140	30
binde- och dekorationskonst		60
fruktodling under glas	20	15
Summa	195	150.

Förestår växthuset.

Ordinarie ämneslärare i köksväxtodling m. m.:

Högre trädgårdskursen:	förel.	övn.		
köksväxtodling och blomsterodling på kalljord....	45	35 fördelade på två år	25	15
Lägre trädgårdskursen:				
köksväxtodling			100	10
blomsterodling på kalljord			40	—
Summa			165	25.

Förestår köksväxtodlingen och blomsterodlingen på kalljord.

Ordinarie ämneslärare i plantskoleskötsel m. m.:

Högre trädgårdskursen:	förel.	övn.		
plantskoleskötsel	30	10		
fruktodling	—	25		
	30	35 fördelade på två år	15	20
Lägre trädgårdskursen:				
trädgårdsanläggning och ritning			25	125
fruktodling			60	—
plantskoleskötsel			60	45
Lantbruksskolans tvååriga kurs:				
trädgårdsskötsel			10	10
Summa			170	200.

Förestår plantskolorna.

Ledaren av försöksverksamheten med köksväxter vid Alnarps trädgårdar:

Högre trädgårdskursen:	förel.	övn.		
ärftlighetslära och växtförädling	30	30		
fröodling och fröbehandling	10	10		
försöksteknik	15	10		
	55	50 fördelade på två år	30	25
Lägre trädgårdskursen:				
fröodling och sortförädling			20	5
Summa			50	30.

			Förel.	Övn.	
<i>Speciallärare i trädgårdsanläggningskonst:</i>					
Högre trädgårdskursen:					
	förel.	övn.			
trädgårdsanläggningens					
teori	100	150			
trädgårdsanläggningens					
teknik	40	20			
	140	170	fördelade på två år	70	85
<i>Speciallärare i biskötsel:</i>					
Lägre trädgårdskursen			10	—	
<i>Speciallärare i konservering m. m.:</i>					
Högre trädgårdskursen, 10 förel., 25 övn., fördelade på två år			5	15	
Lägre trädgårdskursen			15	30	
			Summa	20	45.
<i>Lärare i svenska språket och välskrivning:</i>					
Lägre trädgårdskursen			—	40	
Kamrerare och kassör vid undervisningsanstalten under- visa i bokföring i den lägre mejerikursen och den lägre trädgårdskursen.					

Omorganisationen vid Alnarp berör jämväl den dit förlagda *hovbeslagsskolan*. I fråga om denna hava högre lantbruksundervisningssakkunniga anfört följande.

Sedan år 1863 vore till Alnarp förlagd en hovbeslagsskola. Denna hade länge till ändamål att utbilda såväl militära som civila hovslagare. Under senare åren hade emellertid kurser anordnats endast för civila hovslagare. Vid hovbeslagsskolan plägade årligen hållas två eller tre kurser, vardera omfattande en tid av ungefär tre månader. Det sammanlagda antalet elever, som årligen åtnjöte undervisning vid skolan, plägade uppgå till 20 å 30.

Styrelsen för hovbeslagsskolan utgjordes av styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp. Professorn i hästkötsel samt husdjurens hälso- och sjukvårdslära vid Alnarps lantbruksinstitut vore förste lärare vid hovbeslagsskolan samt hade att under vederbörande styrelses och rektors inseende utöva ledningen av skolan och närmaste tillsyn över dess lärjungar. Teoretisk undervisning vid hovbeslagsskolan meddelades vidare av laboratorn i anatomi och fysiologi vid institutet samt av en vid hovbeslagsskolan anställd instruktionssmed. De praktiska övningarna i hovbeslagen leddes av förberörda instruktionssmed med biträde av en verkgesäll.

För hovbeslagsskolan funnes uppförd särskild undervisningsbyggnad, innehållande jämväl bostadsrum åt eleverna vid skolan. Elevavgifter utginge med belopp, som ungefär motsvarade utgifterna för kosthåll. Statsanslag till skolan utginge för närvarande med 5.400 kronor om året.

För hovbeslagsskolan gällande stadgar vore utfärdade den 3 juni 1904 (Sv. förf.saml. nr 38, sid. 29).

Enligt de sakkunnigas uppfattning borde verksamheten vid hovbeslagsskolan vid Alnarp även i fortsättningen upprätthållas. Emellertid innebure de sakkunnigas förslag rörande anordnande av högre lantbruks-

undervisning vid Alnarp, att vissa förändringar i hovbeslagsskolans organisation bleve nödvändiga. Sålunda skulle efter agronomundervisningens omorganisation vid Alnarp icke finnas särskilda fast anställda lärare vare sig i hästskötsel samt husdjurens hälso- och sjukvårdslära eller i husdjurens anatomi och fysiologi. Det torde sålunda bliva nödvändigt att vidtaga särskilda anordningar för tillgodoseende av lärarbehovet vid hovbeslagsskolan.

Enligt de sakkunnigas mening borde den undervisning vid hovbeslagsskolan, som hittills bestritts av förenämnda två fast anställda lärare vid lantbruksinstitutet, i en framtid till huvudsaklig del uppdragas åt veterinärutbildad speciallärare. Möjligen kunde en mindre del av ifrågasvarande undervisning lämpligen bestridas av lektorn i husdjurslära vid lantbruksinstitutet. Denne syntes även böra under institutstyrelsens och institutets rektors inseende utöva den närmaste ledningen av hovbeslagsskolan.

Under en övergångsperiod torde emellertid kunna räknas med, att nu rådande förhållanden beträffande undervisningens anordnande vid hovbeslagsskolan skulle bliva i stort sett oförändrade. På grund härav torde i förevarande avseende tillsvidare ingen annan åtgärd behöva vidtagas än att vid utfärdande av fullmakt för lektorn i husdjurslära hänsyn toges till vad ovan föreslagits.

Från de myndigheters och korporationers sida, som avgivit yttranden i anledning av förenämnda P. M., hava i förevarande fråga åtskilliga erinringar gjorts mot det däri framlagda förslaget rörande behovet av lärarkrafter vid *lantbruksskolan*. Härav må följande anföras.

Yttranden.

Lantbruksstyrelsen har funnit den föreslagna anordningen i fråga om lärare vid driftsledarutbildningskurs och övriga vid Alnarp anordnade kurser medföra vissa fördelar ur både ekonomisk synpunkt och med hänsyn till undervisningen i kurs av förstnämnda slag. Ur andra synpunkter, särskilt i fråga om lantbruksskoleutbildningen och egendomens skötsel, syntes dessa anordningar däremot icke lika tillfredsställande. I stort sett innebure den föreslagna anordningen en återgång till förhållandena, sådana de tidigare gestaltade sig vid Alnarp, då institutets lärare meddelade den huvudsakliga undervisningen jämväl i lantbruksskolan, en form, som icke befunnits ändamålsenlig. Beträffande lägre undervisning av den art, som meddelades vid lantbruksskolorna, hade erfarenheten visat, att en på ett färre antal händer delad undervisning med den större kännedom om och det livligare intresse för eleverna, som därmed följde, medförde mycket stora fördelar. Ur dessa synpunkter syntes det, som om det vore i hög grad önskvärt, om för lantbruksskolans vidkommande förste läraren finge bibehållas såsom föreståndarens närmaste man. Jämväl ur synpunkten av egendomens skötsel syntes det nu föreliggande förslaget innebära vissa olägenheter. Lärarna i jordbrukslära och husdjursskötsel skulle biträda lantbruksskolans föreståndare med såväl elevernas utbildning som jämväl i fråga om driften. Detta skulle komma att medföra betydande olägenheter i jämförelse med den nuvarande anordningen, där förste läraren vid förvaltningen icke intoge någon självständig ställning utan allenast vore föreståndarens assistent. Dessa synpunkter syntes böra få göra sig gällande vid en slutgiltig utformning av undervisningen vid Alnarp.

Styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut anser den arbetsbörda, som skulle åläggas lantbruksskolans föreståndare, vore väl stor, i betraktande av att han tillika avsåges att vara förvaltare av Alnarps egendom. Utom mera ingripande ändringar torde en minskning av densamma lämpligen kunna åstadkommas genom inskränkning av föreståndarens föreläsningsskyldighet, så att han mera odelat kunde ägna sina krafter åt det viktigaste, nämligen ledningen av skola och egendom.

Lärarrådet vid Ultuna lantbruksinstitut anmärker emot förslaget, att en och samma lärare skulle svara för undervisningen i kemi, geologi och marklära, botanik och zoologi, att det torde möta hart när oöverstigliga svårigheter att finna en person med verklig kompetens att på ett så pass högt stadium som vid den tilltänkta skolan upprätthålla undervisningen i så skilda ämnen, synnerligast med avseende fäst vid att det här gällde en inriktning av undervisningen på den praktiska tillämpningen av dessa olika vetenskaper. Jämväl den lärare, som skulle svara för hela jordbruksläran jämte kulturtekniken, syntes hava fått sig ett väl vidsträckt arbetsfält tilldelat, om än det kanske i detta fall torde vara något lättare att finna en kompetent person. Med tanke på det intima samband, som rådde å ena sidan mellan den allmänna jordbruksläran (jordbearbetnings- och gödsellära) och kemi, geologi och marklära, samt å andra sidan mellan växtodlingslära och botanik, syntes en annan uppdelning lyckligare vald. Vad beträffade det timantal, som beräknats för övningar i redskapslära, syntes detta vara otillräckligt, ty även om eleverna förut genomgått lantbruksskola, fordrades större utrymme åt detta ämne, därför att av en driftsledare krävdes en så ingående kännedom om olika moderna lantbruksmaskiners konstruktion och skötsel, att han ej på den anslagna tiden kunde vinna tillfredsställande insikt däri. Då sålunda övningstimmarnas antal måste ökas för läraren i detta ämne, som redan förut vore synnerligen hårt belastad, syntes en överflyttning av undervisningen i matematik (inklusive räkning och geometri) till läraren i husbyggnadslära böra ske. Genom en rationellare läggning av ritningsarbetet än den, som nu i allmänhet förekomme vid lantbruksundervisningen, torde även med reducerat antal övningstimmar ett lika gott resultat stå att uppnå. Läraren i fråga kunde då väl medhinna ett ökat antal undervisningstimmar i matematik. Lärarrådet ville sålunda föreslå, att de ordinarie lärarna vid den högre lantbruksskolan bleve följande:

1. Läraren i lantbruksekonomi, tillika föreståndare och förvaltare av Alnarps egendom.

2. Läraren i allmän jordbrukslära, kemi, geologi och marklära samt kulturteknik (med assistent).

3. Läraren i växtodling och botanik samt zoologi.

4. Läraren i husdjurslära och mjölkhushållning.

5. Läraren i redskapslära, fysik och meteorologi.

6. Läraren i husbyggnadslära och matematik (inklusive räkning och geometri).

Sveriges allmänna lantbrukssällskap har uttalat tvivelsmål angående lämpligheten av att belasta vissa lärare med så stor undervisningsbörda, 560 föreläsningar och 210 övningar per år, som den föreslagna.

Beträffande behovet av lärarkrafter vid *trädgårdsundervisningen* hava vissa anmärkningar gjorts mot de sakkunnigas förslag. Rörande dessa må här anföras följande.

Lärarrådet vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp anser, att det viktiga ämnet trädgårdsanläggningskonst borde företrädas av en ordinarie lärare i lektorställning och ej såsom de sakkunniga föreslagit av en speciallärare. Vidare anser lärarrådet, att de för de ordinarie lärarna föreslagna lönerna vore alldeles för knappt tillmätta i betraktande av, att lärarna hade att meddela undervisning i en högre trädgårdskurs och att stora krav därför måste ställas på deras utbildning.

Föreståndaren för Alnarps trädgårdsskola C. G. Dahl har i särskild promemoria till lärarrådets yttrande utförligt motiverat kraven på fast anställd lärare i lektors ställning för ämnet trädgårdsanläggningskonst samt på bättre lönevillkor för de ordinarie ämneslärarna vid trädgårdsundervisningen.

Rörande lärarbehovet vid mejeri- och trädgårdsundervisningen vid Alnarp samt om den dit förlagda hovbeslagsskolan anförde *dåvarande chefen för jordbruksdepartementet* i samband med hemställan om avlatande av proposition till 1930 års riksdag angående den högre lantbruksundervisningens ordnande, bland annat, följande. *Propositionen nr 249/1930.*

I fråga om lärarbehovet vid mejeriavdelningen ville departementschefen till en början erinra därom, att han i det föregående föreslagit, att den högre mejerikursen skulle planläggas som treårig, under det att de sakkunniga räknat med tvåårig kurstid. Härav föranleddes en rätt väsentlig ökning i antalet undervisningstimmar för kursen. En del av denna ökning, såsom i lantbruksekonomi, gäve emellertid icke anledning till särskild undervisning för mejerikursen, och i andra fall, såsom i mejeriekonomi och husbyggnadslära, torde den erforderliga ökningen i undervisningstimmar böra falla på vederbörande ordinarie lärare vid institutet. Men icke heller beträffande ämnet maskinlära, som förutsatts skola såsom tjänstealliggande föredragas av föreståndaren för mejerimaskinprovningarna, torde någon ökning i kostnader för lärare behöva uppkomma. Vad anginge den högre trädgårdsundervisningen funne departementschefen det vara önskvärt, att en fast lärarbefattning inrättades i ämnet trädgårdsanläggningskonst. I likhet med de sakkunniga ansåge departementschefen emellertid, att med denna åtgärd borde något anstå, tills viss erfarenhet vunnits rörande olika möjligheter att på ett tillfredsställande sätt ordna undervisningen i detta ämne. Vad de sakkunniga anförde med avseende på den till Alnarp förlagda hovbeslagsskolan, torde för det dåvarande icke behöva föranleda något förslag. I sinom tid torde böra tagas under förnyat övervägande, huruvida läraren i husdjurslära lämpligen borde vara föreståndare för nämnda skola.

Vid ett bedömande av lärarbehovet vid Alnarpsinstitutet torde först *Departementschefen.* ståndpunkt böra tagas till det av lärarrådet vid Ultuna lantbruksinstitut framförda förslaget, att undervisningen i jordbrukslära vid lantbrukskolan borde uppdelas på två lärare, en i allmän jordbrukslära och en i växtodlingslära, varvid den förre dessutom skulle hava att svara för undervisningen i kemi, geologi och marklära samt i kulturteknik, och den senare i botanik och zoologi. Det synes mig, som om det med hänsyn till

utbildningens syftemål och allmänna planläggning icke torde vara lämpligt att uppdelas ifrågavarande ämne. Med hänsyn till betydelsen av att eleverna erhålla inblick i sammanhanget mellan jordbrukslärans skilda delar, håller jag sålunda före, att detta ämne bör föredragas av en och samma lärare. Lantbruksstyrelsen har å andra sidan befarat, att det i P. M. rörande utbildningen av driftsledare m. m. upptagna förslaget till lärarbefattningar, särskilt i vad gällde lantbruksskolans tvååriga kurs, skulle leda till splittring av undervisningen på för många händer. Någon anledning till dylika farhågor torde dock icke föreligga, då fortfarande huvudparten av de tillämpade ämnena skulle komma att omhändervhas av allenast tre lärare. Att redskapsläran utskiljes och handhaves av en specialist, torde icke innebära någon svaghet. Den befattning, de föreslagna lärarna i jordbrukslära och i husdjurslära skulle hava att taga med egendomens skötsel, bör givetvis åligga dem i egenkap av förvaltarens assistenter.

Jag anser mig därför böra i huvudsak tillstyrka det i förutnämnda P. M. upptagna förslaget rörande fasta lärare vid Alnarps lantbruksskola. På grund av den utvidgning av lärokurserna, jag ovan förordat, måste en viss jämkning ske i fråga om dessa lärares undervisningskyldighet. Läraren i jordbrukslära kommer enligt detta förslag att få svara för ytterligare 30 övningstimmar i kulturteknik. Då emellertid avsikten är, att dessa övningar skola omhändervhas av assistenten i kulturteknik, torde någon ökning av arbetsbördan för nämnda lärare icke behöva ifrågakomma. Läraren i husdjurslära skulle få svara för en ökning av tiden för kontrollbokföring med 20 timmar. Med hänsyn till den för denne lärare beräknade undervisningstiden synas några särskilda åtgärder icke behöva vidtagas på grund av nämnda ökning. Däremot skulle läraren i redskapslära m. m. få sin undervisningstid ökad med 30 föreläsningar i fysik och 30 övningstimmar i redskapslära. Då denne lärare redan förut ålagts en ganska stor undervisningsskyldighet, synas åtgärder här böra vidtagas för att som kompensation för nyssnämnda ökning på någon annan punkt åstadkomma minskning. Detta torde kunna ske på så sätt, att undervisningen i fysik och meteorologi vid den högre mejerikursen uppdrages åt föreståndaren för mejerimaskinprovningarna vid Alnarp. Härigenom förminskas timantalet för läraren i redskapslära m. m. med 45 föreläsningar och 50 övningstimmar. Slutligen skulle läraren i botanik, zoologi samt kemi få sitt timantal ökat med 20 lektioner i kemi samt 30 föreläsningar och 20 övningar i botanik. Även denne lärare har i förenämnda P. M. tillagts ett ganska stort antal undervisningstimmar, varför en ökning icke utan vidare låter sig genomföras. Emellertid har föreståndaren för trädgårdsskolan vid Alnarp understrukit behovet av att undervisningen i botanik, zoologi och kemi i den högre trädgårdskursen måtte erhålla en från de övriga kurserna avvi-

kande läggning. Det synes mig därför lämpligt, att undervisningen i nämnda ämnen vid högre trädgårdskursen överlämnas till speciallärare.

I de avgivna yttrandena hava från flera håll framställts den anmärkningen, att lärarna vid Alnarps lantbruksskola enligt föreliggande förslag skulle bli för hårt belastade. I överensstämmelse med av mig ovan förordade jämkningar skulle timantalet för dessa lärare komma att bli följande.

	Föreläsningar	Övningar	Summa
Huvudläraren i lantbruksekonomi m. m.	100	100	200
Ordinarie ämnesläraren i jordbrukslära m. m.	265	410	675
» » » husdjurslära m. m.	280	120	400
» » » redskapslära m. m.	405	140	545
» » » husbyggnadslära m. m.	175	405	580
» » » botanik m. m.	480	180	660.

Beträffande denna sammanställning är främst att märka, att de för läraren i jordbrukslära m. m. antecknade övningarna i kulturteknik till en mycket betydande del skola omhänderhavas av assistenten i kulturteknik. Vidare vill jag erinra, att lektor vid högre allmänt läroverk har, om han icke är domkapitelsledamot, en undervisningsskyldighet av minst 700 timmar per år. I belysning av sistnämnda siffra torde näppe- ligen kunna sägas, att ovannämnda lärare bli för hårt belastade. Möj- ligt är emellertid, att övningarna i redskapslära behöva företagas grupp- vis, varför något biträde kan behöva beredas läraren i detta ämne. Då det länge varit ett önskemål från institutets sida att kunna anställa en elek- trisk montör, synes det vara lämpligt att nu tillmötesgå detta krav. Näm- de befattningshavare torde böra hava till uppgift att biträda vid övning- arna i redskapslära samt att dessutom hava hand om skötseln av de elek- triska anläggningarna vid såväl institutet som Alnarps egendom. Följakt- ligen bör avlöningen delvis bestridas av egendomen. Det synes mig emel- lertid, som om denne befattningshavare även skulle, i den mån så är möjligt med hänsyn till övriga åligganden, kunna utföra vissa vakt- mästargöromål, som hava samband med undervisningen i redskapslära m. m. Han torde därför böra beredas bostad i den för nämnda under- visning avsedda byggnaden.

Med av mig nu anförda jämkningar tillstyrker jag det i förenämnda P. M. framlagda förslaget rörande lärarpersonalen vid Alnarps lant- bruksskola.

Med de ändringar, som följa av ovan förordade förslag rörande lärar- befattningarna vid lantbruksskolan, vill jag även tillstyrka högre lant- bruksundervisningssakkunnigas förslag rörande lärarbefattningar- na vid mejeri- och trädgårdkundervisningen å Alnarp. Då i samband med förflyttningen till Alnarp av mejeriförsöken skyldighet

till vidgad försöksverksamhet bör åläggas professorn i mejerikemi och mejeribakteriologi, särskilt i vad rör bakteriologi, torde dock till hans förfogande böra ställas en assistent. Jag anser mig icke kunna förorda, att ordinarie lärarbefattning i trädgårdsanläggningskonst för närvarande inrättas.

Vad utredningsmännen föreslagit i fråga om personalen vid mejeri-försöken vill jag biträda.

Vidkommande hovbeslagsskolan har jag ingen erinran att göra emot vad de sakkunniga i detta avseende anført.

Slutligen tillstyrker jag även de sakkunnigas förslag i fråga om övriga befattningshavare vid institutet.

**Befattnings-
havarnas av-
löning och
tjänsteställ-
ning.**

*P. M.
rörande
driftsledare-
utbildningen*

I den inom jordbruksdepartementet upprättade P. M. rörande möjlig-
heterna att göra utbildningen av driftsledare för det större jordbruket
mera praktiskt inriktad än vad den av högre lantbruksundervisningssak-
kunniga föreslagna agronomkursen kan anses vara upptages vid behand-
lingen av avlöningsförmåner och tjänsteställning för lärarna vid lant-
bruksskolan till en början frågan om nämnda lärares *kompetens*. Här-
om anføres.

Önskvärt skulle helt säkert vara, att de tre lärarbefattningarna i lant-
bruksekonomi, i jordbrukslära och i husdjurslära kunde besättas med
personer, som under anställning vid lägre lantbruksundervisningsanstalt
visat sig äga särskild förmåga att leda utbildningen i praktisk riktning.
Men dessutom torde erfordras praktisk erfarenhet i utövande av jord-
bruk. De formella krav, som på grund av vad nu sagts syntes böra upp-
ställas i fråga om nämnda lärare, torde vara, att vederbörande skulle hava
avlagt antingen agronomexamen vid något av hittillsvarande lantbruks-
institut eller ämbetsexamen vid lantbrukshögskolan samt kunna förete
goda vitsord om undervisningsförmåga och om praktisk verksamhet på
lanthushållningens område. Vad gällde lärarbefattningen i redskapslära
m. m. torde böra föreskrivas, att dess innehavare skulle antingen hava
avlagt agronomexamen vid institut eller ämbetsexamen vid lantbruks-
högskola och därefter undergått specialutbildning i redskapslära eller
också hava teknisk utbildning jämte väl vitsordad förtrogenhet med för-
hållandena vid jordbruket. Även i detta fall borde dessutom krävas vits-
ord om god undervisningsförmåga och om praktisk verksamhet, som be-
rörde redskapslärans område. Läraren i husbyggnadslära borde hava
undergått teknisk utbildning i anslutning till byggnadsfacket samt hava
goda vitsord om undervisningsförmåga och om praktisk erfarenhet i
fråga om konstruktion och uppförande av lantmanna-, mejeri- och växt-
husbyggnader. Läraren i botanik, zoologi och kemi borde antingen hava
avlagt agronomexamen vid institutet eller ämbetsexamen vid lantbruks-
högskolan med vitsord om kvalificerade kunskaper i de ämnen, vari sam-
me lärare skulle hava att undervisa, eller också hava avlagt akademisk
examen med betyg i nämnda ämnen. Därjämte borde beträffande denne
lärare förutom i fråga om undervisningsförmåga även krävas vitsord om
praktisk förtrogenhet rörande bekämpandet av växtsjukdomar och skade-
insekter.

Angående lärarnas *löneförmåner* anföres i P. M. vidare.

Lärarnas avlöning torde böra avvägas med hänsyn till de kompetenskrav, som ovan uppställts. Då lantbruksskolans föreståndare och huvudlärare i lantbruksekonomi i allmänhet torde få sökas bland dem, som tjänstgjorde som föreståndare vid lantbruksskolor eller lantmannaskolor, torde givetvis lönen böra sättas så hög, att för uppdraget lämpade personer skulle önska komma i fråga vid befattningens tillsättande. Lönen torde följaktligen böra ligga över den avlöning, som utginge till nämnda föreståndare vid lägre lantbruksundervisningsanstalter. Med naturaförmåner inräknade torde en dylik föreståndare uppbära en begynnelselönen av lägst 6,200 kronor och en slutlön av lägst 7,200 kronor, vartill i allmänhet komme dyrtidstillägg såsom för icke reglerade befattningar. En löneställning för förevarande befattningshavare motsvarande lönegraden B 28 i det för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen gällande avlöningsreglementet syntes på grund härav vara lämplig. Beträffande lärarbefattningarna i jordbrukslära och i husdjurslära hade ovan antytts, att det vore önskvärt, om dessa befattningar kunde rekryteras bland lärare vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. För att de bäst meriterade lärarna vid nämnda anstalter skulle vilja söka sig över till förevarande lantbruksskola, fordrades givetvis även, att löneställningen erbjöde någon lockelse. Lönen borde följaktligen sättas högre än de löner, som utginge till fasta lärare vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. För en dylik lärare torde begynnelselönen med inräknande av naturaförmåner lägst utgöra 4,200 kronor och slutlönen lägst 5,700 kronor, vartill i allmänhet komme dyrtidstillägg såsom för icke reglerade befattningar. Å andra sidan borde icke dessa befattningar betraktas såsom slutplatser. En lämplig ordning syntes böra vara, att dessa lärare så småningom överginge till befattningar som föreståndare för lantbruks- och lantmannaskolor. Lönen syntes därför icke böra sättas så hög, att den ordning, som nyss antytts, förhindrades. Men därjämte borde iakttagas, att lönerna för de lärare, varom nu vore fråga, borde sättas lika med lönerna för övriga ordinarie ämneslärare. I fråga om lärarbefattningen i botanik, zoologi och kemi torde gälla, att dess innehavare måste besitta en kompetens, som ungefär motsvarade en läroverksadjunkts. Beträffande övriga lärare torde jämförelser vara svårare att verkställa. Av det sagda torde emellertid framgå, att för de ordinarie ämneslärarna borde en löneställning, motsvarande lönegraden B 22 i det för den civila statsförvaltningen gällande avlöningsreglementet, kunna anses lämplig. I fråga om ersättningen åt speciallärare torde skäl icke föreligga till ändring av det av högre lantbruksundervisnings-sakkunniga framlagda förslaget. Vidkommande slutligen avlöningen åt den ovan föreslagna sommartidsassistenten i kulturteknik, torde för detta ändamål ett belopp av 600 kronor böra upptagas i staten.

I fråga om nämnda *lärares tjänsteställning* yttras följande i P. M.

Härefter torde till prövning upptagas frågan, huruvida dessa lärare böra utnämnas av Kungl. Maj:t eller av lantbruksskolans styrelse. Vidare torde ställning tagas till dessa lärares anställningsvillkor. Vad då först anställningsformen för föreståndaren beträffade, torde märkas, att denne befattningshavare även vore avsedd att vara förvaltare av Alnarps egendom. Den förtroendeställning gent emot styrelsen, som detta

innebure, torde utesluta, att för befattningen skulle gälla avlöningsreglementets för statsdepartement m. fl. bestämmelser. I stället syntes böra gälla, att denne befattningshavare tillsattes av styrelsen, samt att för befattningen vidare borde gälla bestämmelserna i gällande reglemente för av staten inrättade eller statsunderstödda lantbruksskolor i södra och mellersta Sverige utom vad gällde avlöningsförmånerna. Av budgettekniska skäl syntes avlöningsförmånerna böra beräknas enligt samma grunder som för lönegraden B 28, ortsgrupp B i omnämnda avlöningsreglemente. Begynnelselönen bleve då 8,320 kronor med tre ålderstillägg å 480 kronor efter respektive tre, sex och nio år. Å sålunda fastställd lön borde utgå dyrtidstillägg såsom för reglerade befattningar. För åt befattningshavaren anvisad tjänstebostad borde ersättning erläggas. Vad nu sagts om föreståndaren för lantbruksskolan torde inom parentes sagt även böra gälla i fråga om föreståndaren för trädgårdsskolan, enär han även vore affärschef vid Alnarps trädgårdar.

Beträffande de ordinarie ämneslärarna vid lantbruksskolan i jordbrukslära och husdjurslära syntes ej heller en allt för fast anställning vara tillräddig. Då dessa befattningshavare skulle hava att även taga viss befattning med skötseln av själva egendomen, vore det viktigt, att de intoge en sådan ställning till styrelse och förvaltare, att icke ledningen i allt för hög grad försvårades. Styrelsen torde därför böra erhålla en viss rörelsefrihet i fråga om anställning och uppsägning av dessa lärare. Detta syntes kunna åstadkommas därigenom, att samma form valdes för anställning, uppsägning och avlöning av dessa lärare som ovan angivits i fråga om föreståndaren. Då anledning icke syntes föreligga att göra någon åtskillnad mellan de olika ämneslärarna, torde lämpligen samma ordning böra gälla för samtliga ämneslärare vid såväl lantbruks- som även trädgårdsskolan. Begynnelselönen skulle då för ordinarie ämneslärarna vid lantbruksskolan bliva 5,736 kronor med tre ålderstillägg å respektive 366, 426 och 426 kronor. För ordinarie ämneslärarna vid trädgårdsskolan bleve samma lön 5,058 kronor och ålderstilläggen respektive 312, 366 och 366 kronor. Härtill skulle komma dyrtidstillägg såsom för reglerade befattningar.

Högre lantbruksundervisningsakademiska.

Beträffande *lärarnas tjänsteställning och avlöningsförmåner vid mejeri- och trädgårdsundervisningen* hava de sakkunniga föreslagit följande.

Vid anstalten för högre mejeriutbildning hade undervisningen förutsetts skola meddelas under fullt högskolemässiga former. Ifrågavarande anstalt borde därjämte vara en hård för vetenskaplig forskning på mejeriområdet. Det vore sålunda nödvändigt, att framstående vetenskapsmän knötes till anstalten. Med hänsyn härtill borde *huvudlärarna vid mejeriundervisningen* erhålla samma ställning som motsvarande lärare vid lantbrukshögskolan, d. v. s. de borde hava professors ställning samt tillhöra lönegrad B 30 i avlöningsreglementet för statsdepartement m. fl.

Den vid trädgårdsundervisningen anställde *huvudläraren i ekonomisk trädgårdsodling* borde hava till åliggande — utöver ovan angiven undervisningsskyldighet — att hava överinseendet över trädgårdsanläggningarna vid Alnarp och för övrigt hela trädgårdsdriftens ekonomi. I anslutning därtill torde han även — i överensstämmelse med nuvarande anordning vid Alnarps trädgårdsskola — böra vara föreståndare för den

lägre trädgårdskursen. På grund av de maktpåliggande uppgifter, som sålunda syntes böra åvila nämnda huvudlärare, borde han enligt de sakkunnigas mening hänföras till lägst lönegrad B 28 i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement m. fl.

De ordinarie ämneslärarna vid trädgårdskurserna återigen torde böra åtnjuta i stort sett lika löneförmåner som nu stadgeenligt utginge till ordinarie lärare vid vissa med statsmedel understödda trädgårdsskolor, däribland Alnarp (svensk författningssamling nr 551 år 1924), d. v. s. grundlön minst 3,000 kronor jämte tre ålderstillägg å 300 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring samt dessutom bostad med bränsle och erforderligt trädgårdsländ. Givetvis borde å den kontanta lönen utgå dyrtidstillägg enligt de grunder, som gällde för s. k. icke reglerade befattningar, ävensom i förekommande fall tillfällig löneförbättring. Vid den i det följande verkställda budgettekniska beräkningen av avlöningsstatens storlek vid olika alternativ hade för ifrågavarande lärare räknats med näst högsta lönegraden, d. v. s. för varje lärare en kontant lön av 3,600 kronor.

Med avseende på sättet för bedömande av sökandes skicklighet till fast lärarbefattning hava de sakkunniga anfört följande.

Vid upprättande av förslag till professorsbefattning torde liknande bestämmelser, som ovan föreslagits för lantbrukshögskolan, lämpligen böra tillämpas. Sakkunniga för bedömande av skickligheten hos sökande till professorsbefattning borde utses av styrelsen efter förslag av vederbörande avdelningskollegium. För bedömande av skickligheten hos sökande till lektorsbefattning eller befattning såsom huvudlärare vid trädgårdsundervisning borde styrelsen äga att efter lärarkollegiets hörande tillkalla en eller flera sakkunniga.

Kostnaden för *speciallärares* vid agronomkurs undervisning hava de sakkunniga beräknat till i genomsnitt 25 kronor per reducerad undervisningstimma. Motsvarande kostnad för övriga undervisningskurser hava av de sakkunniga ansetts böra uppskattas till för den högre mejerikursen 30 kronor, för den högre trädgårdskursen 25 kronor samt för den lägre mejerikursen och den lägre trädgårdskursen 15 kronor, allt per reducerad undervisningstimme. Beträffande den högre trädgårdskursen har likväl för undervisningen i trädgårdsanläggningskonst räknats med en till 35 kronor per sådan timme förhöjd kostnad.

Arvoden till två *assistenter* — en vid agronomkursen och en vid mejerikursen — hava beräknats till samma belopp som för assistent vid lantbrukshögskolan eller med 3,600 kronor per år till vardera. Såsom biträde åt föreståndaren för trädgårdsundervisningen hava de sakkunniga ävenledes ifrågasatt ett biträde, benämnt affärsassistent, med motsvarande arvode som ovan föreslagits för assistent, men sistnämnda utgift borde enligt de sakkunnigas förmenande icke belasta undervisningsverksamheten utan i stället drabba trädgårdsrörelsen.

Arvodet till *rektor* vid institutet har av de sakkunniga föreslagits till 2,000 kronor, varjämte ett lika stort belopp upptagits såsom arvode åt den *vikarierande lärare*, som skulle hava att upprätthålla den del av

rektor eljest åvilande undervisning, från vilken rektor på grund av tillkommande andra arbetsuppgifter borde bliva befriad. Ersättning åt andra i förekommande fall erforderliga vikarier hava de sakkunniga, i överensstämmelse med vad förut anförts beträffande lantbrukshögskolan, icke ansett lämpligt upptaga såsom särskild post i undervisningsanstaltens stat.

Såsom arvoden åt vissa *andra befattningshavare* vid undervisningsanstalten hava de sakkunniga räknat med för bibliotekarie 1,200 kronor, för kamrerare 4,000 kronor och för skrivbiträde 1,000 kronor.

Vid institutet skulle enligt de sakkunnigas mening erfordras en *eldare* samt tre *vaktmästare*, av vilka sistnämnda två vore avsedda för agromkursen och en för trädgårdsundervisningen. Såväl eldare som vaktmästare borde hänföras till lönegrad B 5. För mejeriundervisningen syntes icke behöva anställas någon särskild vaktmästare. De vaktmästare, som förutsatts för agromkursen, torde nämligen böra åläggas att tjäntgöra i denna egenskap jämväl vid här ifrågavarande undervisning. Därjämte torde den för mejeridriften erforderliga maskinisten vid behov böra utnyttjas även för vaktmästargöromål.

De sakkunniga framhålla, att avlöningsstaten lämpligen torde böra vara gemensam för de olika avdelningarna vid institutet.

P. M.
rörande
driftsledare-
utbildningen
m. m.

I fråga om *avlöningsstaten* vid institutet anföres följande i förenämnda inom departementet upprättade P. M.

På grund av den minskade omfattning av institutet, som skulle följa av i P. M. föreslagna förändring av högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag, syntes rektorsarvodet böra upptagas med ett från 2,000 till 1,500 kronor minskat belopp. Likaledes torde ersättningen till bibliotekarien kunna sänkas från 1,200 till 1,000 kronor. Vikariatsersättningarna borde upptagas till 1,500 kronor. Avlöningsstaten för institutet skulle då erhålla följande utseende:

	Kronor
Professorer: 2 à 10,260 kronor	20,520
Föreståndaren för lantbruksskolan	9,300
Föreståndaren för trädgårdsskolan	9,300
Ordinarie ämneslärare: 5 à 6,528 kronor	32,640
» » 3 à 5,736 »	17,208
Rektorsarvode	1,500
Speciallärare:	
lantbruksskolans fortbildningskurs c:a 261 reducerade undervisningstimmar à 25 kronor	6,525
lantbruksskolans tvååriga kurs c:a 185 reducerade övnings- timmar à 15 kronor	2,775
högre mejerikursen c:a 88 à 30 kronor	2,640
lägre » » 65 à 15 »	975
högre trädgårdskursen c:a 110 à 35 kronor	3,850
» 32 à 25 »	800
lägre » » 60 à 15 »	900
	18,465

Vikariatsersättningar	1,500
1 assistent	3,600
1 »	600
Bibliotekarie	1,000
Kamrerare	4,000
Skrivbiträde	1,000
Eldare	2,448
Vaktmästare: 3 à 2,448 kronor	7,344

Summa kronor 130,425.

Såsom jämförelse kunde nämnas, att i propositionen 249/1930 (sid. 258 och 259) beräknades avlöningsstaten för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut till 147,610 kronor. Därjämte vore att märka, att i ovanstående avlöningsstat inginge alla avlöningskostnader för lantbruksskolans tvååriga kurs. Dessa kostnader för lantbruksskolan å Alnarp framginge icke direkt ur den för Alnarps egendom uppgjorda staten. Emellertid kunde nämnas, att för lantbruksskolan vid Ultuna vore dessa kostnader för budgetåret 1929/1930 upptagna till 13,100 kronor.

Förenämnda utredningsmän hava föreslagit, att befattningshavarna vid mejeriförsöken skola hava följande avlöningsförmåner och tjänsteställning: föreståndaren B 30, 2 förste assistenter extra ordinarie B 21, försöksmejeristen arvode 3,600 kronor.

*Utrednings-
männen
rörande för-
söksverksam-
heten m. m.*

Beträffande de förslag i förevarande avseende, som framställt i här avsedda P. M., hava uttalanden gjorts i åtskilliga av de i anledning av P. M. avgivna yttranden. Följande må här återgivas.

Yttranden.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har påpekat, att den form för anställningen av föreståndaren och ämneslärarna vid såväl lantbruksskolan som trädgårdsskolan, som i P. M. föreslagits, medförde, att ifrågasvarande befattningshavare icke torde i likhet med de nuvarande professorerna vid Alnarps lantbruksinstitut komma i åtnjutande av pensionsrätt enligt 1907 års civila pensionslag. Nämnden torde emellertid få erinra, hurusom för närvarande föreståndare och fast anställda lärare vid statsunderstödda skolor för lantbruket och närstående näringar vore i åtnjutande av pensionsrätt, i det att de, därest vederbörande skolas reglemente blivit fastställt av Kungl. Maj:t, ägde rätt till tjänste- och familjepension jämlikt reglementet för statens pensionsanstalt. Enligt brev den 31 augusti 1923 ägde samma reglemente tillämpning jämväl å föreståndare och fast anställda lärare vid bland annat statens nuvarande lantbruksskola, trädgårdsskola och hovbeslagsskola vid Alnarp. Med hänsyn härtill torde den ändamålsenligaste lösningen av pensionsfrågan för de i promemorian omförmälda föreståndarna och ämneslärarna vara, att dessa samtliga erhöles pensionsrätt enligt statens pensionsanstalts reglemente. En dylik lösning av pensionsfrågan syntes lämplig jämväl ur den synpunkten, att ämneslärartjänsterna icke vore avsedda att vara sluttjänster, utan att man tänkt sig dessa lärare så småningom skola övergå till befattningar såsom föreståndare för lantbruks- och lantmannaskolor. I lönehänseende innebure det i promemorian innefattade förslaget, att föreståndarna vid lantbruks- och trädgårdsskolorna samt äm-

neslärarna vid dessa skolor skulle åtnjuta lön enligt viss lönegrad i den för allmänna civilförvaltningens befattningshavare gällande löneplanen. Däremot skulle sagda reglementes bestämmelser i övrigt icke gälla för ifrågavarande statsanställda lärare. Den särställning i lönehänseende, denna personal härigenom skulle komma att intaga i jämförelse med andra statens befattningshavare, torde knappast vara motiverad allenast på grund av den föreslagna anställningsformen. Framhållas finge, huru- som beträffande befattningshavare vid bank- och fondinspektionen — vilka intoge en i viss mån liknande ställning som den för lärarpersonalen vid institutet i Alnarp avsedda — föreskrivits, att för dem skulle i till- lämpliga delar förenämnda avlöningsreglemente jämte därtill hörande tilläggsbestämmelser äga giltighet, så vitt det samma anginge avlönings- förmåner för ordinarie tjänstemän, som tillsattes genom fullmakt eller konstitutorial. Enligt lönenämndens mening torde även med den i pro- memorian föreslagna anställningsformen några betänkligheter icke möta att låta avlöningsreglementet för den allmänna civilförvaltningens ordi- narie befattningshavare analogivis gälla jämväl för ifrågavarande lärare, såsom om dessa innehade ordinarie befattning i statens tjänst, i all syn- nerhet som dessa lärare skulle, därest pensionsfrågan ordnades på ang- vet sätt, hava att i likhet med statens ordinarie befattningshavare erlagga pensionsavgifter för såväl egen som för familjepensionering. Härvid kunde emellertid ifrågasättas, om ej beträffande ämneslärarna borde i stället för vad i 21 § av reglementet föreskrevs i fråga om semester gälla, att vederbörande skulle äga åtnjuta ferier enligt vad därom vore eller framdeles kunde varda stadgat. Vidkommande lantbruksskolans lärare skulle enligt promemorian föreståndaren för denna skola hänföras till lönegraden B 28. I betraktande av att föreståndaren för lantbrukssko- lan även efter omorganisationen skulle vara förvaltare vid egendomen och sålunda i likhet med trädgårdsskolans föreståndare, som tillika vore affärschef vid Alnarps trädgårdar, hava sig ålagt ett betydande ekono- miskt ansvar, funne nämnden intet vara att erinra mot detta förslag. Vid bedömande av ämneslärarnas vid lantbruksskolan lönegradsplacering hade i promemorian en jämförelse anställts mellan den kompetens, som ansåges böra krävas av vissa av dem, och den kompetens, som vore före- skriven för adjunkt vid allmänt läroverk. På grundval härav hade ifrå- gavarande ämneslärare hänförts till lönegraden B 22, d. v. s. en lönegrad lägre än den, som för de allmänna läroverkens adjunkter föreslagits av 1928 års lönekommitté i betänkande den 21 juli 1930 med förslag till löne- reglering för befattningshavare vid undervisningsväsendet. Lönenämnden, som i utlåtande den 29 november 1930 över sagda betänkande uttalat sig rörande lönegradsplaceringen för läroverkens adjunkter, ansåge ock för sin del, att ifrågavarande ämneslärare borde erhålla sin placering å löneplanen en lönegrad lägre än den, som kunde bliva beslutad i fråga om läroverksadjunkterna.

Lantbruksstyrelsen funne anledning till vissa erinringar i fråga om lärarpersonalens anställningsvillkor. Av bilagan 3 till det av lantbruks- styrelsen den 8 november 1930 avgivna utlåtandet över betänkande an- gående ordnande av den lägre lantbruksundervisningen framginge, att föreståndaren för lantbruksskolan vid Alnarp för närvarande åtnjöt av- sevärt bättre avlöningsvillkor än de föreslagna, samt att föreståndaren för lantbruksskolan vid Ultuna i detta avseende vore ännu gynnsammare ställd. Med hänsyn till nödvändigheten att kunna för en så betydande

ekonomisk drift som vid Alnarps egendom förvärva fullt kompetent kraft, syntes det lantbruksstyrelsen, som om bättre villkor än de föreslagna måste vara förenade med tjänsten. Jämväl de för lärare vid det blivande institutet föreslagna avlöningsvillkoren syntes lantbruksstyrelsen vara sådana, att verkligt dugande krafter knappast kunde förvärfvas för dessa tjänster. Lantbruksstyrelsens nyssnämnda utlåtande (bil. 1 och 3) innefattade jämväl uppgifter angående de inkomster, som vore förenade med anställning som lärare vid lantbruks- och lantmannaskola. Av dessa uppgifter framginge, att de nu föreslagna lönerna vore så knappt utmätta, att de bästa lärarkrafterna med hänsyn till ekonomiska fördelar kunde förväntas komma att ägna sig åt den lägre lantbruksundervisningen. En förbättrad löneställning jämväl för lärare vid det blivande institutet syntes lantbruksstyrelsen därför vara en nödvändig förutsättning för ett lyckligt realiserande av det i promemorian framställda förslaget.

Lärarrådet vid Ultuna lantbruksinstitut anser, att med hänsyn till den stora betydelse för vårt jordbruk av den utbildning, som den tilltänkta högre lantbruksskolan avsåge att giva, synnerligen stora krav måste ställas på de där anställda lärarnas såväl teoretiska utbildning som praktiska erfarenhet och duglighet. I själva verket måste större anspråk ställas på deras undervisningskompetens än beträffande en föreståndares vid en lägre skola, varför det ej syntes önskvärt att, såsom i promemorian angåves, tänka sig dessa befattningar såsom övergångsplatser, vilkas innehavare skulle inrikta sig på att övergå till föreståndarbefattningar. Härmed följde också, att den föreslagna placeringen i lönehänseende vore alltför låg, då denna ej kunde förutsättas locka verkliga förmågor att söka lärarbefattningarna vid skolan. Att ihågkomma vore också, att den i promemorian framförda tanken om befattningarna som genomgångsplatser till föreståndarbefattningar endast kunde tillämpas på lärarna i jordbrukslära och husdjurslära, under det att lärarna i övriga ämnen ej skulle kunna påräkna någon vidare befordran, vilket måste komma att utgöra ett hinder för att för dessa lärarplatser få tillgång till sådana förmågor, som skolan på grund av vikten av sin uppgift borde kunna draga till sig.

Sveriges allmänna lantbrukssällskap anser, att med hänsyn till de stora krav, icke minst ifråga om praktisk erfarenhet inom respektive områden, vilka måste ställas på lärarna i de egentliga huvudämnena, det syntes som om de föreslagna löneförmånerna för dessa lärare hade beräknats allt för mycket i underkant. Gent emot vad som i P. M. anförts ville sällskapet såsom sin mening framhålla, att löneförmånerna för ifrågavarande lärare i huvudämnena borde avpassas så, att dessa befattningar kunde väntas bli eftersökta av de lägre lantbruksundervisningsanstalternas bästa föreståndarkrafter.

I de i anledning av högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag rörande lärare och anställningsvillkor för lärare vid mejeri- och trädgårdsundervisningen avgivna yttrandena hava erinringar endast framställt av statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd, som förordat, att jämväl de ordinarie ämneslärarbefattningarna vid trädgårdsundervisningen borde inordnas i löneskalan i allmänna avlöningsreglementet. *Statskontoret* har därvid föreslagit, att ifrågavarande lärare hänfördes till lönegraden B 18.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har ansett, att vid inordnande av nämnda befattningshavare i lönegrad å den civila löneplanen skälig hänsyn borde tagas till den mera kvalificerade undervisning, som skulle åligga dem såsom lärare vid den blivande högre trädgårdskursen. För sin del ville nämnden förorda, att dessa befattningshavare hänfördes till lönegrad B 20. Härvid förutsatte nämnden, att, därest sådan lärare även efter den nya ordningens ikraftträdande komme att bebo institutet tillhörig bostad, han skulle på sätt numera skedde inom den nyreglerade civila statsförvaltningen härför erlägga skälig hyresersättning.

*Propositionen
nr 249/1930.*

I det till förut omnämnda proposition nr 249/1930 fogade statsrådsprotokollet anförde *dåvarande chefen för jordbruksdepartementet* följande rörande löneförmånerna för de ordinarie ämneslärarna vid trädgårdsundervisningen.

För de ordinarie ämneslärarna vid trädgårdsundervisningen hade de sakkunniga föreslagit samma löneförmåner som nu stadseenligt utginge till ordinarie lärare vid vissa med statsmedel understödda trädgårdsskolor. Statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd hade emellertid funnit det motiverat, att jämväl ämneslärarbefattningarna vid trädgårdsinstitutet inordnades i den civila löneplanen och hade föreslagit placering, statskontoret i lönegrad B 18 och lönenämnden i lönegrad B 20. Departementschefen biträdde den uppfattningen, att ifrågavarande lärartjänster i likhet med andra ordinarie befattningar vid institutet borde inordnas i löneskalan i allmänna avlöningsreglementet och anslöte sig till lönenämndens förslag, att dessa befattningshavare borde hänföras till lönegrad B 20.

*Departements-
chefen.*

Vad i förberörda P. M. rörande utbildningen av driftsledare m. m. föreslagits i fråga om kompetensfordringar för lärare vid lantbruksskolan föranleder ingen erinran från min sida. Samma gäller de sakkunnigas uttalande med avseende på sättet att bedöma de sökandes skicklighet till befattning som professor vid mejeriundervisningen. Ett likartat tillvägagångssätt torde böra tillämpas, då det gäller att tillsätta befattningen som föreståndare för mejeriförsöken.

Vidkommande befattningshavarnas löneförmåner vill jag först till behandling upptaga frågan om avlöningen åt de fasta lärarna vid lantbruksskolan. Härvidlag förordar jag, att föreståndaren erhåller en lön, som motsvarar lönegrad B 28 i det för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. gällande avlöningsreglementet. Med hänsyn därtill, att denne befattningshavare utöver uppgiften som föreståndare för nämnda skola även skall intaga den ansvarsfulla ställningen som förvaltare av Alnarps egendom, synes emellertid utöver nämnda lön böra utgå ett särskilt förvaltararvode. Med hänsyn till hittills åt föreståndaren för Alnarps lantbruksskola och förvaltaren av Alnarps egendom utgående avlöningsförmåner, torde nyssnämnda arvode böra bestämmas till 3,000 kronor. Detta arvode bör utgå av egendomens medel och

följaktligen icke upptagas i avlöningsstaten för institutet. Å detta arvode bör icke utgå dyrtidstillägg. Beträffande övriga fasta lärare vid lantbruksskolan har i förut omnämnda P. M. rörande utbildningen av driftsledare m. m. föreslagits en avlöning motsvarande lönegrad B 22 i ovannämnda avlöningsreglemente. I åtskilliga av de i anledning av nämnda P. M. avgivna yttrandena har uttalats den meningen, att den sålunda föreslagna löneställningen vore för låg, varför svårigheter skulle komma att föreligga för en rekrytering av lärarbefattningarna med verkligt framstående förmågor. Med hänsyn till den av lantbruksstyrelsen utförda och i dess yttrande åberopade utredningen anser även jag, att den i P. M. föreslagna avlöningen är för låg. På grund härav förordar jag en avlöning åt förevarande befattningshavare, motsvarande lönegrad B 24. Härigenom skulle avlöningen bli något högre än den, som utgår till läroverksadjunkt, vilket icke kan anses orimligt i förhållande bland annat till det undervisningsstadium, varom här är fråga.

Vad angår de fast anställda lärarna vid trädgårdsskolan tillstyrker jag det i P. M. framlagda förslaget, att föreståndaren erhåller en avlöning, motsvarande lönegraden B 28, och de ordinarie ämneslärarna en avlöning, motsvarande lönegraden B 20 i förutnämnda avlöningsreglemente. Likaledes kan jag biträda förslaget, att professorerna vid mejeriundervisningen samt föreståndaren för mejeriförsöken placeras i nämnda avlöningsreglementes lönegrad B 30. Jag har ej heller någon erinran att göra emot förslaget om vaktmästarpersonalens placering i lönegrad B 5.

I fråga om assistenterna böra de båda förste assistenterna vid mejeriförsöken erhålla avlöning såsom extra ordinarie befattningshavare i lönegrad B 21 och försöksmejeristen samt de båda assistenterna vid mejeriundervisningen erhålla arvode å 3,600 kronor, varjämte som arvode åt assistenten i kulturteknik bör upptagas 600 kronor. De i förenämnda P. M. föreslagna arvoden å rektor, kamrerare, bibliotekarie samt skrivbiträde vill jag förorda, varjämte jag föreslår upptagandet i staten av ett arvode å 1,000 kronor åt en elektrisk montör. Sistnämnde befattningshavare bör dessutom erhålla fri bostad i den för undervisningen i redskapslära avsedda byggnaden.

Mot de föreslagna ersättningarna åt speciallärare har jag ingen erinran att framställa. Jag vill även förorda, att som ersättning till vikarie åt rektor uppföres ett belopp av 1,500 kronor.

I enlighet med vad jag sålunda förordat skulle avlöningsstaten för institutet vid Alnarp, som hänförts till ortsgruppen B, komma att få följande utseende:

	Kronor
Professorer: 2 à 10,260 kronor	20,520
Föreståndaren för mejeriförsöken	10,260
» » lantbruksskolan	9,300
» » trädgårdsskolan	9,300
Ordinarie ämneslärare vid lantbruksskolan: 5 à 7,380 kronor	36,900
» » » trädgårdsskolan: 3 à 5,736 »	17,208
Rektorsarvode	1,500
Speciallärare:	
lantbruksskolans högre kurs c:a 290 reducerade undervis-	
ningstimmar à 25 kronor	7,250
lantbruksskolans tvååriga kurs c:a 185 reducerade under-	
visningstimmar à 15 kronor	2,775
högre mejerikursen c:a 88 à 30 kronor	2,640
lägre » » 65 à 15 kronor	975
högre trädgårdskursen c:a 110 à 35 kronor	3,850
» 177 à 25 kronor	4,425
lägre » » 60 à 15 kronor	900
	22,815
Vikariatsersättningar	1,500
Assistenter: 2 à 5,736 kronor	11,472
2 à 3,600 kronor	7,200
1 à 600 kronor	600
Bibliotekarie	1,000
Kamrerare	4,000
Skrivbiträde	1,000
Montör	1,000
Eldare	2,448
Vaktmästare: 3 à 2,448 kronor	7,344
Summa kronor 165,367.	

Vid jämförelse mellan denna stat och de i sakkunnigas betänkande respektive i P. M. rörande utbildningen av driftsledare m. m. intagna bör märkas, att i förevarande stat ingå avlöningar såväl i fråga om lantbruksskolans tvååriga kurs som mejeriförsöken.

Vad därefter angår befattningshavarnas *tjänsteställning* torde böra gälla, att för professorerna vid mejeriundervisningen, föreståndaren för mejeriförsöken samt vaktmästarpersonalen bör avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. gälla, dock att för professorerna bör i stället för vad i 21 § av reglementet föreskrives i fråga om semester gälla, att vederbörande må äga åtnjuta ferier enligt vad därom är eller framdeles må varda stadgat.

Beträffande föreståndarna för lantbruksskolan och för trädgårdsskolan samt de ordinarie ämneslärarna vid

så väl lantbruksskolan som trädgårdsskolan bör gälla, att dessa befattningar skola tillsättas av institutets styrelse med sex månaders ömsesidig uppsägningsrätt. I övrigt böra i överensstämmelse med vad av lönenämnden anförts ovannämnda avlöningsreglemente jämte därtill hörande tilläggsbestämmelser i tillämpliga delar äga giltighet för här omnämnda lärare, dock att i stället för vad i 21 § av reglementet föreskrives i fråga om semester bör gälla, att vederbörande må äga åtnjuta ferier enligt vad därom är eller framdeles må varda stadgat. Nu föreslagna anställningsform synes mig böra väljas med hänsyn därtill, att en viss rörlighet i fråga om dessa befattningar är önskvärd. Förevarande befattningshavare böra på sätt lönenämnden tillstyrkt beredas pensionsrätt i statens pensionsanstalt.

Ledningen av undervisningsverksamheten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut hava de sakkunniga ansett böra vara organiserad enligt i huvudsak samma grunder, som nu gälla för lantbruksinstitutet. Enär det nya institutet skulle omfatta tre fackavdelningar, nämligen för lantbruksundervisning, för mejeriundervisning och för trädgårdsundervisning, tillkommer emellertid i organisationen ytterligare ett led, nämligen avdelningskollegierna.

Beträffande de olika detaljerna hava de sakkunniga föreslagit i huvudsak följande.

Institutet borde — liksom nu vore fallet beträffande de båda lantbruksinstitutet — stå under *överinseende* av lantbruksstyrelsen.

Institutets *styrelse* borde utgöras av fem utav Kungl. Maj:t för en tid av tre år förordnade ledamöter, därav en ordförande, samt institutets rektor.

Lärarkollegiet borde utgöras av institutets professorer och lektorer samt huvudlärare vid trädgårdsundervisningen. Annan lärare, som självständigt meddelade undervisning vid institutet, borde äga säte och stämma i lärarkollegiet vid behandling av de frågor, som omedelbart berörde något av de utav honom företrädde ämnena eller undervisningen däruti.

Med hänsyn till de särskilda undervisningskursernas olika syfte borde samtliga vid institutet anställda ordinarie lärare och speciallärare vara fördelade på tre *avdelningskollegier*, nämligen ett för lantbruksavdelningen, ett för mejeriavdelningen samt ett för trädgårdsavdelningen.

Lärarnas fördelning på de olika avdelningskollegierna borde bestämmas, för professur och lektorat samt befattning såsom huvudlärare vid trädgårdsundervisningen genom institutets stadgar och för speciallärarbefattning, efter förslag av lärarkollegiet, av styrelsen.

En av institutets huvudlärare borde, sedan styrelsen avgivit förslag, av Kungl. Maj:t förordnas att vara *rektor* vid institutet.

I förenämnda P. M. yttras rörande ledningen av Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut följande.

Under förutsättning att vid Alnarp inrättades en mejerihögskola och en högre trädgårdsskola i huvudsaklig överensstämmelse med högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag samt att med nuvarande

**Administra-
tion.**

*Högre lant-
bruksunder-
visningssak-
kunniga.*

*P. M.
rörande
utbildningen
av drifts-
ledare m. m.*

lantbruksskola på Alnarp förbundades en fortbildningskurs enligt i P. M. skisserade förslag och sistnämnda kurs skulle få ersätta den av nämnda sakkunniga föreslagna agronomkursen, syntes samtliga dessa undervisningsanstalter lämpligen böra förenas till ett lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. Beträffande ledningen av detta behövde vid sagda förhållande ingen annan ändring vidtagas i de sakkunnigas förslag än att för lantbruksskolan dess föreståndare inträdde i lärarkollegiet. Däremot syntes ingen anledning föreligga att göra de ordinarie ämneslärarna till ledamöter av lärarkollegiet. Nämnda ämneslärare jämte lantbruksskolans föreståndare borde bilda ett lantbruksskolans avdelningskollegium, vari den sistnämnde borde vara självskriven ordförande.

Vad sålunda föreslagits har icke föranlett erinran i de avgivna yttrandena.

Departements-
chefen.

Vad av högre lantbruksundervisningssakkunniga föreslagits rörande ledningen av lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet å Alnarp tillstyrkes av mig med de jämkningar, som föreslagits i P. M. rörande utbildningen av driftsledare m. m.

9. Elever.

Högre lant-
bruksunder-
visnings-
sakkunniga.

Beträffande de *olika slag av elever*, som skulle emottagas vid anstalter för högre lantbruksundervisning, hava de sakkunniga föreslagit följande.

Såväl vid lantbrukshögskolan som vid lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet borde kunna beredas tillträde dels för *ordinarie studerande*, vilka följde undervisningen till den omfattning, som erfordrades för att efter fullbordad lärokurs få avlägga examen, och dels i mån av utrymme för *specialstuderande*, vilka följde undervisningen i ett eller flera läroämnen efter eget val med rätt att över sina kunskaper i dessa ämnen erhålla betyg. Idkare av högre vetenskapliga studier vid lantbrukshögskolan borde betraktas såsom ordinarie studerande.

Enär föreläsningarna vid lantbrukshögskolan i regel borde vara offentliga, funnes givetvis tillfälle även för andra studerande än här ovan nämnts att i mån av utrymme såsom åhörare närvara vid viss undervisning vid högskolan.

Beträffande specialstuderande borde sådana fordringar ställas på vederbörandes förkunskaper, att nödiga garantier kunde anses föreligga för att han skulle kunna tillgodogöra sig den undervisning, han avsåge att följa.

De sakkunniga framhålla därefter vissa synpunkter på frågan om *begränsning av elevantalet* i de olika kurserna.

Enär den högre lantbruksundervisningen icke endast hade till uppgift att tillgodose utbildningen av ett fixt antal konsulenter, lantbrukslärare och liknande befattningshavare ävensom vetenskapsmän, utan därjämte vore avsedd för yrkesmän inom det större jordbruket, mejerihanteringen och trädgårdsnäringen, syntes det varken vara erforderligt eller önskvärt, att antalet studerande snävt begränsades. Med avseende på t. ex.

undervisningen för ämbetsexamen, som dock närmast avsåge utbildning av lantbrukslärare, konsulenter och med dem jämförbara befattningshavare inom jordbruket, syntes det icke vara befogat att strängt begränsa antalet elever med hänsyn till det antal befattningar av ifrågasvarande slag, som kunde väntas stå till förfogande för de utexaminerade eleverna. Beträffande denna undervisning gällde nämligen, att den jämväl borde stå till förfogande för sådana elever, som efter slutad utbildning hade för avsikt att ägna sig åt praktisk verksamhet inom jordbruket.

De sakkunniga hyste sålunda den uppfattningen, att begränsning av antalet elever vid anstalt för högre lantbruksundervisning icke borde ske i vidare mån än som särskilt av ekonomiska hänsyn betingades av de tillgängliga resurserna i fråga om lokaler, materiel och lärarkrafter för undervisningen.

Undervisningen vid högre lantbruksundervisningsanstalt bör enligt de sakkunnigas mening i fortsättningen vara *kostnadsfri* för eleverna.

Vid de båda nuvarande lantbruksinstituten erlade betalande elev i agronom- eller konsulentkursen en årlig undervisningsavgift av 100 kronor. Vid de flesta andra genom statens försorg inrättade högre utbildningsanstalter vore undervisningen däremot kostnadsfri för de studerande. Så vore t. ex. förhållandet icke blott vid universiteten utan även vid, bland andra, skogs- och veterinärhögskolorna. De sakkunniga hyste den uppfattningen, att i fortsättningen jämväl den undervisning borde vara kostnadsfri, som meddelades vid anstalt för högre lantbruksundervisning, vare sig det gällde institut eller högskola.

Däremot kunde det givetvis vara fullt befogat, att studerande vid anstalt för högre lantbruksundervisning i likhet med vad förhållandet plägade vara vid andra jämförbara anstalter erlade viss avgift för deltagande i laborationer och eventuellt andra övningar, som vore förbundna med viss åtgång av förbrukningsartiklar. Avgiften borde naturligtvis i dylikt fall icke vara större än som betingades av de med övningarna förbundna särskilda kostnaderna.

Vad därefter angår frågan om fortsatt upprätthållande av *internatsystem* vid anstalter för högre lantbruksundervisning hava de sakkunniga anfört i huvudsak följande.

Vid de nuvarande lantbruksinstituten vore undervisningen kombinerad med s. k. internatsystem, d. v. s. den avgift, elev hade att erlagga, omfattade jämväl ersättning för kost och bostad m. m. vid undervisningsanstalten. Enligt för lantbruksinstituten gällande stadgar erlade sålunda betalande elev i agronom- eller konsulentkurs årligen — förutom fastställd undervisningsavgift — bostadsavgift med 75 kronor, då bostad vid institutet kunde beredas eleven, samt därjämte avgifter för kosthåll m. m. till belopp, som för varje år bestämdes av institutets styrelse. Mot erläggande av nu nämnda avgifter erhöle elev under sin vistelse vid institutet sund och tillräcklig kost, fri läkarvård och läkemedel, bostad med särskild sängplats samt, om tillgång därtill funnes, särskilt rum med enkla möbler, uppvärmning och städning. Elev vore däremot skyldig att själv hålla sig med lyse å bostadsrummet, sängkläder, linne och tvätt. På styrelsens prövning berodde, om elev finge äga rättighet att bo utom institutet och själv sörja för sin kost.

Vid tiden för lantbruksinstitutens inrättande vore givetvis anordningen med internatsystem nödvändig på grund av förlägningsplatsernas på den tiden jämförelsevis isolerade läge. Senare hade dessa förhållanden avsevärt ändrats genom förbättrade kommunikationer m. m.

Internatsystemet vore otvivelaktigt förenat med åtskilliga fördelar för de studerande. Genom att kost och bostad erhöles vid undervisningsanstalten sparades åtskillig tid, som eljest skulle erfordras för att kanske flera gånger om dagen tillryggalägga avståndet mellan bostaden eller platsen för kosthållet och undervisningsanstalten. Internatsystemet bidroge vidare till att skapa ett rikare kamratliv bland de studerande, och att detta vore till fördel även ur fackutbildningssynpunkt vore påtagligt.

Men internatsystemet torde också kunna föra med sig vissa mindre önskvärda följder. I regel måste ett större antal elever få sina bostäder förlagda till samma byggnad, och det lede intet tvivel, att en dylik anordning lätt kunde inverka störande på vederbörande elevers enskilda studier. Det tvång, internatsystemet i vissa avseenden innebure, torde också i vissa fall av eleverna själva anses mindre önskvärt. Det syntes också ligga i hela systemets natur, att missnöje med beskaffenheten av åtnjutna förmåner lätt kunde alstras hos de studerande.

Förutsättning för anordnandet av internat voro naturligtvis i främsta rummet tillgång till erforderligt antal bostadsrum. Därjämte erfordrades tillgång till restauration, men sådan måste anses nödvändig vid varje anstalt för högre lantbruksundervisning även om internatsystem icke skulle komma till användning. För undvikande av onödig splittring av den dagliga studietiden vid dylik anstalt vore det nämligen erforderligt, att åtminstone enskilda måltider kunde intagas vid anstalten.

De sakkunniga hyste den uppfattningen, att frågan om internatsystemets bibehållande efter den högre lantbruksundervisningens omorganisation närmast borde bliva beroende av, i vilken utsträckning bostadsrum för elever även i fortsättningen kunde ställas till förfogande. Vid förläggning av agronomkurs till Alnarp, därvid redan tillgängliga undervisningslokaler i stort sett vore tillräckliga, borde bostadsrummen för elever naturligtvis även i fortsättningen upplåtas åt studerande, och i dylikt fall torde även internatsystemet böra bibehållas. Därest lantbrukshögskolan skulle förläggas till Ultuna, hade emellertid verkställd utredning givit vid handen, att större delen av de utrymmen, som nu användes till bostadsrum för elever, med fördel kunde tagas i anspråk för undervisningsändamål och att därigenom icke obetydliga besparingar i byggnadskostnader skulle kunna göras. I detta fall borde enligt de sakkunnigas förmenande ändring i dispositionen av ifrågavarande utrymmen vidtagas. Under sådana förhållanden kunde de förmåner, som hittills varit förenade med internatsystemet, tillförsäkras endast ett jämförelsevis ringa antal studerande. Beträffande eleverna vid högre mejeri- och trädgårdskurserna vore det på grund av undervisningens speciella karaktär önskvärt, att de kunde erhålla bostadsrum inom institutets område.

De sakkunniga hava vidare föreslagit viss ändring i de nuvarande bestämmelserna angående *elevstipendier*.

Vid vartdera lantbruksinstitutet funnes för närvarande platser för, bland andra, fem frielever, därav fyra i agronomkursen och en i konsulentkursen. Frielev erhöles kostnadsfritt samtliga de förmåner, som

enligt vad ovan sagts tillkomme betalande elev. I övrigt utginge icke understöd av statsmedel till studerande vid lantbruksinstitut.

Enligt de sakkunnigas uppfattning vore den understödsform, systemet med frielevplatser representerade, icke fullt tillfredsställande. Förmånen av frielevplats måste i förekommande fall tillförsäkras studerande redan före hans inträde vid undervisningsanstalten. Val av frielev måste sålunda i regel ske med ledning endast av tillgängliga uppgifter om vederbörandes duglighet och behov av understöd. I praktiken torde det också hava visat sig vara förenat med svårigheter att i varje särskilt fall träffa rätt och sålunda tilldela just de studerande frielevplats, vilka sedermera visat sig bort hava i främsta rummet kommit i fråga här till. En annan olägenhet med ifrågavarande system vore, att detta innebure ett högst avsevärt stipendiebelopp åt två elever i varje årskurs, medan alla övriga elever bleve helt utan dylikt understöd av staten. I regel torde det vara lämpligare, att flera elever komme i åtnjutande av stipendier, även till mindre belopp.

De sakkunniga ansåge sålunda, att även i det fall, då internatsystemet tillämpades, stipendier till behövande, dugliga elever borde utgå i form av kontanta penningbelopp. Såväl vid lantbrukshögskolan som vid institutet torde sålunda årligen böra utgå ett antal kontanta studiestipendier av tillfredsställande storlek, förslagsvis om cirka 600 kronor. I de fall, då erforderliga bostadsrum stode till förfogande, syntes även ett mindre antal studerande — såväl vid högskola som institut — böra kunna kostnadsfritt komma i åtnjutande av möblerat bostadsrum med bränsle, lyse och städning. Kontant studieunderstöd eller annan motsvarande förmån borde kunna tilldelas studerande, först sedan han någon tid mottagit undervisning vid läroanstalten. Givetvis borde stipendier eller annan förmån kunna utgå mera än ett år i följd till samma studerande.

De sakkunniga hava i fortsättningen föreslagit följande stipendiebelopp:

Lantbrukshögskolan (motsv. 10 stip.)	kronor 6,000:—
Agronomkursen (motsv. 8 stip.)	» 4,000:—
Högre mejerikursen (2 stip.)	» 1,200:—
Lägre mejerikursen (4 stip. å omkr. 500:—)	» 2,000:—
Högre trädgårdskursen (2 stip.)	» 1,200:—.

Vid den lägre trädgårdsskolan åtnjuter ordinarie elev enligt reglementet för ifrågavarande skola avgiftsfri undervisning, kost, bostad, bränsle, lyse och läkarvård.

De föreslagna beloppen till elevstipendier har statskontoret funnit för högt tilltagna. Yttranden.

Förutom att åt 10 elever bostadsrum kostnadsfritt skulle ställas till förfogande, hade de sakkunniga beträffande lantbrukshögskolan ifrågasatt utdelande av 10 kontanta stipendier å tillhopa 6,000 kronor. Vid tekniska högskolan, som dock hade en ojämförligt större elevkår än den, som beräknades vid lantbrukshögskolan, utgjorde anslaget till stipendier åt elever 5,000 kronor och vid skogshögskolan uppginge motsvarande anslagspost till 3,600 kronor. Det syntes icke finnas anledning att i fråga om elever vid lantbrukshögskolan bevilja stipendier till sammanlagt högre belopp än det sista angivna.

I övrigt hava de olika förslag, som de sakkunniga framställt med avseende på elever vid de båda undervisningsanstalterna, i de avgivna yttrandena icke givit anledning till annan erinran, än att *Blekinge läns hus-hållningssällskaps förvaltningsutskott* framhållit såsom önskvärt, att internatsystemet kunnat tillämpas jämväl vid lantbrukshögskolan.

*Propositionen
nr 249/1930.*

I förevarande fråga yttrade *dåvarande chefen för jordbruksdepartementet* följande till det vid propositionen 249/1930 fogade statsrådsprotokollet.

Departementschefen delade de sakkunnigas uppfattning, att begränsning av elevantalet vid anstalt för högre lantbruksundervisning icke borde ske i vidare mån än som betingades av tillgängliga resurser för undervisningen, ävensom att efter ifrågavarande undervisnings reformering särskild undervisningsavgift icke borde erläggas av studerande vid sådan anstalt. Internatsystemet torde vara förenat med såväl fördelar som olägenheter för den studerande. I anslutning till de sakkunnigas förslag med avseende på denna anordning tillstyrkte departementschefen emellertid, att internatsystemet tillämpades vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut men däremot icke vid lantbrukshögskolan. De sakkunnigas förslag till ändrade normer för tilldelande av elevstipendier av statsmedel vid den högre lantbruksundervisningen funne departementschefen vara väl grundat. Med avseende på de sammanlagda stipendiebeloppen hade de sakkunniga föreslagit, bland annat, för lantbrukshögskolan 6,000 kronor, för agronomkursen 4,000 kronor samt för den högre mejerikursen 1,200 kronor. Statskontoret hade ansett dessa belopp vara för stora samt med hänvisning till motsvarande förhållanden vid vissa andra fackhögskolor föreslagit nedsättning av stipendiebeloppet avseende lantbrukshögskolan till 3,600 kronor. För närvarande funnes vid de båda lantbruksinstituten tillsammans tio frielevplatser. Värdet av var och en av dessa platser torde kunna beräknas till 1,200 kronor om året. De sakkunnigas förslag innebure sålunda i själva verket en minskning i statens utgifter för ifrågavarande ändamål. Enär därtill lantbruksstuderande i kanske större utsträckning än vissa andra grupper av studerande torde hava behov av ekonomiskt understöd under studietiden och för övrigt de befattningar, som efter avslutade studier på denna bana kunde komma i fråga, i regel vore mindre väl avlönade, tvekade departementschefen icke att på denna punkt ansluta sig till de sakkunnigas förslag.

*P. M. rörande
utbildningen
av driftsledare
m. m.*

I förutnämnda P. M. rörande utbildningen av driftsledare m. m. yttras i förevarande fråga följande.

Antalet elever i lantbruksskolans högre kurs borde sättas till högst 30. Mottagandet av flera elever skulle nämligen få en alltför menlig inverkan på undervisningens effektivitet. Elev borde erlægga en undervisningsavgift av högst 100 kronor, vartill borde komma en efter lantbruksskolans självkostnader beräknad avgift för kost och logi. Obemedlad elev borde befrias från undervisningsavgift och mindre bemedlad elev erhålla nedsättning i nämnda avgift. Stipendier borde utgå till eleverna enligt de grunder, som gällde för elevstipendier vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna.

I de yttranden, som avgivits i anledning av förenämnda P. M., beröres här avsedda spörsmål endast av *Sveriges lantbrukslärarförbund*, som ifrågasätter, huruvida icke eleverna i lantbruksskolans högre kurs skulle kunna erhålla fria resor vid kursens början och slut mellan respektive hemorter och kursplatsen.

Yttranden.

Vad högre lantbruksundervisningssakkunniga i förevarande avseende föreslagit i fråga om lantbrukshögskolan, den högre mejeriundervisningen och den högre trädgårdsundervisningen föranleder ingen erinran från min sida.

Departements-
chefen.

För eleverna i lantbruksskolans högre kurs böra emellertid gälla vissa andra föreskrifter. På grund av undervisningens läggning torde det icke vara lämpligt, att antalet elever i varje kurs överstiger 30. Detta får givetvis icke innebära, att överskjutande antalet inträdessökande skulle avvisas från förevarande utbildning, utan torde i dylik situation i mån av behov högre kurser böra inrättas även vid andra lantbruksskolor än den vid Alnarp. Undervisningen vid lantbruksskolans högre kurs bör i princip icke vara kostnadsfri. Undervisningsavgiftens storlek bör bestämmas av lantbruksstyrelsen, dock torde avgifter för hela kursen icke böra få sättas högre än 150 kronor. Obemedlad elev bör helt befrias från undervisningsavgift, varjämte mindre bemedlad bör erhålla nedsättning däri. För kost och logi torde elev även hava att erlægga ersättning, beräknad efter institutets självkostnadspris. Åt eleverna böra slutligen stipendier utgå enligt samma grunder som för elever vid lantmannaskola. I samband med att anslag begäres första gången för högre kurs bör följaktligen övervägas, huruvida ordinarie förslagsanslaget till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter bör höjas, på grund av att därefter ur detta anslag även stipendier skola utgå till elever vid dylik högre kurs.

Förslaget att fria resor skulle medgivas till och från kursen vid dess början och slut anser jag mig icke kunna förorda.

10. Lokaler och utrustning.

a. Lantbrukshögskolan, centralanstalten och växtskyddsanstalten.

De sakkunniga hava uppgjort nedanstående förteckning över *erforderliga lokaler för lantbrukshögskolan*. Inledningsvis framhållas följande allmänna synpunkter på lokalfrågan.

Lokaler.

Högre lant-
bruksunder-
visningssak-
kunniga.

Vid bedömande av behovet utav lokaler och utrymmen för den blivande lantbrukshögskolan måste hänsyn tagas till den omständigheten, att verksamheten vid berörda anstalt vore avsedd att omfatta förutom un-

dervisning även vetenskaplig forskning. En annan faktor, som givetvis vore ägnad att i viss mån öka utrymmesbehovet vid högskolan, vore nödvändigheten av att vid högskolan bereda arbetsplats åt sådana studerande, som efter avlagd ämbets- eller kandidatexamen önskade fortsätta sin vetenskapliga utbildning på jordbruksområdet. Med hänsyn härtill samt med ledning av tillgängliga uppgifter över tillgången på undervisningslokaler vid olika andra jämförbara anstalter hade de sakkunniga beträffande lantbrukshögskolan uppgjort nedanstående förteckning över de lokaler, som syntes erforderliga för undervisningen, med angivande av den ungefärliga golvytan för var och en av dem. Programmet upptog endast s. k. »effektiv» golvyta, och utrymme för korridorer, trapphus, kapprum, inner- och ytterväggar m. m. hade sålunda icke medräknats. Hänsyn hade icke heller tagits till behovet av rum för värme-pannor, förrådsrum av olika slag, fotograferingsrum, mörkrum m. m., som kunde förläggas till kallare respektive vind. De i programmet upptagna utrymmena för undervisningsändamål finge betraktas såsom ett minimum, som icke utan stor olägenhet för undervisningen syntes kunna underskridas.

Erforderliga lokaler och utrymmen för lantbrukshögskolan.

1. Institutioner för lantbrukskemi, marklära och allmän jordbrukslära.

	Golvryta m ²
1 föreläsningssal	70
1 laboratoriesal för kemi	100
1 » » mark- och jordartslära	80
1 prepareringsrum för kemi	50
1 » » marklära och allmän jordbrukslära	30
1 vågrum	30
2 rum för grövre arbeten	60
1 »vätesvavlerum»	10
1 diskrum	30
2 rum för professor i lantbrukskemi	60
2 » » » i marklära	60
1 » » » i allmän jordbrukslära	30
1 » » assistent	20
5 » » elever (specialarbeten)	150
2 à 3 rum för samlingar i marklära (med geologi) och allmän jordbrukslära	200
1 rum för seminarieövningar och tentamina	50
1 » » handbibliotek (samtidigt skrivrum)	30

Summa 1,060.

2. Institutioner för lantbruksbotanik, bakteriologi, allmän ärftlighetslära, lantbrukszoologi, växtodlingslära, trädgårdsskötsel och skogshushållning.

	Golvryta m ²
1 föreläsningssal	70
1 prepareringsrum	30
1 laboratoriesal för mikroskopering m. m. (samtidigt plats för botaniska samlingar)	100

	Golvytta m ²
1 laboratoriesal för växtfysiologi	80
1 mindre laboratorium för kemi (specialundersökningar)	20
2 rum för övningar i bakteriologi	80
1 » » grövre arbeten	30
2 » » professor i lantbruksbotanik	60
1 » » » i växtodlingslära	30
2 » » speciallärare och assistent	40
3 » » elever (specialarbeten)	80
1 à 2 rum för ytterligare samlingar i botanik och i växtodlingslära	100
1 rum för samlingar i trädgårdsskötsel och skogshushållning	60
1 » » seminarieövningar och tentamina	50
1 » » handbibliotek (samtidigt skrivrum)	30
Summa	860.

3. Institutioner för husdjurens anatomi och fysiologi, husdjurens avels- och raslära, husdjurens utfodring och skötsel, husdjurens hälso- och sjukvårdslära samt mjölkhushållning.

	Golvytta m ²
1 föreläsningssal	70
1 prepareringsrum	30
1 laboratoriesal för anatomi	100
1 » » fysiologi	80
1 » » fysiologisk kemi	60
1 rum för undervisningen i sjukvårdslära	40
2 » » » i mjölkhushållning	60
2 » » professor i husdjurens anatomi och fysiologi	60
1 » » » i husdjurens avels- och raslära	30
1 » » » i husdjurens utfodring och skötsel	30
1 » » assistent	20
5 » » elever (specialarbeten)	125
1 » » preparat (samlingar) intill anatomisalen	80
2 ytterligare rum för samlingar	170
1 rum för seminarieövningar och tentamina	50
1 » » handbibliotek (samtidigt skrivrum)	30
Summa	1,035.

Lokal för övningar i exteriörlära	150
Stallutrymme m. m.	70
Summa	220.

4. Institutioner för

a) Matematik, fysik, kulturteknik, redskapslära och husbyggnadslära;

b) Nationalekonomi med statistik, lantbruksekonomi med handelslära, lantbruksbokförling, rättslära och pedagogik.

	Golvytta m ²
1 större föreläsningssal	90
1 mindre »	50
1 prepareringsrum för gruppen a)	30

1	prepareringsrum för gruppen b) (samtidigt plats för samlingar i lantbruksekonomi)	40
1	ritsal	100
1	rum för övningar i fysik (samtidigt plats för samlingar)	80
1	rum för professor i kulturteknik	30
1	» » » i lantbruksekonomi	30
4	» » speciallärare och assistent	80
4	» » elever (specialarbeten)	100
3	» » samlingar (kulturteknik, redskapslära och husbyggnadslära)	200
1	» » seminarieövningar och tentamina	50
1	» » handbibliotek (samtidigt skrivrum)	30
Summa		910.

Maskinlaboratorium	100
Redskapshall	500
Verkstadsutrymme	50
Summa	650.

5. Bibliotek, administrationslokaler m. m. Golvyta m²

Bibliotekslokaler	500
Samlingssal	150
Elevernas kårlokal	150
Kollegierum	70
Rektorsexpedition, 2 rum	60
Kamrerarexpedition, 2 rum	60
Summa	990.

6. Mässutrymmen.

2 matsalar	140
5 rum för restauratris och kökspersonal	100
Kök med tillhörande utrymmen	100
Summa	340.

7. Rektorsbostad 200.

8. Bostadsrum åt assistenter m. fl.

10 bostadsrum à 20 m ²	200.
-----------------------------------	------

9. Bostäder för vaktmästare m. fl.

Bostad för 1 maskinist	60
Bostäder för 5 vaktmästare	300
Summa	360.

Sammandrag.

1. Kemi, marklära och allmän jordbrukslära	1,060 m ²	
2. Botanik, växtodlingslära m. m.	860 »	
3. Husdjurslära m. m.	1,035 »	+ 220 m ²
4. Kulturteknik, lantbruksekonomi m. m.	910 »	+ 650 »
5. Bibliotek, administration m. m.	990 »	
6. Mässutrymmen	340 »	

7. Rectorsbostad	200 m ²
8. Bostadsrum åt assistenter m. fl.	200 »
9. Vaktmästarbostäder	360 »
Summa 5,955 m ² + 870 m ² .	

Beträffande den av de sakkunniga förebragta motiveringen till de olika i förteckningen upptagna lokalutrymmena torde jag få hänvisa till det tryckta betänkandet.

Vid genomförandet av förevarande av utredningsmännen för försöksverksamheten m. m. uppgjorda alternativ C erfordras, att vid Ultuna även åstadkommes erforderliga lokaler för den försöksverksamhet, som är avsedd att flyttas dit från Experimentalfältet. De avdelningar av centralanstalten, som enligt förslaget skola förflyttas till Ultuna, förfoga för närvarande över följande lokalutrymmen m. m.:

*Nuvarande
lokalutrym-
men vid cen-
tralanstalten.*

1) Jordbruksavdelningen.

	Golvvyta m ²
Institutionsbyggnad med följande utrymmen:	
1 rum för föreståndaren	20.7
1 » » överassistenten	39.2
1 » » ord. assistent	21.4
2 » » kontorsarbete och handbibliotek	69.0
2 laboratorierum	45.9
Summa	196.2.

Grundvattens- och lysimeteranläggning, omfattande sammanlagt 120 betong-parceller.

Försökslada, häststall och sädesmagasin m. m.

Försöksjordbruk, omfattande 17 hektar åker och äng.

2) Avdelningen för lantbrukskemi.

Institutionslokaler med följande utrymmen:

a) Forskningslaboratorium.

	Golvvyta m ²
1 skrivrum för föreståndaren	31.0
1 laboratorium för föreståndaren	32.0
1 rum för organisk kemi	31.7
1 » » fysikalisk kemi	25.6
1 » » instrumentförråd	15.0
1 » » centrifuger och kylskåp	13.0
3 » » specialarbeten	37.5
	185.8

b) Avdelning för driftsanalyser.

1 laboratorierum för laboratorn	26.2
1 skriv- och vågrum för laboratorn	11.4
1 rum för driftsanalyser	47.0
1 Kjeldahlrum	12.8
1 syreavrykningsrum	5.3

1 våg- och skrivrum	6.8	
1 diskrum	13.5	
1 rum för kemikalieförråd	6.4	
1 » » syreförråd	23.0	
1 » » glasförråd	10.7	
1 » » förvaring av jordprover m. m.	11.3	174.4

c) Gemensamt.

3 rum för bibliotek	58.1	
1 » » fotografering	16.8	74.9
		Summa 435.1.

Verkstadslokaler och maskinrum m. m. 140.0

Yttre anläggningar m. m.

Försöksgård inhägnad i trådnät	250.0
Rum för odling av växter under vintern	45.0
Växthus	35.0
Redskapshus	25.0
Försöksland	300.0

3) Avdelningen för husdjurskötsel och mejerihantering.

a) Underavdelningen för husdjurskötsel.

<i>Institutionslokaler med följande utrymmen:</i>	Golvvyta m ²
1 rum för föreståndaren	33.6
1 » » laborator	15.2
3 » » assistenter (kontorsarbete)	85.9
1 » » handbibliotek	18.9
3 mindre laboratorierum	42.8
1 skrivrum	15.2
1 förrådsrum	27.0
<i>Försöksstall</i>	238.6
<i>Förrådshus</i> (»Gasklockan»)	250.0
	50.0

4) Avdelningen för lantbruksbotanik.

<i>Gamla laboratoriebyggnaden.</i>	Golvvyta m ²
1 laboratorierum för kemi	12.7
1 termostatrum	10.9
1 laboratorierum för växtpatologi	33.9
1 » » » och mörkrum	33.9
1 rum för handbibliotek	18.8
1 skriv- och museirum	11.2
1 rum för laboratorn	24.9
	146.3

Föreståndarens bostadsbyggnad.

1 skrivrum för föreståndaren	22.2
1 rum för spektralanalys	25.7
1 termostatrum	53.0
1 laboratorie- och diskrum	22.4

1 laboratorierum för div. ändamål	33.5	
1 mörkrum	4.7	
1 verkstadsrum	7.1	168.6
	Summa	314.9.
<i>Växthus</i>	112	
<i>Loge med torkhall</i>	220	

5) Avdelningen för lantbruksbakteriologi.

<i>Institutionslokaler</i> med följande utrymmen:	Golvyta m ²	
1 skriv- och laboratorierum för föreståndaren	33.8	
1 laboratorierum för bakteriologi	31.4	
1 » » kemi	28.4	
1 rum för titreringar och fysikaliska arbeten	14.7	
1 » » diskning, sterilisering och substratberedning	14.0	
1 vågrum och räknerum	17.6	
1 rum för handbibliotek	22.1	
2 » » beredning av baljväxtkulturer	56.6	
1 » » mikrofotografering och mörkrum	10.0	
1 förrådsrum	17.5	
	Summa	246.1.

Förenämnda utredningsmän för försöksverksamheten m. m. hade vid uppgörandet av förslag till täckandet av det behov av lokalutrymmen, som komme att föreligga vid genomförandet av alternativ C, följaktligen att inrikta sig på att fylla dels det behov av lokaler, som de sakkunniga ansett nödiga för en lantbrukshögskola utan förbindelse med centralanstalten, och dels försöksverksamhetens behov av lokalutrymmen vid centralanstaltens förflyttning till Ultuna. Utredningsmännen hava emellertid vid uppgörandet av sitt förslag dessutom tagit hänsyn dels till det behov av ökade utrymmen åt jordbruks- och husdjursavdelningarna, som föreligger alldeles oavsett anstaltens förflyttning, och dels ansett sig böra räkna med ökade lokalutrymmen åt kemiska och bakteriologiska avdelningarna med hänsyn till den framtida utvecklingen av nämnda avdelningars verksamhet. *Utredningsmännens förslag innebär sålunda mera lokalutrymmen, än vad som skulle hava framgått av en enkel sammanläggning av vad de sakkunniga å sin sida föreslagit och vad centralanstalten nu disponerar.*

*Utrednings-
männen för
försöksverk-
samheten
m. m.*

Vid förslaget uppgörande hava utredningsmännen haft att räkna med ett utnyttjande av *vid Ultuna befintliga lokaler och anläggningar*. Dessa äro följande:

1. *Elevbyggnaden* med 2 föreläsningssalar, 3 rum för samlingar, kårlokaler, 26 bostadsrum för elever, 1 vaktmästarbostad samt diverse källarutrymmen, tillhoppa c:a 1,750 m²
2. *Kemiska laboratoriet* med 1 föreläsningssal, 2 laboratorierum för elever, 7 laboratorierum, 6 andra rum samt 1 professorsbostad, tillhoppa » 660 »

3. <i>Agronomisk-botaniska institutionen</i> med 1 föreläsningssal, 6 laboratorierum, 5 andra rum samt diverse källarlokal, tillhopa	c:a	585 m ²
4. <i>Rektorsbyggnaden</i> med bibliotekslokaler, kollegierum, rektorsexpedition samt bostad åt rektor och ytterligare en lärare, tillhopa	»	715 »
5. <i>Flygelbyggnad</i> med 5 bostadsrum	»	80 »
6. <i>Museibyggnaden</i> med ritsal och lokaler för undervisningen i redskapslära m. m., tillhopa	»	960 »
7. <i>Försöksväxthus</i> med nätgård	»	170 »
8. <i>Försökslada</i>	»	510 »
9. <i>Restaurationsbyggnad</i> med 2 matsalar och kök samt 13 bostadsrum, tillhopa	»	485 »
10. <i>Bostadshus för professorer</i> , 5 st., vanligen å 7 rum och kök.		
11. <i>Tjänarebostäder</i> , 3 st. å 2 rum och kök, 7 st. å 1 rum och kök.		

Dessa byggnader föreslå utredningsmännen skola få följande användning.

Till den s. k. elevbyggnaden syntes lämpligen bära förläggas institutionerna för lantbruksekonomi, jordbrukslära och botanik.

Det nuvarande kemiska laboratoriet borde tillbyggas och till den sålunda utvidgade byggnaden förläggas institutionerna för lantbrukskemi, marklära och bakteriologi. Vidare borde förläggas dit för flertalet institutionsbyggnader gemensam värmecentral. Varmbadsanläggning samt erforderliga verkstadsutrymmen borde ävenledes inrymmas i nämnda byggnad.

I byggnaden för den nuvarande agronomiskt-botaniska institutionen borde inrymmas institutionerna för matematik, fysik och meteorologi, kulturteknik, redskapslära och husbyggnadslära.

I rektorsbyggnaden borde högskolans rektor alltjämt hava sin bostad, och därjämte torde till denna byggnad bära förläggas kollegie- och styrelserum samt rektors- och kamrerarexpeditioner, vilka enligt högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag skulle hava inrymts i den planerade institutionsbyggnaden för husdjurslära m. m.

De två mindre byggnader, som bilda flyglar till rektorsbyggnaden, borde användas till bostäder åt ett antal assistenter, amanuenser och elever. I de båda flygelbyggnaderna torde tillsammans 14 bostadsrum kunna inredas.

Museibyggnaden borde användas till maskinhall för undervisningen i redskapslära.

Övriga byggnader och anläggningar borde användas för sitt ursprungliga ändamål.

Utredningsmännen framlägga därefter följande förslag till *vid alternativ C erforderliga om- och nybyggnader*.

Lantbrukshögskolan.

1. Institutionsbyggnad för lantbruksekonomi, jordbrukslära och botanik.

(Nuv. elevbyggnaden.)

Lokaler för undervisningen.

	Golvarea m ²
1 större föreläsningssal	90
1 prepareringsrum (med plats för samlingar i lantbruksekonomi)	50
1 mindre föreläsningssal	70
1 prepareringsrum	30
1 laboratoriesal för växtkännedom och mikroskopering	100
1 » » växtfysiologi	100
2 à 3 rum för enklare kemiska analysarbeten	90
1 vågrum	15
1 diskrum	20
1 förrådsrum	25
3 rum för grövre arbeten	90
1 skrivrum för professor i växtfysiologi	20
1 laboratorierum för professor i växtfysiologi	40
1 rum för professor i ärftlighetslära	30
1 » » » i allmän jordbrukslära	30
1 » » » i växtodlingslära	30
1 » » » i lantbruksekonomi	30
1 » » speciallärare	25
2 » » assistenter	40
7 » » specialelever	180
1 » » samlingar i botanik	100
1 à 2 rum för samlingar i jordbrukslära	100
1 rum för samlingar i växtskydd	40
1 » » » i trädgårdsskötsel och skogshushållning	60
1 » » seminarieövningar	50
1 » » handbibliotek	50
1 fotograferingsrum med mörkrum	35
	1,540

Särskilda lokaler för försöksverksamheten.

a) i växtfysiologi:

1 rum för termostater	60
1 » » kemiska analyser	40
1 » » spektralanalys	50
1 vågrum	15
1 förråds- och diskrum	25
	190

b) i ärftlighetslära:

Laboratorium för ärftlighetslära	100
	Summa 1,830.

2. Institutionsbyggnad för lantbrukskemi, marklära och bakteriologi.

(Nuv. kemiska laboratoriet.)

Lokaler för undervisningen.

	Golvyta m ²
1 föreläsningssal	70
1 prepareringsrum	30
1 laboratoriesal för kemi	100
1 » » marklära	100
2 rum för övningar i bakteriologi	80
1 vågrum	30
2 rum för grövre arbeten	60
1 syreavrykningsrum	20
1 rum för kvävebestämningar	15
1 diskrum (även förrådsrum)	30
1 skrivrum för professor i kemi	20
1 laboratorierum för professor i kemi	40
1 skrivrum för professor i marklära	20
1 laboratorierum för professor i marklära	40
1 skrivrum för professor i bakteriologi	20
1 laboratorierum för professor i bakteriologi	30
3 à 4 rum för elever (specialarbeten)	100
2 rum för samlingar i marklära (med geologi)	150
1 » » handbibliotek (samtidigt skrivrum)	40
2 » » fotografering	40
	1,035

Lokaler för försöksverksamheten i lantbrukskemi.

1 skrivrum för laboratorn	15
1 laboratorierum för organisk kemi	40
1 rum för organiska elementaranalyser	10
1 laboratorium för fysikalisk kemi	40
1 rum för konstant temperatur	20
1 » » centrifuger och kylskåp	10
1 à 2 laboratorierum för specialarbeten	40
1 laboratorierum för driftsanalyser	60
1 Kjeldahlrum	15
1 syreavrykningsrum	10
1 diskrum	15
1 våg- och skrivrum	30
1 förrådsrum för kemikalier	20
1 » » syror	15
1 » » instrument och glas	30
2 rum för grövre arbeten	40
	410

Lokaler för försöksverksamheten i marklära.

2 à 3 laboratorierum	85
1 vågrum	15
1 förrådsrum	20
1 rum för grövre arbeten	20
	140

Lokaler för försöksverksamheten i bakteriologi.

1 bakteriologiskt laboratorium	30	
1 kemiskt »	30	
1 rum för titreringar och fysikaliska arbeten	15	
1 » » diskning, sterilisering och substratberedning	20	
1 våg- och räknerum	20	
1 rum för beredning av baljväxtkulturer	60	
2 förrådsrum	50	225
Verkstadslokaler och maskinrum		200
Värmecentral		100
Varmbadsanläggning		100
Summa	2,210.	

3. Institution för matematik, fysik, kulturteknik, redskapslära och husbyggnadslära.

(Nuv. agronomiskt botaniska institutionen.)

	Golvryta m ²
1 föreläsningssal	90
1 prepareringsrum	25
1 rum för professor	30
1 » » assistent	20
1 » » speciallärare	15
2 » » specialarbeten	30
1 » » handbibliotek	35
1 ritsal	100
2 rum för samlingar	190
2 arbetsrum	60
Summa c:a	595.

4. Institutionsbyggnad för husdjurslära m. m.

(Nybyggnad.)

Lokaler för husdjursinstitutionen.

	Golvryta m ²
1 föreläsningssal	70
1 prepareringsrum	30
1 laboratoriesal för anatomi	100
1 » » fysiologi	80
1 » » fysiologisk kemi	60
1 rum för samlingar i sjukvårdslära	40
1 » » » mjölkhushållning	60
1 skrivrum för professor i fysiologi m. m.	20
1 laboratorierum för professor i fysiologi m. m.	40
1 rum för professor i avels- och raslära	30
1 » » » utfodring och skötsel	30
1 » » assistent	20
4 » » elever (specialarbeten)	100
1 » » preparat intill anatomisalen	80
2 ytterligare rum för samlingar	170
1 förrådsrum	30

1 laboratorierum för avelslära	40	
1 rum för seminarieövningar	50	
1 » » handbibliotek	40	
1 fotograferingsrum med mörkrum	30	1,120

Diverse lokaler.

Föreläsnings- och samlingssal	150	
Lärarrum intill samlingssalen	30	
Kårlokaler för eleverna	150	
Vaktmästarbostad	60	390
		Summa 1,510.

5. Maskinhall m. m.

Den nuvarande s. k. museibyggnaden flyttas till annan plats för att tagas i anspråk för undervisningen i redskapslära.

6. Byggnad för undervisning i exteriörlära.

(Nybyggnad.)

Denna byggnad skulle överensstämma med de sakkunnigas förslag, se ovan sid. 349.

7. Biblioteksbyggnad.

(Nybyggnad.)

De sakkunniga hade föreslagit, att i den nuvarande rektorsbyggnaden skulle inredas bibliotekslokaler med en golvyta av cirka 500 kvadratmeter. Utredningsmännen anse, att efter förflyttningen av centralanstalten till Ultuna måste större utrymmen avses för detta ändamål. De föreslå uppförandet av en ny biblioteksbyggnad med följande utrymmen:

	Golv- yta m ²
Bokmagasin	400
Utrymmen för arkivalier m. m.	150
Kartrum	25
Läsesal	150
Tidskriftsrum	25
Utrymme för expedition, katalog m. m.	50
Rum för bibliotekarie	25
2 arbetsrum för forskare	30
1 uppackningsrum	25
Kol- och pannrum	50
Verkstadsutrymme	25
Förrådsrum	40
Summa 995.	

8. Rektorsbyggnad.

(Ombyggnad.)

	Golv- yta m ²
Rektorsbostad	200
Kollegierum	70
Rektorsexpedition, 2 rum	60
Kamrerarexpedition, 2 rum	60
Summa 390.	

9. Flygelbyggnader.

De båda flygelbyggnaderna skulle ombyggas för åstadkommande av 14 bostadsrum för elever o. s. v. Den beräknade golvytan: 200 kvadratmeter.

10. Vaktmästarbyggnader.

Den nuvarande personalbyggnaden ombygges för att bereda rum för 4 vaktmästarbostäder. Därjämte uppföres en ny vaktmästarbyggnad likaledes med plats för 4 bostadslägenheter för vaktmästare.

11. Restaurationsbyggnaden.

I denna byggnad skulle endast utföras nödiga reparationsarbeten.

12. Växthus och försöksloge m. m.

(Nybyggnad.)

Växthus m. m. för försöksverksamheten i kemi.

» » » » » växtfysiologi.

Försöksloge » » » ärftlighetslära.

Beträffande behovet av förbättrade förhållanden med avseende på tillförseln av *vatten* och *gas* till Ultuna i samband med högskolans förläggning därstädes hava de sakkunniga anfört i huvudsak följande.

Högre lantbruksundervisnings-sakkunniga.

Det vid Ultuna sedan år 1862 förefintliga gasverket bleve otillräckligt efter inrättande av en lantbrukshögskola därstädes. För tillgodoseende av högskolans behov av gas syntes det vara tänkbart antingen att uppföra ett nytt, tillräckligt stort gasverk vid Ultuna eller att söka anslutning till Uppsala stads gasverk. Verkställd preliminär utredning hade givit vid handen, att de sannolika anläggningskostnaderna kunde beräknas bli ungefär lika stora vid de båda alternativen. Valet mellan de båda alternativen torde få göras beroende av resultatet av ytterligare utredning i ämnet.

Vidare borde åtgärder vidtagas för möjliggörande av att vattenklosett-system kunde anordnas vid Ultuna. I sådant avseende torde det bliva erforderligt att utbyta vissa avloppsledningar därstädes mot andra av grövre dimensioner.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut i en den 27 juni 1929 dagtecknad skrivelse gjort framställning om ett anslag av 15,000 kronor för omläggning av det *elektriska ledningsnätet vid Ultuna*. Till stöd för sin framställning har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Framställning från styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut.

Det vid Ultuna lantbruksinstitut befintliga nätet av elektriska ledningar, anlagt under åren 1915—1916 och i vissa avseenden från början mindre tillfredsställande utfört, befunne sig numera i ett så bristfälligt skick, att en genomgripande omläggning och reparation vore en ofrånkomlig nödvändighet. Bland annat vore samtliga ledningsstolpar så murkna, att det ej längre låte sig göra att gå upp i dem, och fara föreläge för att

ett flertal av dem, när som helst skulle störta. Därtill komme ytterligare, att de nuvarande långa svagströmsledningarna vore synnerligen oekonomiska på grund av den betydliga strömförlust, som de medförde och som i sin ordning gjorde, att belysningen i de lokaler, som låge ut mot ledningens ändpunkt, bleve särdeles svag.

På grund av att sålunda en omläggning av ledningsnätet bleve nödvändig, hade av driftsingenjören vid Älvkarleby kraftverk, H. Åkerblom, förslag till en sådan omläggning uppgjorts. I detta föresloges installation av tre mindre transformatorer, till vilka ledningar med 3,000 volts spänning skulle föras i kabel, och vidare skulle nuvarande nolledningar av järn utbytas mot kopparledningar.

En sådan omläggning av det elektriska nätet skulle också komma till gagn vid förläggning av den blivande lantbrukshögskolan till Ultuna, liksom även från en av de tilltänkta transformatorerna med fördel en ledning skulle kunna utläggas till svenska betes- och vallföreningens då under uppförande stadda institutionsbyggnad, vilken annars skulle behöva ledning direkt från huvudtransformatorn.

Visserligen skulle enbart utbyte av stolpar och järnledningar för ögonblicket ställa sig billigare men bleve dock i längden mindre ekonomiskt, då i sådant fall nytt utbyte av stolpar efter några år vore att emotse, och då strömförlusten fortfarande bleve lika stor.

Centralanstalten.

Utrednings-
männen för
försöksverk-
samheten
m. m.

I fråga om behovet av lokalutrymmen m. m. åt centralanstalten hava utredningsmännen avgivit följande förslag:

Lokaler för jordbruksavdelningen.

	Golvyta m ²	
1 rum för föreståndare	30	
1 » » försöksledare	25	
3 arbetsrum för jordbruksförsök	80	
1 rum för maskinskrivning m. m.	20	
1 » » upplagring av jordprov	30	
1 » » » växtprov	40	225

Lokaler för husdjursavdelningen.

1 rum för föreståndare	30	
1 » » försöksledare	25	
3 arbetsrum för husdjursförsök	80	
1 rum för maskinskrivning m. m.	20	
2 förrådsrum	50	205

Gemensamma lokaler.

1 botaniskt laboratorium	60
1 kemiskt »	60
1 prepareringsrum	30
1 rum för elementaranalyser	20
1 vågrum	15
1 titreringsrum	15
1 syreavrykningsrum	15

	Golvytta m ²	
1 Kjeldahlrum	20	
2 rum för grövre arbeten	50	
1 diskrum	25	
1 förrådsrum	25	335
Handbibliotek	50	
Fotograferingsrum med mörkrum	45	95
Verkstadsutrymmen		100
Pann- och kolrum		80
Vaktmästarbostad		60
Summa	1,100.	

Härutöver skulle erfordras bostadsbyggnad för en vaktmästare samt försökslada, försöksstall och försöksanläggning med betongparceller. Härom anföra utredningsmännen.

Med hänsyn särskilt till högskolans egen försöksverksamhet på husdjursområdet syntes egendomens stallutrymmen endast i begränsad omfattning kunna tagas i anspråk för försöksanstaltens motsvarande verksamhet. För genomförande av olika specialförsök torde det för övrigt vara nödvändigt, att husdjursavdelningen ägde tillgång till eget försöksstall. Därvid kunde givetvis väl tänkas, att försöksdjuren i flertalet fall fortfarande tillhörde egendomen, och att försöksanstalten sålunda endast undantagsvis behöfde inköpa försöksdjur. Med stallet borde kombineras förvaringsrum för upplagring av bland annat stråfoder, enär vissa utfodringsförsök torde förutsätta kontroll av dylikt foder redan å växtplatsen och därefter under hela lagringstiden. Ifrågavarande stall, som med olika förråds- och upplagringsrum torde böra upptaga en golvytta av omkring 300 kvadratmeter, hade beräknats kunna uppföras för en kostnad av 40,000 kronor.

För den kemiska avdelningens försöksverksamhet erfordrades ett försöksland å cirka 0.5—1.0 hektar åker och i anslutning till detta ett enkelt förrådshus med omkring 100 kvadratmeters golvytta för förvaring av redskap, krukor för kärlkulturer m. m. Vidare erfordrades en med trådnät inhägnad försöksgård om cirka 600 kvadratmeter för kärlkulturer, ett växthus med omkring 100 kvadratmeters golvytta samt ett rum i anslutning till stora institutionsbyggnaden för försöksverksamhet med levande växter under vintern. Kostnaderna för nu nämnda anordningar vid kemiska avdelningen hade beräknats till sammanlagt 25,000 kronor.

Vid experimentalfältet utfördes år 1920 en anläggning för verkställande av grundvattenståndsförsök. Anläggningen, som omfattade 48 betongparceller, drog en kostnad av omkring 19,500 kronor, av vilket belopp en del hade utgått såsom bidrag från vattenfallsstyrelsen. År 1922 blev anläggningen betydligt utvidgad, i det att från enskilt håll medel ställdes till förfogande för ästadskommande av en lysimeteranläggning, omfattande 24 betongparceller, samt en bevattningsanläggning med 48 betongparceller. Anläggningskostnaderna för sistnämnda två anläggningar uppgingo till i runt tal 14,000 kronor. Hela anläggningen, som sålunda i allt omfattade 120 betongparceller, sköttes av jordbruksavdelningen.

En anläggning av ifrågavarande slag vore av stort värde för studium av olika frågor rörande vattenhushållningen i jorden m. m., varför i hän-

delse försöksanstalten förflyttades till Ultuna en motsvarande anläggning borde komma till stånd därstädes.

Till redan nämnda anläggningar komme givetvis yttre ledningar samt väganläggningar och planeringar.

Beträffande *växtskyddsanstalten* anse utredningsmännen, att någon kostnad för byggnadsarbeten icke skulle uppkomma vid dess förläggning till Experimentalfältet.

Kostnaderna för ovannämnda byggnadsarbeten och anläggningar hava av utredningsmännen beräknats till följande belopp:

Byggnadskostnader för högskolan.

Institutionsbyggnad för kemi, marklära och bakteriologi	471,000
» » lantbruksekonomi, jordbrukslära och botanik	115,500
» » kulturteknik m. m.	13,100
» » husdjurslära m. m.	463,000
Maskinhall m. m.	19,200
Byggnad för undervisning i exteriörlära	39,000
Biblioteksbyggnad	150,000
Rektorsbyggnad	44,000
Flygelbyggnader (elevbostäder)	32,000
Vaktmästarbyggnad, ombyggnad	18,000
Vaktmästarbyggnad, nybyggnad	48,000
Restaurationsbyggnad	2,000
Växthus m. m. för försöksverksamheten	70,000
Yttre ledningar för vatten och avlopp	41,000
Ledningar för gas jämte pumpstation	45,000
Väganläggningar och planeringar	11,900

Summa kronor 1,582,700.

Byggnadskostnader för centralanstalten.

Institutionsbyggnad	278,000
Bostadsbyggnad för vaktmästare	12,000
Försökslada	15,000
Försöksstall	40,000
Försöksanläggning med betongparceller	25,000
Yttre ledningar, vägarbeten m. m.	25,000

Summa kronor 395,000.

Till dessa belopp skulle ytterligare komma den till 15,000 kronor beräknade kostnaden för omläggning av det elektriska ledningsnätet. Sammanlagda engångskostnaden för byggnadsarbeten och yttre anläggningar vid högskolan och centralanstalten skulle följaktligen bli 1,992,700 kronor.

Såväl de sakkunniga som utredningsmännen hava i allmänhet låtit arkitekten Victor Holmgren i Uppsala utarbета detaljerat förslag till byggnaderna och de olika undervisningslokalernas placering däri. Ifrågavarande förslag illustreras till väsentlig del av skissritningar, som fogats till de olika betänkandena, vartill hänvisas.

Allmänna synpunkter på frågan om beräkningen av lokalutrymmen m. m. samt ev. kostnader härför.

Beträffande de allmänna grunderna för byggnadsförslaget hava de sakkunniga i övrigt yttrat följande.

Förslaget måste givetvis betecknas såsom preliminärt, och det kunde vid arbetets utförande måhända befinnas ändamålsenligt att vidtaga vissa ändringar i de föreslagna dispositionerna. Önskvärt vore naturligtvis, om vederbörande professorer kunde hinna utnämnas innan institutionsbyggnaderna bleve iordningställda. Den bästa garantien för att en institutionsbyggnad skulle bliva tillfredsställande anordnad torde nämligen vara, att den planlades efter anvisningar och förslag av en kunnig prefekt, som även gärna torde böra övervaka själva uppförandet av byggnaden. Skulle nämnda anordning av särskilda anledningar icke kunna genomföras, torde möjligen före det slutliga ställningstagandet till frågan om institutionsbyggnadernas lämpligaste anordnande annan på detta område förefintlig in- eller utländsk speciell sakkunskap böra anlitas. Emellertid torde vid dylik eventuell justering den totala omfattningen av erforderliga utrymmen för undervisningen icke kunna väntas undergå nämnvärd ändring, och nyssnämnda skissritningar torde därför med fördel kunna läggas till grund för approximativa beräkningar över de med lantbrukshögskolans inrättande förenade byggnadskostnaderna.

Jag övergår härefter till att redogöra för de sakkunnigas och utredningsmännens förslag i fråga om *undervisningslokalernas inredning och utrustning*. Härom hava de sakkunniga inledningsvis anført.

Inredning
m. m.

Förutom egentliga byggnadskostnader förekomme även andra engångskostnader av liknande karaktär, nämligen sådana, som stode i samband med åtgärder för byggnadernas iordningställande och utrustning för undervisnings- och forskningsändamål. Även för bestridande av nu avsedda kostnader torde sålunda få anvisas ett engångsanslag av viss storlek. Ifrågavarande kostnader syntes lämpligen kunna uppdelas i två kategorier. Den ena skulle då omfatta kostnader för specialinredning i olika institutionslokaler samt vidare för möbler i vidsträckt bemärkelse, gardiner, linoleummattor m. m. Den andra kategorien återigen skulle omfatta kostnader för instrumentell utrustning av olika institutioner, samlingar av olika slag samt bibliotek. I det följande hade nämnda båda utgiftsposter benämnts respektive »inredning och inventarier» samt »undervisningsmateriel».

Med avseende på lantbrukshögskolan vore de sakkunniga icke i tillfälle att framlägga detaljerade uppgifter över storleken av ovannämnda båda kostnadsposter. Dock hade de sakkunniga funnit det önskvärt, att ifrågavarande utgifter kunde åtminstone tillnärmelsevis fastställas. Då de sakkunniga i det följande angäve vissa siffermässiga uppgifter rörande de sannolika engångskostnaderna för inredning och inventarier samt för undervisningsmateriel, skedde det emellertid med den reservationen, att kostnadssiffrorna endast vore att betrakta såsom ungefärliga.

Beträffande *grunderna* för beräkningen av nu förevarande kostnader, i vad gäller *lantbrukshögskolan*, anföra de sakkunniga.

Kostnaderna för specialinredning och inventarier vid en lantbrukshögskola bestämdes till sin storlek närmast av tre faktorer. En sådan vore det ändamål, för vilket varje särskild lokal vore avsedd. Det vore tydligt, att olika undervisningslokaler ställde olika anspråk i fråga om specialinredning. Sålunda måste de speciella inredningsarbetena bli av betydligt större omfattning i ett laboratorium än till exempel i en föreläsningssal. Även beträffande inventarier gjorde sig motsvarande olikheter gällande.

En annan faktor, som utövade inflytande på ifrågavarande kostnads-post, vore lokalernas storlek. Under eljest lika förhållanden borde givetvis kostnaderna för inredningsarbeten m. m. vara i stort sett proportionella mot den »effektiva» golvytan. Därvid vore att märka, att vid omändring av äldre byggnad för annat ändamål kostnaderna för specialinredning i vissa fall kunde bli i det närmaste lika stora som vid nybyggnad.

Den tredje faktorn, som påverkade nu avsedda kostnader, vore enhetspriset för olika slags materiel och för inventarier ävensom arbetspriserna i orten. I samma mån som nämnda priser vore jämförelsevis låga kunde naturligtvis kostnaderna för inredning och inventarier nedbringas.

Vid övervägande av förevarande spörsmål hade de sakkunniga funnit lämpligt att vid beräkning av kostnaderna för inredning och inventarier vid olika utredningsalternativ utgå från de beräknade byggnadskostnaderna för samma alternativ under det antagandet, att samtliga byggnader för undervisningen skulle nyuppföras. Dock hade därvid hänsyn icke tagits till rektorsbostad eller bostäder för maskinist och vaktmästare, för vilka lokaler kostnader av här ifrågavarande slag icke syntes behöva beräknas, liksom ej heller för redskapshall och demonstrationshall för djur, vilka byggnader i varje fall icke krävde nämnvärda belopp för berörda ändamål. För övriga lokaler hade ansetts kunna räknas med en byggnadskostnad av 324 kronor per kvadratmeter effektiv golvyta. Kostnaderna för inredning och inventarier hade ansetts kunna angivas såsom ett fixt procenttal av de på nyssnämnda sätt erhållna beräknade byggnadskostnaderna. Vid denna metod toges hänsyn till samtliga tre ovan angivna faktorer, som inverkade på kostnadsbeloppets storlek.

På grundval av verkställda överslagsberäkningar ävensom med ledning av tillgängliga uppgifter över motsvarande kostnader avseende mera omfattande nybyggnader dels vid olika fackhögskolor i vårt land och dels vid vissa utländska lantbrukshögskolor, hade de sakkunniga ansett sig kunna uppskatta *kostnaderna för inredning och inventarier till i genomsnitt nio procent av de på ovan angivet sätt beräknade byggnadskostnaderna*.

De sakkunniga hade med denna metod beräknat förevarande kostnader vid lantbrukshögskolan till 157,800 kronor. Härifrån borde dock dragas värdet av inventarier å Ultuna, som skulle kunna utnyttjas för den nya högskolan. De sakkunniga beräknade nämnda värde till 35,000 kronor, varför den för högskolan erforderliga engångskostnaden för inredning och inventarier komme att uppgå till 122,800 kronor.

Utredningsmännen hava funnit, att det av de sakkunniga föreslagna

beloppet för inredning och inventarier vid lantbrukshögskolan borde vid ett genomförande av de sakkunnigas alternativ C höjas med 70,000 kronor till 192,800 kronor.

I fråga om kostnaderna för inredning och inventarier för *centralanstalten* hava utredningsmännen beräknat desamma till 12 procent av byggnadskostnaderna för institutionsbyggnaden eller till 33,000 kronor. Härvid har räknats med, att vissa inventarier tillhörande centralanstaltens jordbruks- och husdjursavdelningar skulle överflyttas till den nya anstalten samt att övriga inventarier därstädes avyttrades, varvid köpeskillingen användes för anskaffande av andra, för anstaltens nya förhållanden mera oumbärliga inventarier.

Beträffande *växtskyddsanstaltens utrustning* hava utredningsmännen ansett, att särskilda kostnader härför icke skulle ifrågakomma.

Rörande frågan om behovet av engångsanslag för anskaffande av *undervisningsmateriel* åt högskolan yttra de sakkunniga.

Av de sakkunniga verkställda överslagsberäkningar hade givit vid handen, att de totala kostnaderna för anskaffandet av en första uppsättning av undervisningsmateriel vid en lantbrukshögskola kunde beräknas till i runt tal 175,000 kronor, varav 50,000 kronor avsåge biblioteket. För lantbrukshögskolan till plats, varest åtskillig undervisningsmateriel redan förut stode till förfogande för den högre lantbruksundervisningen eller varest för annat ändamål anskaffade hjälpmedel i nämnda avseende kunde tagas i anspråk för berörda undervisning, borde givetvis nyssnämnda kostnadssumma kunna i motsvarande grad minskas. Värdet för den högskolemässiga lantbruksundervisningen av den vid Ultuna förefintliga undervisningsmaterielen syntes kunna uppskattas till omkring 75,000 kronor. De verkliga engångskostnaderna för instrumentell utrustning, samlingar av olika slag samt bibliotek vid den blivande lantbrukshögskolan skulle alltså kunna beräknas uppgå till 100,000 kronor.

Sammanlagda beloppet av engångskostnader för högskola och centralanstalt skulle enligt utredningsmännens förslag samt med tillägg av 15,000 kronor för omläggning av det elektriska ledningsnätet samt av 100,000 kronor till undervisningsmateriel enligt alternativ C utgå:

Byggnadskostnader	1,992,700
Inredning och inventarier	225,800
Undervisningsmateriel	100,000
Summa kronor 2,318,500.	

Med avseende på lokaler och utrustning i övrigt för lantbrukshögskolan och centralanstalten anför *byggnadsstyrelsen* följande i anledning av utredningsmännens förslag.

Yttranden.

I den föreliggande utredningen hade framlagts olika alternativ för ordnandet av centralanstaltens verksamhet. Vad beträffade de i de olika alternativen avsedda lösningarna av anstaltens lokalfråga hade byggnadsstyrelsen givetvis icke anledning att för närvarande ingå på någon närmare kritik av de i detta avseende framlagda ritningsförslagen, utan finge bygg-

nadsstyrelsen endast meddela, att styrelsen i princip icke hade något att erinra beträffande förslagen i fråga. Dessa ritningsförslag avsåge emellertid endast nybyggnader. För erforderliga ombyggnadsarbeten saknades ritningar liksom närmare uppgifter angående befintliga byggnaders nuvarande tillstånd och inredning.

Beträffande de föreslagna nybyggnadsarbetena hade detaljerade kostnadsberäkningar framlagts, under det att kostnaderna för övriga byggnadsarbeten endast vore approximativt uppskattade genom jämförelser med andra liknande arbeten. De i detalj beräknade kostnaderna för nybyggnadsarbeten torde, särskilt med hänsyn till kraven på dyrbara inredningar av laboratorielokaler m. m., få anses vara väl knappt tilltagna, men torde de beräknade kostnaderna för övriga arbeten i huvudsak kunna godtagas. I varje fall torde de angivna kostnaderna kunna läggas till grund för en jämförelse i ekonomiskt avseende mellan de olika alternativen.

Över den särskilda framställningen om anslag för omläggning av det elektriska ledningsnätet hava lantbruksstyrelsen och byggnadsstyrelsen avgivit yttrande. Båda ämbetsverken hava vitsordat behovet av en sådan omläggning. *Lantbruksstyrelsen* har emellertid ansett sig icke böra tillstyrka anslag för ändamålet, förrän statsmakterna tagit ställning till frågan om ordnande av den högre lantbruksundervisningen. *Byggnadsstyrelsen* å andra sidan har icke funnit vägande skäl föreligga att direkt sammankoppla dessa frågor, varför styrelsen, under anmälan att den intet hade att erinra beträffande de för anläggningen beräknade kostnaderna, tillstyrkte framställningen.

I det utdrag ur statsrådsprotokollet, som finnes fogat till Kungl. Maj:ts proposition till 1930 års riksdag angående den högre lantbruksundervisningens ordnande (nr 249) anförde *dåvarande chefen för jordbruksdepartementet* bland annat följande.

Den föreliggande utredningen syntes giva vid handen, att de sakkunniga vid uppgörande av byggnadsprogram för lantbrukshögskolan iakttagit all den sparsamhet som varit möjlig utan att dock på någon viktig punkt eftersätta högskolans behov av för olika ändamål någorlunda tillfredsställande lokalutrymmen. Det vore givet, att byggnadsförslaget vid det slutliga utarbetandet borde underkastas ytterligare prövning beträffande olika detaljer. I den utsträckning det vore möjligt torde därvid vederbörande institutionsföreståndare, därest de hunnit utses, böra medverka vid den detaljerade planläggningen och utrustningen av de olika lokalerna. Ifrågavarande överarbetning torde emellertid icke kunna väntas medföra någon större ändring i de av de sakkunniga för byggnaders uppförande och iordningställande beräknade kostnader. Ifrågavarande kostnadsberäkning, som av byggnadsstyrelsen lämnats utan erinran, föranledde intet särskilt uttalande från departementschefens sida. Behovet av omläggning av det elektriska ledningsnätet vid Ultuna torde hava till fullo styrkts, och ansåge sig departementschefen därför böra föreslå, att medel beviljades för ändamålet. Mot de sakkunnigas beräkning av kostnaderna för undervisningslokalernas inredning, inventarier och undervisningsmateriel vid högskolan hade departementschefen ingen erinran att göra.

Enligt mitt förmenande innebär utredningsmännens förevarande förslag till täckande av lantbrukshögskolans och centralanstaltens behov av lokalutrymmen m. m., att detta behov skulle komma att bli synnerligen väl tillgodosett. Sannolikt kunna icke dessa utrymmen till en början helt utnyttjas. Vid bedömande av förevarande fråga har jag därför övervägt, huruvida icke en beskärning av det föreslagna byggnadsprogrammet borde ske. I viss mån anser jag detta motiverat. Men därvid torde man dock hava att framgå med varsamhet. Den verksamhet, som skall företrädas av lantbrukshögskolan och centralanstalten, torde ingalunda för vårt lands vidkommande ännu hava nått sin fulla utveckling. Åtskilligt lärers ännu återstå, innan vi här i landet kommit i nivå med motsvarande verksamhet i vissa andra länder. Tilltagas nu vid dessa anstalters inrättande byggnaderna alltför knappt, är att befara, att man ganska snart kan komma att ställas inför nödvändigheten att ånyo öka tillgången på lokaler härför, vilket torde vara förenat med ökade kostnader, sedan byggnaderna en gång färdigstälts. Jag har därför ansett mig böra i huvudsak förorda det mera väsentliga i utredningsmännens byggnadsprogram.

Såsom ovan antytts torde dock vissa ändringar böra vidtagas i utredningsmännen förevarande förslag. De sakkunniga hade på sin tid föreslagit, att i rektorsbyggnaden skulle inrymmas dels bibliotekslokaler, dels rektorsbostad samt dels rektorsexpedition och styrelserum. Utredningsmännen hava i stället förordat, att nyssnämnda byggnad skulle användas dels för rektorsbostad och dels för administrationslokaler, medan för inrymmandet av biblioteket skulle uppföras en särskild biblioteksbyggnad. Vid övervägande av sistnämnda förslag har jag funnit, att vid dess genomförande hela källarvåningen till rektorsbyggnaden, vilken väl torde lämpa sig som bokmagasin, komme att bli outnyttjad. Det synes mig därför lämpligt, att nyssnämnda byggnad användes för biblioteket samt för nödiga administrationslokaler. Då emellertid under mycket lång tid framåt endast en del av byggnaden kan komma att användas för nämnda ändamål, torde tills vidare även rektorsbostaden kunna förläggas hit. När sedermera bibliotekets tillväxt så påfordrar, bör en särskild bostadsbyggnad uppföras åt rektor. Eventuellt skulle därför en av de befintliga professorsvillorna kunna användas. Jag förordar följaktligen, att i rektorsbyggnaden inrymmas: i våningen 1 trappa upp rektors bostad om 7 rum, kök och jungfrukammare samt rektorsexpedition, i bottenvåningen dels kamrerarexpedition och kollegierum samt dels bibliotekslokaler, till vilka böra anslutas de nuvarande arkivlokalerna i källarvåningen, samt i vindsvåningen 4 rum för assistenter. Den av utredningsmännen föreslagna biblioteksbyggnaden blir under sådana förhållanden obehövlig. De omändringsarbeten, som enligt vad nu sagts skulle erfordras i rektorsbyggnaden, torde kunna utföras för den av de sakkunniga föreslagna kostnaden av 29,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såväl de sakkunniga som utredningsmännen hava föreslagit, att den nuvarande redskapshallen (museibyggnaden) skulle förflyttas till en annan plats och den nya institutionen för husdjurslära uppföras å nuvarande platsen för redskapshallen. Med hänsyn till att sistnämnda plats ligger så lågt, att den vid högt vattenstånd i Fyrisån besväras därav, finner jag mig icke kunna förorda, att hit förläggas en byggnad av den storlek och beskaffenhet som den nya institutionen för husdjurslära m. m. Denna bör förläggas å annat ställe, t. ex. å platsen mellan spårvägen och trädgården (den s. k. triangeln). Vid detta förhållande torde redskapshallen icke böra förflyttas. Denna byggnad synes mig böra undergå en genomgripande reparation. Den flygel, vari nu bland annat ritsalen är belägen, torde böra ombonas, så att hit kan förläggas undervisningen i redskapslära (delvis) och husbyggnadslära. Ritsalen torde följaktligen böra bibehållas här. För de reparationsarbeten, som jag nu angivit, torde böra beräknas ett belopp av förslagsvis 10,000 kronor. Genom nu angivna anordning skulle utrymmen bliva lediga i institutionen för kulturteknik m. m. Hit borde även lokalerna för lantbruksekonomi kunna förläggas. Det utrymme, som därigenom bliver ledigt i institutionen för lantbruksbotanik m. m., bör utnyttjas på så sätt, att några elevrum bibehållas därstädes. Förläggningen av den nya institutionen för husdjurslära m. m. till den av mig förordade platsen medför vissa komplikationer ifråga om anslutningen till högskolans värmecentral. Dessa svårigheter torde böra lösas på så sätt, att nämnda institutionsbyggnad erhåller gemensam värmecentral med centralanstaltens institutionsbyggnad, som bör förläggas till ungefär samma plats. Detta arrangement torde icke föranleda ökade kostnader.

Enligt utredningsmännens förslag skulle vaktmästarpersonalen erhålla bostäder i två särskilda byggnader, dels nuvarande personalbyggnaden och dels en nybyggd vaktmästarbyggnad. Jag anser dock, att starka skäl tala för, att institutionsvaktmästarna så vitt möjligt erhålla bostad i den institutionsbyggnad, där de hava sin tjänstgöring. Med hänsyn till att lokalutrymmena såsom ovan antytts äro rikligt tilltagna i institutionsbyggnaderna, torde hinder icke föreligga, att en vaktmästarbostad inrymmes i institutionen för lantbruksbotanik m. m. och en i institutionen för lantbrukskemi m. m. Dessutom torde i centralanstaltens institutionsbyggnad inrymmas bostäder åt såväl institutionsvaktmästaren som maskinisten. Då enligt vad jag ovan förordat vaktmästarpersonalen skall uppgå till vid lantbrukshögskolan sju och vid centralanstalten två personer och en vaktmästarebostad är avsedd att förläggas till institutionsbyggnaden för husdjurslära m. m., skulle särskilda bostäder endast behöva inrättas för fyra vaktmästare. På grund härav bliver den av de sakkunniga föreslagna nya vaktmästarbostaden överflödig.

Enligt utredningsmännens förslag skulle vidare för reparation av båda de s. k. flyglarna anslås 32,000 kronor. Detta belopp synes mig för högt,

enär det knappast kan anses lämpligt att nedlägga så stora kostnader i dessa byggnader. De sakkunniga hava föreslagit, att för reparation av en av dessa byggnader skulle anvisas 5,000 kronor. Jag förordar i anslutning härtill, att 10,000 kronor anvisas för nämnda byggnaders iordningställande till inalles 10 bostadsrum.

I övrigt har jag inga erinringar att framställa mot utredningsmännens förslag i fråga om byggnader och yttre anordningar. Jag anser mig även böra biträda styrelsens för Ultuna lantbruksinstitut hemställan om ett anslag å 15,000 kronor för det elektriska ledningsnätets omläggning.

Vad angår utredningsmännens förslag beträffande inredning och inventarier skulle visserligen med anledning därav att jag ovan förordat en viss inknappning av lokalerna någon sänkning av beloppet tänkas kunna ske. Med hänsyn därtill, att byggnadsstyrelsen ansett utredningsmännens beräkningar väl låga i vad avser inredningen av laboratorielokalerna, torde dock försiktigheten bjuda, att härvidlag utredningsmännens förslag godtages. Jag förutsätter dock, att all den sparsamhet iakttages, som låter sig göra med hänsyn till att anstaltens utrustning bör väl fylla sitt ändamål.

De av mig förordade *engångskostnaderna* för högskolan och centralanstalten uppgå till följande belopp:

Byggnadskostnader m. m.	1,736,500
Inredning och inventarier	225,800
Undervisningsmateriel	100,000
Summa kronor	2,062,300.

Enligt vad jag ovan angivit hava utredningsmännen icke räknat med några engångskostnader vid inrättandet av *växtskyddsanstalten*. Emellertid håller jag före, att vid nämnda anstalts inrättande bör densamma utrustas med ett s. k. kräftlaboratorium. Något dylikt finnes icke i landet. Med hänsyn till att potatiskräftan numera förekommer här i landet, har vid dess bekämpande behovet av ett dylikt laboratorium gjort sig alltmera gällande. Några byggnader för detta ändamål lära icke behöva vare sig nyuppföras eller omändras, utan torde endast viss utrustning behöva anskaffas. Enligt vad jag inhämtat torde densamma icke vara alltför kostsam. Jag är visserligen icke i tillfälle att nu framlägga förslag i nämnda avseende utan har allenast velat påpeka förefintligheten av behovet i fråga.

Slutligen vill även jag understryka, att här avhandlade förslag till byggnadsarbeten äro allenast preliminära och att vid deras slutliga utförande jämkningar kunna komma att visa sig erforderliga. Jag vill ävenledes betona vikten, att såväl byggnadernas anordning som inredning och utrustning utföras under medverkan av sakkunniga å vederbörande områden.

b. Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet.

Högre lantbruksundervisningsak-kunniga.

I sin utredning rörande engångskostnaderna för lokaler och utrustning m. m. avseende de högre utbildningskurser, som enligt vad förut anförts förutsättas skola förläggas till Alnarp, hava de sakkunniga i överensstämmelse med den allmänna planläggningen av utredningen behandlat de olika fackavdelningarna i stort sett oberoende av varandra. Senare hava de sakkunniga emellertid framhållit, att, därest de olika avdelningarna för högre fackutbildning förenades, behovet av lokaler och undervisningsmateriel kunde väntas bli i stort sett oförändrat, vilket förhållande närmast betingades därav, att de olika undervisningsgrenarna i huvudsak måste disponera över var sina lokaler, vilkas utrustning finge avpassas efter varje lokals särskilda ändamål.

Behovet av lokaler och övriga resurser vid de olika undervisningsavdelningarna samt de sannolika kostnaderna härför hava av de sakkunniga angivits på följande sätt.

1. *Lantbruksavdelningen.*

Enligt de sakkunnigas uppfattning innebär den föreslagna omorganisationen av agronomutbildningen vid Alnarp icke i och för sig krav på ökade utrymmen för undervisningen. Emellertid anses redan vid nuvarande förhållanden vissa förbättringsarbeten vara behövliga, och de sakkunniga hava därför i samband med agronomutbildningens omläggning räknat med en byggnadskostnad vid Alnarp av 103,000 kronor.

För Alnarps vidkommande erfordrades en byggnad för övningar i exteriörlära. Emellertid torde den nuvarande hallen för demonstrationer i sjukvårdslära efter vissa ändringar kunna användas för ifrågavarande ändamål. Ändringskostnaderna hade beräknats till 9,000 kronor.

För undervisningen i redskapslära erfordrades vidare en redskapshall med tillhörande maskinlaboratorium och verkstadsutrymme. Nämda byggnad, som åtminstone till större delen torde kunna vara av tämligen lätt konstruktion, hade beräknats kunna uppföras för 72,000 kronor.

Den vaktmästarbostad, som vore förlagd till slottet, vore så belägen, att den hindrade den inre kommunikationen mellan ritsalen och övriga till slottet förlagda undervisningslokaler. Då därtill komme, att de utrymmen, som nu vore tagna i anspråk för vaktmästarbostad, synnerligen väl behövdes för inrättande av institutionslokaler för kulturteknik och byggnadslära, syntes det vara nödvändigt att åt vaktmästaren uppföra ny bostad. Kostnaden härför kunde uppskattas till 12,000 kronor. För omändring av den nuvarande vaktmästarbostaden till undervisningsändamål ävensom för ändring i dispositionen av vissa andra i samma byggnad förefintliga lokaler kunde beräknas åtgå ett belopp av 10,000 kronor.

För instrumentell utrustning av redskapshallen hava de sakkunniga räknat med ett särskilt engångsanslag av 10,000 kronor. I övrigt skulle icke behöva räknas med kostnader av ifrågavarande natur.

2. Mejeriavdelningen.

Redan tidigare hava vid upprepade tillfällen framställts förslag om utvidgning av lokalutrymmena vid mejeriinstitutet, avseende dels undervisningen och dels personalen. Enligt det senaste, år 1925 utarbetade förslaget i sådant syfte kunde kostnaderna för ändamålet beräknas komma att uppgå till omkring 300,000 kronor. De sakkunniga hava i berörda byggnadsfråga anfört följande.

Efter omorganisationen av den högre mejeriundervisningen bleve givetvis behovet av utrymmen vid Alnarp för undervisning och forskning på mejeriområdet större än förut, och såsom följd därav borde också byggnadskostnaderna kunna väntas bli högre än nyss angivits. För åstadkommande av minskning i byggnadskostnaderna hade de sakkunniga emellertid tänkt sig möjligheten av att utvidga mejeribyggnaden i den omfattning, att i nämnda byggnad kunde inrymmas såväl erforderliga lokaler för undervisningen som också nöjaktigt antal bostadsrum för elever. De sakkunniga hade anmodat arkitekten O. Hägg i Malmö att uppgöra skissritningar med ledning av det sålunda föreslagna byggnadsprogrammet. Enligt dessa skulle genom utvidgningen av mejeribyggnaden kunna åvägabringas erforderlig utökning av själva mejerilokalerna ävensom av utrymmet för provning av mejerimaskiner, varjämte plats skulle finnas för föreläsningssal, rum för samlingar, laboratorier och arbetsrum för elever och lärare samt slutligen bostadsrum för 2 instruktionsmejerister, 22 elever i den lägre mejerikursen och 9 elever i den högre mejerikursen. I ett särskilt bostadshus skulle bostadslägenheter inrättas för maskinist vid mejeriet, förste mejerist, mejerska och två städerskor.

Kostnaderna för ovan angivna byggnadsarbeten hava av arkitekt Hägg beräknats till följande belopp:

Till- och ombyggnad av mejeriet	210,000
Bostadshus för mejeripersonal	34,000

Kronor 244,000.

Kostnaderna för inredningsarbeten och utrustning avseende mejeriundervisningen hava av de sakkunniga beräknats till 71,000 kronor. Detta belopp har motiverats sålunda:

Kostnaderna för specialinredning i mejeriets undervisningslokaler — däri inbegripet erforderligt mindre gasverk — ävensom för möblering av undervisningslokaler och bostadsrum för elever hade approximativt beräknats till 37,000 kronor. Vidare måste räknas med vissa engångskostnader för anskaffning av olika slags undervisningsmateriel. Sålunda behövdes i mejeriet viss apparatur, som icke vore direkt erforderlig för den dagliga mejeridriften och därför icke borde belasta mejeriets utgiftsstat men som vore nödvändig för en utvidgad undervisning och försöksverksamhet, såsom långtidspastör, homogeniseringsapparat, reningscentrifug m. m. Kostnaden för anskaffande av ifrågavarande apparater hade beräknats till 12,000 kronor. För laboratoriernas utrustning finnes visserligen en del instrument och förnödenheter redan tillgängliga, men komplettering av utrustningen vore likväl nödvändig. Kostnaden här för hade uppskattats till 15,000 kronor. För anskaffande av annan un-

dervisningsmateriel erfordrades ett belopp av 2,000 kronor, och för inköp av facklitteratur på området borde anvisas ett belopp av 5,000 kronor.

De sammanlagda engångskostnaderna för inredning och inventarier samt för undervisningsmateriel, allt avseende mejeriundervisningen, kunde sålunda beräknas till 71,000 kronor.

3. Trädgårdsavdelningen.

Frågan om bättre undervisningslokaler för trädgårdsskolan vid Alnarp har ävenledes en längre tid varit aktuell. Senast år 1926 hava vederbörande gjort framställning om anslag för dylikt byggnadsarbete, vilket beräknades draga en kostnad av 78,000 kronor, varav 3,800 kronor avsåge inredning och inventarier.

Med anledning av den genom inrättandet av en högre trädgårdskurs föranledda ökningen i lokalbehov hava de sakkunniga nu föreslagit uppförande av en ny undervisningsbyggnad för trädgårdsavdelningen.

Om redan under nuvarande förhållanden behovet av bättre lokaler för trädgårdsundervisningen måste anses vara trängande, bleve det naturligtvis än mer nödvändigt att vidtaga förbättringar i förevarande avseende, om jämväl högre trädgårdskurs skulle anordnas vid Alnarp. För den lägre och den högre trädgårdskursen tillsammans torde böra räknas med följande behov av direkta undervisningslokaler:

en större sal (13×7 meter), avsedd bland annat att användas vid de tillfällen, då såväl den högre kursens som trädgårdsskolans elever skulle samlas; salen torde kunna avdelas på sådant sätt, att endast dess främre del (7×7 meter) begagnades, då den under vanliga förhållanden användes som lärosal för endera av skolans årskurser;

en lärosal (7×7 meter), avsedd för den andra årskursen;

en ritsal (13×6 meter), att användas dels för den lägre trädgårdsskolan och dels för högre kurs;

en lärosal för högre kursen (6×5 meter);

ett rum för undervisningsmateriel och samlingar (7×5 meter);

diverse källarutrymmen för trädgårdsalster samt ett mindre kylrum, som bland annat skulle kunna användas för förvaring av viss eljest snart förgänglig undervisningsmateriel.

Tidigare hade föreslagits, att den byggnad, som för närvarande användes till undervisningslokal för trädgårdsskolan, skulle påbyggas för att därigenom kunna bättre fylla sin uppgift. Man kunde då tänka sig en ytterligare utvidgning av nämnda byggnad, så att i denna kunde inrymmas även de för den högre kursen särskilt erforderliga utrymmena. En närmare utredning av berörda förhållande hade dock visat, att denna anordning vore mindre ändamålsenlig. Man finge nämligen mycket svårt att vidtaga ytterligare utvidgningar, om sådana en gång skulle erfordras, på grund av att de nu föreslagna utrymmena visade sig otillräckliga. Om i stället nybyggnad företoges, skulle denna olägenhet undvikas, varjämte hela anordningen av undervisningslokaler kunde göras betydligt mera ändamålsenlig och bättre utrymme för bibliotek och samlingar av undervisningsmateriel erhöles.

Om ny undervisningsbyggnad uppfördes, kunde den gamla byggnaden — såsom redan föreslagits i ett sakkunnigbetänkande av år 1918 — om-

ändras till kontorslokal, varjämte arbetsrum för föreståndare och ordinarie lärare kunde inrymmas i denna byggnad. Nuvarande, för sitt ändamål högst olämpliga, kontorslokal kunde omändras till bostad åt en av trädgårdens förmän och ett par extra elever, vilka nu vore inhysta i trånga, otrevliga och fuktiga lägenheter.

De sakkunniga hade låtit uppgöra skissritningar till en ny undervisningsbyggnad för trädgårdsutbildningen vid Alnarp. Av verkställda beräkningar rörande de sannolika kostnaderna för uppförande av ifrågasvarande byggnad framginge, att byggnaden skulle kunna uppföras för en kostnad, som endast obetydligt överstege den, som ombyggnaden av nuvarande undervisningsbyggnad för tillgodöende av enbart den lägre trädgårdsskolans behov skulle medföra. Sistnämnda kostnad hade nämligen såsom förut anförts beräknats till — frånräknat inredning och inventarier — 74,200 kronor, medan kostnaderna vid fullständig nybyggnad, jämväl upptagande erforderliga ytterligare utrymmen för den högre trädgårdsundervisningen, nu beräknats till 83,700 kronor. De sakkunniga funne det sålunda under förevarande omständigheter motiverat, att ny undervisningsbyggnad uppfördes för trädgårdsutbildningen vid Alnarp.

Den nya undervisningsbyggnaden skulle komma att innehålla en större lärosal (samtidigt samlingssal; omkring 100 kvadratmeter), två mindre lärosalar (vardera omkring 50 kvadratmeter) samt ett rum för undervisningsmateriel, allt på nedre botten. Vindsvåningen skulle innehålla en större ritsal, ett mindre rum för lärare, ett biblioteksrum och ett lärum. Det sistnämnda vore avsett att vid behov även kunna användas som undervisningslokal för högre kursens elever. I källarvåningen funnes plats för en toalett- och eventuellt badrumsavdelning, ett pannrum och en kolkällare. Mittpartiet skulle upptagas av en mindre kylanläggning och resten utgöra en fruktkällare, varav en del skulle vara utrustad med kylanordning.

Den nuvarande undervisningsbyggnaden borde för att göras lämplig till kontorslokal samt arbetsrum för föreståndare och ordinarie lärare undergå vissa mindre ändringar. Bland annat borde centralvärmeledning anordnas. Kostnaderna för ifrågasvarande ändringsarbeten hade beräknats till 8,000 kronor.

Den nuvarande kontorsbyggnadens omvandling till bostadslägenheter skulle ej medföra större omändringsarbeten. Även här borde emellertid en enkel centralvärmeledning anordnas. De sammanlagda kostnaderna för omändringen hade uppskattats till 5,000 kronor.

Vidare har föreslagits uppförande av en mindre redskapshall för trädgårdsundervisningen.

De redskap och maskiner, som användes för olika arbeten inom trädgårdarna, vore för närvarande inhysta på olika håll i lokaler, som visserligen kunde användas till förvaring under längre eller kortare tid av dessa redskap, men dock vore så trånga, att de olika redskapen endast med svårighet kunde flyttas ut, staplade på varandra som de ofta vore, och i varje fall vore det omöjligt att för eleverna demonstrera dem på platsen där de stode. Om högre undervisning skulle anordnas, måste forderligt, att växthusets mittparti nu ändrades till överensstämmelse materiel, delvis rätt skrymmande sådana, och sedan detta skett bleve olägenheterna av nuvarande förvaringslokaler ännu större. Det syntes

därför bliva oundgängligt, att en redskapshall, om också av mera blygsamma dimensioner, uppfördes. En sådan av 9 meters bredd och 15 meters längd borde kunna nöjaktigt fylla behovet. Byggnadskostnaderna för redskapshallen torde kunna begränsas till 8,000 kronor.

En utvidgning av det nuvarande växthuskomplexet har ävenledes ansetts motiverad.

Då den lägre trädgårdsskolan år 1913 utrustades med en växthusanläggning, var denna så knappt tilltagen, att den ej inrymde andra avdelningar än de mest nödvändiga för undervisningen vid skolan. Sedan denna tid hade vissa kulturer under glas nått en helt annan betydelse än förr, andra konstruktioner av växthus hade börjat tillämpas, och det kunde sålunda icke sägas, att växthuskomplexet för närvarande vore av den beskaffenhet, som måste anses erforderlig vid en läroanstalt, där mera ingående undervisning i odlingar under glas ägde rum.

Det nuvarande växthuskomplexet torde sålunda böra utvidgas med följande nya avdelningar:

ett nejlikehus (7×16 meter);

ett vinhus i två avdelningar (6×16 meter) (två nuvarande vinavdelningar skulle användas för vissa andra kulturer, den tredje bibehållas);

ett hus för friplanterade rosor (6×16 meter); samt

ett hus för förökning av sådana växter, som senare utskolas på kalljord, nämligen dels träd och buskar, dels perenna blomsterväxter (3.9×16 meter).

De föreslagna nya växthusen, för vilka lämplig plats finnes på något avstånd från det nuvarande växthuskomplexet, skulle förses med egen värmecentral. De tre förstnämnda växthusen skulle förenas genom arbetsrum.

Kostnaderna för uppförandet av ovan angivna växthusavdelningar hade beräknats till sammanlagt 38,900 kronor.

Förslaget till nya odlingslokaler kunde visserligen synas omfattande, men enligt vad från sakkunnigt håll inhämtats, torde mindre anläggningar icke kunna förordas ur undervisningssynpunkt. Med den föreslagna storleken av de olika växthusen ökades jämväl förutsättningarna för en ekonomisk drift med avseende på ifrågavarande grenar av trädgårdsodlingen, så att det icke syntes uteslutet, att det i växthusen sålunda nedlagda kapitalet skulle bliva räntabelt.

I den ursprungliga planen till det växthuskomplex, som uppfördes vid trädgårdarna år 1913, hade man upptagit, bland annat, en hall för något mera högvuxna växter, men då riksdagen vid frågans behandling ansåg nödvändigt att i viss mån nedbringa byggnadskostnaden, uppgjordes ett ändringsförslag, varigenom till följd av lägre takkonstruktion m. m. byggnadsanslaget kunde minskas med 3,000 kronor. Det hade emellertid visat sig särdeles ofördelaktigt, att icke åtminstone en av växthusavdelningarna haft en takhöjd, tillräckligt stor för att möjliggöra odlingen av vissa mera högvuxna växter, behövligen för undervisningen vid trädgårdsskolan. Behovet av en sådan växthusavdelning bleve givetvis ännu större, om en högre undervisning skulle anordnas, och det torde därför vara erforderligt, att växthusets mittparti nu ändrades till överensstämmelse med det ursprungliga förslaget. Kostnaden för nämnda ändringsarbete hade ansetts kunna uppskattas till 3,000 kronor.

Inrättandet av en högre trädgårdskurs skulle även skapa behov av vissa bostadsutrymmen för elever och lärare m. fl.

Det skulle visserligen kunna tänkas, att eleverna i den högre trädgårdskursen hänvisades till att skaffa sig bostäder i samhällena utanför Alnarps område, men detta syntes dock vara olämpligt bland annat därför, att ifrågavarande elever noga borde följa gången av de praktiska arbetena inom olika trädgårdsavdelningar samt använda alla lämpliga tillfällen för att lära känna det rikhaltiga sortiment av trädgårdsväxter, som funnes odlat inom Alnarps park- och trädgårdar. Det vore lätt att inse, i vilken hög grad sådana studier skulle befordras av att eleverna vore bosatta på platsen. Därför vore dock ingalunda nödvändigt, att de bodde inom själva trädgårdens område. De sakkunniga hade låtit undersöka, huruvida de nu outnyttjade vindsutrymmena i restaurationsbyggnaden skulle kunna tagas i anspråk för sagda ändamål. Därvid hade visat sig, att restaurationens vind skulle kunna inredas 10 för bostadsändamål lämpliga rum för en totalkostnad av 26,800 kronor. Enligt de sakkunnigas förmenande torde bostadsfrågan för ifrågavarande elever bäst och billigast lösas genom nu nämnda anordning. Givetvis borde eleverna i regel erlagga viss avgift för förmånen av dylik bostad.

Vid trädgårdsundervisningen erfordrades ytterligare en ämneslärare. För denne behöfde uppföras nytt bostadshus, förslagsvis omfattande 4 rum och kök och uppfört efter ungefär samma ritning som bostadshusen åt trädgårdsskolans nuvarande ämneslärare. Kostnaden för uppförande av ett sådant bostadshus kunde beräknas till 17,500 kronor.

Trädgårdsskolans vaktmästare, tillika eldare, borde erhålla en av bostadslägenheterna i det hus, som måste uppföras för vaktmästare för lantbruksundervisningen. På vinden i samma hus borde inredas två dubletter, avsedda för tvenne av trädgårdens förmän. Trädgårdsundervisningens andel i kostnaderna för uppförandet av nämnda bostadshus kunde beräknas till 22,000 kronor.

De sammanlagda byggnadskostnaderna i samband med anordnandet av högre trädgårdsundervisning böra sålunda enligt de sakkunnigas förslag beräknas på följande sätt:

Undervisningsbyggnad	83,700
Ändring och reparation av nuvarande undervisningsbyggnad	8,000
» » » » » kontorsbyggnad	5,000
Redskapshall	8,000
Växthus	38,900
Ändring av befintligt växthus	3,000
Inredande av elevrum i restaurationsbyggnaden	26,800
Bostad för en ordinarie lärare	17,500
» » » vaktmästare och två förmän	22,000

Kronor 212,900.

Övriga engångskostnader för trädgårdsundervisningen hava av de sakkunniga på följande sätt beräknats till sammanlagt 28,400 kronor.

Kostnaderna för inredning av undervisningsbyggnaden ävensom för anskaffande av erforderliga inventarier till denna hade approximativt

beräknats till 12,400 kronor. För möblering av de förutsatta elevrummen i restaurationsbyggnaden hade ansetts böra räknas med en kostnad av 3,000 kronor.

Trädgårdsskolans nuvarande utrustning av undervisningsmateriel vore mycket anspråkslös, och för den planerade högre kursens räkning måste därför anskaffas en ganska omfattande uppsättning av sådan materiel. Sålunda erfordrades mikroskop m. fl. instrument, preparat av olika slag (särskilt sådana av skadeinsekter och andra skadedjur samt parasitsvampar), redskap, modeller, väggplanscher m. m. För anskaffande härav måste beräknas ett belopp av minst 8,000 kronor.

Trädgårdsskolan vid Alnarp hade redan ett bibliotek med såväl serier av tidskrifter som arbeten i växtsystematik, pomologi och allmän trädgårdsodling, men dels vore många arbeten oinbundna, dels saknades ännu mycken litteratur av sådant slag, som erfordrades för högre undervisning i trädgårdsanläggning, och knappast någon avdelning av trädgårdslitteraturen motsvarade den högre undervisningens krav. Vid behov av sådan litteratur hade varken lärare eller elever nämnvärd hjälp av universitetsbiblioteket i Lund, då detta vore ytterst sparsamt utrustat vad beträffade arbeten, som berörde trädgårdsfacket. Ett icke alltför ringa engångsanslag torde sålunda bliva erforderligt för inköp av erforderlig litteratur på trädgårdsområdet. Ifrågavarande anslag torde icke böra understiga 5,000 kronor.

4. För de olika undervisningsavdelningarna gemensamma anordningar.

Förutom nu angivna byggnadsarbeten torde vid Alnarp erfordras ytterligare vissa anordningar, som skulle komma att utnyttjas av de olika avdelningarna gemensamt. De sakkunniga hava sålunda föreslagit, att vid Alnarp anordnas dels *ett centralt vattenledningssystem*, dels *ett förbättrat avloppssystem*. Härom anföres följande.

Stort behov förefunnes vid Alnarp att få till stånd ett centralt vattenledningssystem, vilket borde vara så ordnat, att det kunde göra tjänst jämväl vid bekämpande av eventuellt uppkommande eldsvåda därstädes. Uppgjord kostnadsberäkning, avseende berörda ledningssystem, (alternativ 2) slutade på ett belopp av 125,000 kronor. Enligt vad de sakkunniga inhämtat, ansåge Alnarpsstyrelsen, att av sistnämnda belopp endast 62,000 kronor borde komma på institutet, medan återstoden av kostnaderna eller 63,000 kronor skäligen borde bestridas av Alnarps egendom i form av arbetsprestationer och kontant bidrag. De sakkunniga delade denna uppfattning och ansåge sålunda, att i samband med åtgärder för ordnande av vattenledningsfrågan vid Alnarp borde äskas särskilt anslag.

En förbättring av avloppssystemet vid Alnarp i syfte att möjliggöra användning av vattenklosetter syntes även vara i hög grad av behovet påkallad. Kostnaderna härför hade beräknats till 40,000 kronor, av vilket belopp emellertid omkring hälften eller 20,000 kronor avsåge lantbruksskolan och Alnarps egendom. På institutets del kunde sålunda beräknas komma en kostnad av 20,000 kronor.

För ifrågavarande båda anläggningar redogöres närmare i särskilda bilagor till det tryckta betänkandet.

Jag får i sammanhang härmed anmäla, att styrelsen för Alnarps lant-

bruks- och mejeriinstitut — som redan tidigare gjort framställning i ämnet — i skrivelse den 22 augusti 1929 ånyo framhållit det trängande behovet av att den föreslagna vattenledningsanläggningen omedelbart komme till utförande.

Vidare får jag anmäla, att samma styrelse i skrivelse den 28 juli 1928 gjort framställning om ett anslag av 18,300 kronor för anordnande av en *badinrättning vid institutet*. Till stöd för ifrågavarande framställning har institutsstyrelsen anfört i huvudsak följande:

För närvarande funnes — inrymda i den trånga mejeribyggnaden — endast två små badrum med plats för ett badkar i vardera rummet. Dessa två badkar skulle räcka till för bortåt cirka 250 personer, nämligen för alla familjer av högre och lägre tjänsteställning vid institutet samt för detsammias samtliga elever.

I föreliggande avseende fyllde sålunda institutet ej ens de mest elementära hygieniska krav — fastmera torde det åt sina elever giva ett varaktigt minne av utpräglad hygienisk efterblivenhet. För att avhjälpa dessa missförhållanden hade styrelse anmodat arkitekten O. Hägg, Malmö, att utarbeta förslag jämte kostnadsberäkning för en badinrättning, avsedd att inredas i norra delen av de rymliga källarna i restaurationsbyggnaden. Ett inrymmande av en badinrättning i nämnda byggnad verkade ej störande på de dispositioner, som vid en eventuell omorganisation av institutets verksamhet vore avsedda att komma till utförande för restaurationsbyggnadens vidkommande — anordnandet av elevrum å byggnadens vindslokaler.

Enligt det uppgjorda förslaget till badinrättning skulle kostnaden för byggnads-, målnings- och elektriska arbeten uppgå till cirka 7,000 kronor, för värmetekniska och sanitära anläggningar till cirka 9,800 kronor, eller tillsammans till cirka 16,800 kronor. Utöver detta belopp torde erfordras 1,500 kronor till uppgörandet av program och ritningar samt för övervakandet av de olika arbetenas och anläggningarnas utförande.

De sammanlagda engångskostnaderna för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, inberäknat den andel, som ansetts böra komma på Alnarps egendom, skulle alltså enligt de sakkunnigas förslag, med tillägg av ovan angivet kostnadsbelopp för badinrättning, böra beräknas i överensstämmelse med följande sammanställning.

Sammandrag av engångskostnader för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut.

1. Byggnadskostnader.

1) Lantbruksavdelningen	103,000
2) Mejeriavdelningen	244,000
3) Trädgårdsavdelningen	212,900
4) För avdelningarna gemensamt	183,300
	743,200

2. Övriga engångskostnader.

1) Lantbruksavdelningen	10,000
2) Mejeriavdelningen	71,000
3) Trädgårdsavdelningen	28,400
	109,400

Kronor 852,600.

Yttranden.

De sakkunnigas förslag med avseende på lokaler och utrustning i övrigt vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut och kostnaderna härför har icke föranlett något uttalande i de över de sakkunnigas betänkande avgivna yttrandena med undantag av att *byggnadsstyrelsen* anmält, att den av de sakkunniga verkställda beräkningen av byggnadskostnaderna icke givit anledning till någon styrelsens erinran.

Över framställningen om anslag till vattenledningsanläggning vid Alnarp hava särskilda yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen, byggnadsstyrelsen och statskontoret.

Lantbruksstyrelsen har funnit snara åtgärder till frågans ordnande vara av behovet påkallade. I anledning av de sakkunnigas förslag att endast hälften av kostnadsbeloppet skulle beräknas komma på institutet under det att återstoden av kostnaden skäligen borde bestridas av Alnarps egendom i form av arbetsprestationer eller i annan ordning, ansåge styrelsen det böra tagas under övervägande, huruvida icke hälften av det för vattenledningsfrågans lösande erforderliga beloppet skulle kunna täckas från Alnarps egendoms avkastning. Då det emellertid på förhand icke kunde beräknas, i vad mån Alnarps egendoms avkastning lämnade tillgång till täckande av ett så stort belopp och svårigheter skulle kunna uppstå vid förskotterande av eventuellt uppstående större underskott, ville lantbruksstyrelsen för sin del föreslå, att hela det behöfliga beloppet anvisades av riksdagen. Reellt sett hade detta ingen betydelse, då inkomsten av Alnarps egendom för varje år redovisades till statsverket. De sakkunnigas uttalande gäve emellertid lantbruksstyrelsen anledning framhålla önskvärdheten av att Alnarps egendom i största möjliga utsträckning genom egna arbetsprestationer minskade den verkliga kontanta utgiften för statsverket.

Byggnadsstyrelsen har anmält, att styrelsen för sin del icke hade något att erinra mot det som alternativ 2 betecknade förslaget, i den mån det samma kunnat av styrelsen bedömas.

Statskontoret har ansett det vara tvivelaktigt, att Alnarps egendom skulle kunna täcka hela den ifrågasatta delen, 63,000 kronor, av kostnaderna för vattenledning genom arbetsprestationer eller kontant bidrag från egendomens överskottsmedel. Då emellertid vattenledningen ju skulle bli till minst lika stor nytta för Alnarps egendom som för institutet syntes det rimligt, att egendomen i så stor utsträckning som ske kunde bidroge till företagets finansiering. Vid sådant förhållande hade statskontoret ansett sig böra hemställa, att anslag äskades av riksdagen till så stort belopp, att detsamma jämte vad som beräknades kunna av Alnarps egendom utgöras i arbetsprestationer och i tillskott från egendomens vinstmedel uppginge till 125,000 kronor.

Över den särskilda framställningen om anslag till anordnande av varmbadinrättning vid Alnarp hava yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen och byggnadsstyrelsen.

Lantbruksstyrelsen har vitsordat behovet av varmbadinrättning vid Alnarp. Enär frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande ännu icke vore avgjord, kunde emellertid den erforderliga storleken av badinrättningen icke tillförlitligen bedömas. Enligt styrelsens mening vore det därför önskvärt, att ifrågavarande spörsmål upptoges till prov-

ning först i samband med beräkning av de ändrings- och ombyggnadsarbeten vid Alnarp, som kunde föranledas av den högre lantbruksundervisningens omorganisation.

Byggnadsstyrelsen har ansett utrymmena inom den föreslagna badinrättningen väl knappt tilltagna, varjämte inrättningens förläggande till källaren under en befintlig byggnad skulle medföra avsevärda ingrepp i byggnaden för framdragande av erforderliga ventilationskanaler. Då här till kommer, att någon möjlighet till större utvidgning av badinrättningen här icke förefunnnes, för den händelse ökat utrymme skulle bliva erforderligt, funne sig byggnadsstyrelsen böra ifrågasätta lämpligheten av den föreslagna anordningen. De för anläggningens utförande angivna kostnaderna, 18,300 kronor, funne styrelsen vara väl knappt beräknade.

I det vid Kungl. Maj:ts proposition till 1930 års riksdag angående den högre lantbruksundervisningens ordnande (nr 249) fogade utdraget av statsrådsprotokollet anförde *dåvarande chefen för jordbruksdepartementet* i förevarande ämnen bland annat följande. *Propositionen nr 249/1930.*

Med avseende på byggnadsarbeten för lantbruksavdelningen ansåge departementschefen särskild byggnad för övningar i exteriörlära icke vara nödvändig för agronomutbildningen. Den för iordningställande av ifrågavarande byggnad beräknade kostnaden, 9,000 kronor, torde alltså kunna inbesparas. Emellertid syntes det vara erforderligt, att utöver de sakkunnigas förslag vissa anordningar vidtoges för åstadkommande av mera tillfredsställande utrymmen för bibliotek och läsrum än de, som nu funnes vid Alnarp. För detta ändamål torde nyssnämnda belopp behöva tagas i anspråk, och ansåge sig departementschefen alltså icke kunna tillstyrka, att någon minskning i det beräknade totala kostnadsbeloppet gjordes. De föreslagna åtgärderna för åstadkommande av centrala vattenlednings- och avloppssystem vid Alnarp syntes väl motiverade. Det syntes lämpligt, att hela det härför beräknade kostnadsbeloppet, tillsammans 165,000 kronor, anvisades av riksdagen. Sedermera torde böra övervägas, i vad mån Alnarps egendom genom arbetsprestationer kunde åstadkomma minskning i den kontanta utgiften för statsverket. Behovet av varmbadinrättning vid Alnarp ansåge även departementschefen sig kunna vitsorda. Emellertid torde vid utarbetande av slutliga förslag till olika byggnadsarbeten vid Alnarp i samband med den högre lantbruksundervisningens omorganisation böra tagas under omprövning, huruvida icke för badinrättningen kunde erhållas lämpligare plats än i den föreslagna källarlokalen. Möjligen kunde behovet av utrymme för varmbad bättre tillgodoses i samband med den planerade om- och tillbyggnaden av mejeriet. Utan att nu taga bestämd ställning här till ville departementschefen emellertid föreslå, att det för badinrättningen angivna kostnadsbeloppet, 18,300 kronor, upptoges bland de för byggnadsarbeten m. m. vid Alnarp beräknade kostnaderna.

Jag får i detta sammanhang anmäla, att styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp den 26 september 1930 till Kungl. Maj:t inkommit med förnyad framställning, att förslag måtte avlätas till riksdagen angående anvisandet av medel till utförandet av en vattenledningsanläggning vid institutet. Över denna framställning hava yttranden avgivits av statskontoret och lantbruksstyrelsen.

Ävenledes får jag anmäla, att styrelsen för samma institut den 4 oktober 1930 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t ville av 1931 års riksdag äska ett anslag å 64,000 kronor till uppförande vid Alnarp av en *byggnad för gymnastik och samlingssal samt badavdelning*. I yttrande över nu nämnda framställning, har lantbruksstyrelsen funnit sig icke kunna förorda, att proposition i ärendet avlåtes till 1931 års riksdag.

Utrednings-
männen för
försöksverk-
samheten
m. m.

Förenämnda utredningsmän för försöksverksamheten m. m. hava i fråga om *engångskostnader för mejeriförsöken* under förutsättning av deras förläggande till Alnarp avgivit följande förslag.

Med avseende på behovet av lokalutrymmen för försöksverksamheten hade utredningsmännen räknat med att försöksmejeriet skulle kunna upprättas i omedelbar anslutning till det redan befintliga driftsmejeriet vid Alnarp samt att detta kunde leverera kraft, ånga m. m. för försöksmejeriets behov. För undervisningsanstaltens erforderliga fotograferings- och mörkrum ävensom rum för handbibliotek hade förutsatts kunna tagas i anspråk jämväl för försöksverksamheten.

Försöksmejeriets lokalbehov hade under nu nämnda förutsättningar ansetts böra beräknas på följande sätt:

Lokalutrymmen för försöksmejeriet.

	Golvytta m ²
Kärningsrum	60
Ystningsrum	50
Ostlagringsrum	40
Kallager	30
Kemiskt laboratorium	50
Bakteriologiskt laboratorium	40
Vågrum	15
Diskrum	15
Förrådsrum	20
Rum för föreståndare	30
» » assistenter	50

Summa 400.

Utredningsmännen hade låtit arkitekten O. Hägg i Malmö utarbета skissritningar med ledning av det sålunda uppgjorda byggnadsprogrammet. Ifrågavarande skissritningar hade fogats vid utredningen. Hägg, som efter anmodan i ärendet samrått med professorn vid Alnarps mejeriinstitut L. G. Thomé, hade tänkt sig försöksmejeriet såsom direkt tillbyggnad till det enligt högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag utvidgade driftsmejeriet. I tillbyggnaden skulle jämväl inrymmas dels ytterligare ostlagringsrum för driftsmejeriet och dels ett ytterligare antal bostadsrum för elever. Av ifrågavarande rum torde ett par böra kunna tagas i anspråk för ogifta assistenter. Kostnaderna för ovan angivna tillbyggnad hade av arkitekt Hägg beräknats till 117,800 kronor.

Särskilda bostadshus för befattningshavare vid försöksmejeriet torde icke nödvändigt behöva uppföras. Därest föreståndaren ansåges böra bo på platsen, syntes i stället en av de utav högre lantbruksundervisnings-

sakkunniga föreslagna lektorerna vid lantbruksinstitutet böra få skaffa sig bostad på annat håll.

Därest centralanstaltens underavdelning för mejerihantering förflyttades till Alnarp, borde det givetvis vara möjligt att på den nya platsen utnyttja det mesta av de inventarier och den apparatur, som redan anskaffats för ifrågavarande försöksverksamhet. Åtskilligt måste emellertid vid förflyttning ersättas av nytt, och därjämte föranledde försöksverksamhetens friställande från andra avdelningar av centralanstalten behov av i vissa avseenden ökad utrustning av apparatur och övrig laboratoriemateriel. För dessa ändamål ävensom för erforderlig specialinredning av de nya lokalerna torde erfordras ett belopp av 30,000 kronor.

Det å sid. 365 återgivna yttrandet av byggnadsstyrelsen har även avseende å utredningsmännens nu återgivna förslag.

Yttrande.

Med anledning av det förslag, som framlagts, i ovannämnda inom jordbruksdepartementet utarbetade P. M. rörande utbildningen av driftsledare m. m., har likaledes inom jordbruksdepartementet utarbetats en P. M. angående det ändrade behov av lokalutrymmen m. m., som skulle uppstå vid ett genomförande av ovannämnda förslag. Före utarbetandet av sistnämnda P. M. har samråd skett med rektorn för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, professorn N. L. Forsberg, professorn vid nämnda institut L. S. Thomé, föreståndaren för lantbruksskolan å Alnarp, förvaltaren Hj. Nilsson, samt föreståndaren för trädgårdsskolan å Alnarp, direktören C. G. Dahl. I förenämnda P. M. anföres följande:

P. M.
rörande erforderliga engångskostnader.

»För det fall att den av högre lantbruksundervisningssakkunniga föreslagna agronomkursen vid Alnarp komme att ersättas med en ettårig fortbildningskurs vid lantbruksskolan därstädes, torde en viss inskränkning kunna göras i det av nämnda sakkunniga föreslagna byggnadsprogrammet för lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp. Då fortbildningskursen endast skulle omfatta en årskurs, torde undervisningslokalerna i slottet kunna användas jämväl för annan undervisning. Det synes därför lämpligt, att även trädgårdsskolans undervisning förlägges hit, varigenom den planerade *särskilda undervisningsbyggnaden för trädgårdsskolan skulle bli öfverflödig*. Komme sålunda denna senare byggnad icke till utförande, bleve följden, att den *kylanläggning för trädgårdens behov*, som enligt planen skulle förläggas till byggnadens källarvåning, icke skulle komma till stånd. En dylik anläggning är emellertid högst nödvändig, varför densamma i stället torde böra inrättas i slottets källarvåning, där utrymmen i tillräcklig omfattning finnas därför.

För att undervisningslokalerna i slottet skola kunna räcka till för såväl fortbildningskursens som trädgårdsskolans behov, torde dock den i slottet befintliga *vaktmästarbostaden*, såsom de sakkunniga föreslagit, böra förflyttas till annan plats, på det att tillräckligt utrymme för samlingar skall kunna beredas i anslutning till föreläsningssalarna och för att skapa förbindelse mellan de olika lokalerna. De sakkunniga hade föreslagit, att vaktmästarbostaden i stället skulle förläggas till särskild byggnad. Detta synes emellertid mindre lämpligt. Starka skäl tala för, att vaktmästaren bör hava sin bostad inom den byggnad, dit hans huvud-

sakliga tjänstgöring blir förlagd. Vaktmästarbostaden bör följaktligen inrymmas i slottet. Den torde lämpligen kunna placeras i östra ilygeln, en trappa upp, där för närvarande elevrum finnas inrymda.

Då antalet elever vid den föreslagna fortbildningskursen skall uppgå till högst 30, torde även eleverna i den högre trädgårdskursen kunna erhålla bostad i slottet. Inredandet av *elevrum å restaurationsbyggnadens vind* torde följaktligen kunna anstå.

Med den läggning fortbildningskursen är avsedd att få, lärar undervisningen i husdjurens anatomi och fysiologi samt i husdjurens hälso- och sjukvårdslära icke kunna få en sådan omfattning, att för undervisningen i dessa ämnen skulle behöva tagas i anspråk dels veterinärbyggnaden och dels *en hall för övningar i exteriörlära*. Med fortbildningskursens praktiska inriktning torde den senare hava en viss mission att tylla och bör därför komma till stånd. *Veterinärbyggnaden* däremot torde kunna disponeras för annat ändamål. Bottenvåningen i nämnda byggnad torde lämpligen böra inredas till maskinhall för undervisningen i redskapslära. Möjligen skulle någon mindre utvidgning i så fall bliva nödvändig. Men å andra sidan skulle den föreslagna nya maskinhallen bliva överflödig. En förutsättning för veterinärbyggnadens apterande till maskinhall är också, att det där befintliga *sjukstallet* flyttas till annan plats. De för detta ändamål nödiga utrymmena torde dock kunna erhållas inom Alnarps egendoms lokaler. Förlägges maskinhallen till veterinärbyggnadens bottenvåning, vore det lämpligt, att i denna byggnads övre våning inrymma förutom en föreläsningssal även *lokaler för övningar i fysik*. Med hänsyn till att för undervisningen i fortbildningskursen i ämnet kemi icke kan få en sådan omfattning, att därför skulle erfordras ett sådant stort laboratorium som det nuvarande, torde även i veterinärbyggnaden böra inredas ett *kemiskt laboratorium* för undervisningen i fortbildningskursen och i de båda trädgårdskurserna. Enligt detta förslag skulle följaktligen den nuvarande veterinärbyggnaden komma att bliva en institution för redskapslära, kemi och fysik. Inom denna institution borde finnas *bostad för en person, som åtminstone i viss omfattning kunde förrätta vaktmästargöromål*.

Enligt nu antydda förslag skulle det nuvarande *kemiska laboratoriet* icke behöva tagas i anspråk för undervisningen i fortbildningskursen eller i trädgårdskurserna. Denna byggnad skulle följaktligen kunna användas för annat ändamål. Lämpligast vore i så fall, att mejeriundervisningen förlades hit. Härigenom skulle denna byggnad erhålla en användning, som närmast motsvarar den, vartill den är avsedd och för vilken den är utrustad. I samband med frågan om lokaler för mejeriundervisningen torde böra omnämnas, att även med de sakkunnigas förslag saknas lokaler dels för utnyttjandet av förefintliga samlingar av mejerimaskiner i och för undervisningen och dels för förråd av skilda slag för själva mejeriet. En *särskild byggnad för samlingar och förråd* torde därför böra uppföras i anslutning till mejeriet.

Därigenom att nuvarande byggnaden för kemiska laboratoriet kan tagas i anspråk för mejeriundervisningen torde så stor utbyggnad av mejeriet icke vara erforderlig, som utredningsmännen för försöksverksamheten m. m. förordat. I stället torde *mejeriet* böra utbyggas i den utsträckning de sakkunniga föreslagit med den jämkningen, att till övre våningen förläggas lokalerna för mejeriförsök i stället för undervisningslokalerna.

Med avseende på bostäder vid institutet åt de ordinarie lärarna gäller följande. Bostäder finnas för föreståndaren och två ordinarie ämneslärare vid trädgårdsskolan samt föreståndaren och en ordinarie ämneslärare vid lantbruksskolan. Vidare kunna för de tre professorerna vid mejeriundervisningen och mejerilörsöken tagas i anspråk redan befintliga professorsvillor. Det skulle sålunda återstå behov av bostäder för 5 ordinarie ämneslärare. För detta ändamål står till förfogande 5 professorsbostäder om i allmänhet 7 rum och kök. Dessa bostäder torde vara för kostbara för nämnda lärare. Det bör därför övervägas, huruvida icke de nuvarande lägenheterna å 7 rum och kök kunde omändras till dels bostäder om 4 rum och kök och dels dubletter för assistenter och dylika. En sådan anordning torde utan vidare kunna genomföras i fråga om de båda s. k. dubbelvillorna. Med hänsyn till att under en övergångstid icke alla professorsvillorna kunna fritt disponeras, torde nu endast *en av dubbelvillorna* böra användas, varför trenne ordinarie ämneslärare till en början torde få skaffa sig bostäder utanför institutet. Den *bostadsbyggnad för en ordinarie ämneslärare vid trädgårdsskolan*, som de sakkunniga föreslagit, torde emellertid icke böra komma till stånd, enär möjligheter, såsom ovan antytts, synas föreligga att skaffa alla fasta lärare bostad vid institutet, utan att nybyggnad behöver ske.

Rörande de ny- och ombyggnadsarbeten, som ovan förordats, har arkitekten O. Hägg i Malmö uppgjort *preliminära ritningar och kostnadsförslag*. De därvid framräknade kostnaderna uppgå till följande belopp.

Kylanläggning i slottskällaren	10,820
Bortrivning av vaktmästarbostaden och inredning av dessa lokaler för undervisningsändamål	6,820
Inredning av vaktmästarbostad 1 tr. upp	1,030
Veterinärbyggnaden	45,700
Laboratoriet	24,300
Nybyggnad för samlingar och förråd vid mejeriet	25,500
Dubbelvilla	15,950

Summa kronor 130,120.

Den förändrade dispositionen av mejeriet föranleder ej ändring i de sakkunnigas kostnadsförslag.

Märkas bör, att i ovan beräknade kostnader ingå betydande belopp för sådana reparationer och förändringar, som under alla omständigheter böra komma till stånd, såsom inledande av värmeledning, inläggande av nya golv m. m.

Vidkommande *kostnaderna för inredning, utrustning och undervisningsmateriel* torde följande böra gälla. Det för inköp av *instrumentell utrustning för maskinhallen* av de sakkunniga föreslagna beloppet av 10 000 kronor torde böra anvisas, även om en fortbildningskurs skulle ersätta agronomkursen. För en praktisk inriktning av undervisningen i redskapslära lärer god tillgång till demonstrationsobjekt vara nödvändig. Ävenledes torde de belopp, som föreslagits för *inredning och utrustning av lokaler för mejeriundervisningen* böra upptagas till oförändrade belopp, varvid dock bör gälla, att dessa medel även böra räcka för *inredning och utrustning av den nya institutionen för redskapslära m. m.* i nuvarande veterinärbyggnaden. Likaledes torde i överensstämmelse med förutnämnda utredningsmäns förslag böra anvisas ett belopp av 30,000 kro-

nor för inredning och utrustning av lokaler för mejeriförsöken. Däremot torde det för inredning av lärobyggnaden för trädgårdsskolan samt för möblering av de nya elevrummen i restaurationsbyggnaden föreslagna beloppen å 12,400 respektive 3,000 kronor icke böra komma i fråga. Övriga av de sakkunniga föreslagna anslag för täckande av engångskostnader för trädgårdsskolan böra utgå.

En jämförelse mellan å ena sidan de sakkunnigas förslag med inräknande av de utav utredningsmännen beräknade engångskostnaderna för mejeriförsökens förläggande till Alnarp samt å andra sidan här ovan skisserade förslag utfaller på sätt nedanstående sammanställning utvisar, varvid i båda fallen tillagts 18,300 kronor för inredande av en badinrättning å Alnarp.

	De sakkunniga m. fl. kronor	Förevarande förslag kronor
<i>Byggnader m. m.</i>		
Demonstrationshall	9,000	9,000
Omändringar i slottet	10,000	6,820
Vaktmästarbostad	12,000	1,030
Kylanläggning i slottskällaren	—	10,820
Undervisningsbyggnad för trädgårdsskola	83,700	—
Ändring av gamla trädgårdsskolan	8,000	8,000
» » kontorsbyggnad för trädgården	5,000	5,000
Redskapshall för trädgården	8,000	8,000
Växthus	38,900	38,900
Ändring av befintligt växthus	3,000	3,000
Bostadsrum i restaurationsbyggnaden	26,800	—
Bostad för en ordinarie lärare	17,500	—
Omändring av dubbelvilla	—	15,950
» » vaktmästarbostad	22,000	22,000
Redskapshall för agronomkursen	72,000	—
Ändring av veterinärbyggnaden	—	45,700
Tillbyggnad av mejeriet	327,800	210,000
Omändring av laboratoriet	—	24,300
Bostadshus för mejeripersonal	34,000	34,000
Byggnad för samlingar och förråd vid mejeriet	—	25,500
Vattenledningsanläggning	125,000	125,000
Förbättrat avloppssystem	40,000	40,000
Badinrättning	18,300	18,300
	861,000	651,320

Inredning, utrustning och undervisningsmateriel.

Instrumentell utrustning av redskapshallen	10,000	10,000
Specialinredning av undervisningslokaler för mejeriundervisning	37,000	27,000
Specialapparater för mejeriundervisningen	12,000	12,000
Laboratorieutrustning för mejeriundervisningen	15,000	10,000
Inredning och utrustning för mejeriförsöken	30,000	30,000

	De sakkunniga m. fl.	Förevarande förslag
Inredning av veterinärbyggnaden	—	10,000
Laboratorieutrustning för veterinärbygg- naden	—	5,000
Undervisningsmateriel för mejeriunder- visningen	2,000	2,000
Facklitteratur för mejeriundervisningen	5,000	5,000
Inredning av undervisningsbyggnaden för trädgårdsskolan	12,400	—
Möblering av elevrum i restaurations- byggnaden	3,000	—
Undervisningsmateriel för trädgårds- skolan	8,000	8,000
Facklitteratur för trädgårdsundervis- ningen	5,000	5,000
	139,400	124,000
Summa kronor	1,000,400	775,320.

Anmärkas bör slutligen, att de gjorda beräkningarna endast kunna betraktas såsom ungefärliga. Mindre jämkningar torde därför kunna visa sig nödvändiga, då mera definitiva ritningar och kostnadsförslag framdeles komma att utarbetas.»

Det i förenämnda P. M. framlagda förslaget till byggnadsarbeten m. m. vid Alnarp synes mig i stort sett väl avvägt, varför det i huvudsak torde kunna läggas till grund för beslut i ämnet. Vissa jämkningar lära dock få ske med hänsyn till att, såsom jag ovan förordat, lantbruksskolans högre kurs är avsedd att pågå under mera än ett år. På grund härutav komma under vinterhalvåret två årskurser att finnas i lantbruksskolans högre kurs, vilket förhållande leder till ökat behov av undervisningslokaler och elevbostäder. De i slottet befintliga undervisningslokalerna torde därför helt komma att utnyttjas av lantbruksskolans högre kurs, varför den av högre lantbruksundervisningssakkunniga föreslagna undervisningsbyggnaden för trädgårdsskolan torde få uppföras. I så fall behöver å andra sidan den i P. M. föreslagna kylanläggningen i källaren till slottet icke inrättas. Vad bostäder för elever beträffar lärer vid mitt förevarande förslag samtliga elevrum i slottet komma att erfordras för eleverna i lantbruksskolans högre kurs, vilket nödvändiggör inredandet å restaurationsbyggnadens vind av de elevrum, som de sakkunniga föreslagit.

I övrigt vill jag tillstyrka det i P. M. framlagda förslaget. Detta innebär följaktligen, att den planerade vattenledningen, förbättringen av avloppssystemet samt inrättandet av en varmbadsanläggning böra komma till utförande i samband med övriga byggnads- och anläggningsarbeten.

Vad särskilt varmbadsanläggningen beträffar har, såsom ovan anförts, styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp hemställt, att anslag måtte anvisas för uppförandet av en byggnad, avsedd att inrym-

ma en gymnastik- och samlingssal samt badanläggning. Kostnaderna för denna byggnad hava beräknats till 91,000 kronor, varav 27,000 kronor skulle bestridas med för ändamålet insamlade medel, medan återstoden skulle täckas genom statsanslag. De ändamål, den föreslagna byggnaden avser att tillgodose, äro givetvis behjärtansvärda. Det synes mig dock, som om behovet av varmbadsanläggningen vore långt mera trängande än inrättandet av gymnastik- och samlingssalen. Jag finner mig därför böra förorda, att varmbadsanläggningen kommer till utförande i samband med övriga av institutets omorganisation erforderliga byggnadsarbeten samt att för ändamålet anvisas 18,300 kronor, vilket belopp förut beräknats för ändamålet. I vilken lokal vid institutet badanläggningen bör inrymmas, torde böra närmare övervägas i samband med uppgörande av definitiva förslag till byggnadsarbetena. Av vad jag nu anfört, torde framgå, att jag icke nu kan tillstyrka anslag för uppförande av förenämnda gymnastikbyggnad.

De i förenämnda P. M. beräknade engångskostnaderna komma på grund av vad jag ovan anfört att något ökas. Undervisningsbyggnaden för trädgårdsskolan har beräknats draga en kostnad av 83,700 kronor för byggnaden och 12,400 kronor för inredning och utrustning. För inredandet å restaurationsbyggnadens vind av elevrum har vidare beräknats en kostnad av 26,800 kronor för själva inredningen och 3,000 kronor för möblering m. m. Från dessa poster å sammanlagt 125,900 kronor bör dragas den beräknade kostnaden för kylanläggningen i källaren till slottet eller 10,820 kronor, varför ökningen blir 115,080 kronor. De sammanlagda engångskostnaderna för lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet skulle följaktligen komma att uppgå till 890,400 kronor.

11. Årliga kostnader för undervisningen och försöksverksamheten (utom löner).

a. Lantbrukshögskolan, centralanstalten och växtskyddsanstalten.

Lantbruks-
högskolan.

Högre lant-
bruksunder-
visningssak-
kunniga.

Vad först beträffar kostnader för institutioner och samlingar vid lantbrukshögskolan, hava de sakkunniga lämnat följande allmänna motivering.

I jämförelse med förhållandena vid de nuvarande lantbruksinstituten bleve helt naturligt kraven på utrustning med apparater och samlingar för undervisningen avsevärt större vid en lantbrukshögskola. På det lägre stadiet — för ämbets- och kandidatexamina — kunde undervisningen visserligen göras jämförelsevis billig, enär ofta ett större antal studerande kunde övas och undervisas på en gång och utrustningen med apparater, som användes av var och en, bleve tämligen enkel. Dock måste redan denna undervisning i betydligt högre grad än motsvarande undervisning vid agronomkurs byggas på direkta experiment, och därvid

borde icke blott förekomma de jämförelsevis enkla, som eleverna själva finge utföra, utan lärarna måste vid sina experiment utgå från vetenskapens senast nådda ståndpunkt och låta eleverna få en inblick i de nyaste metoderna och de viktigaste fenomenen. Att härför erfordrades en omfattande och dyrbar apparatur vore tydligt.

På licentiatstadiet tillkomme faktorer, som vore ägnade att öka kostnaden för undervisningen per individ. De studerande borde nu sysselsätta sig med undersökningar av verkligt vetenskaplig karaktär. Härvid behövde de ofta var för sig ett särskilt rum till arbetsplats eller i varje fall större utrymme än på ett lägre stadium. De måste icke blott hava tillfälle att använda institutionens redan förefintliga instrumentella utrustning, i den mån de behövde det, utan även få den kompletterad med de instrument, som vore nödvändiga för deras speciella arbetsuppgift. Ingen högskola kunde inom det arbetsområde, som här vore i fråga, utföra ett vetenskapligt arbete, som stode på höjden av tidens möjligheter, om den ej förfogade över en jämförelsevis dyrbar instrumentell utrustning och ej vore försedd med de anordningar, som vore en förutsättning för dess användande.

Ännu en omständighet, som på detta stadium verkade i fördyrande riktning, måste här påpekas. Ett ingående och nyskapande vetenskapligt arbete medförde oundgängligen *specialisering*. Det lede icke det minsta tvivel, att, i den mån lantbruksvetenskapens framsteg skulle främjas genom en ny organisation, en specialiseringstendens skulle framträda med allt mera ökad styrka. Redan från början måste för övrigt räknas med, att de studerande på licentiatstadiet komme att upptaga arbetsuppgifter av speciell natur, för vilkas lösande i olika fall anslutning till vitt skilda teoretiska vetenskapers arbetsmetoder kunde vara nödvändig. Givetvis kunde det icke vara tänkbart att vid lantbrukshögskolan tillhandahålla all den instrumentella utrustning, som skulle vara erforderlig för att möjliggöra ett kvalificerat vetenskapligt arbete inom ett så vidsträckt arbetsfält, som fölle inom området för de agronomiska studierna. De sakkunniga hade också förutsatt, att i vissa fall de instrumentella resurserna vid bland annat universiteten och centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet i förekommande fall skulle få utnyttjas för högre studier på ifrågavarande område. Inom vissa specialområden av lantbruksvetenskaperna torde emellertid varken universitet eller centralanstalt hava tillräckliga resurser att erbjuda, och i sådant fall torde det understundom vara nödvändigt, att den för forskningsverksamhet på området erforderliga instrumentella utrustningen finge anskaffas vid lantbrukshögskolan.

Vid utmätandet av anslag till de olika institutionerna måste hänsyn även tagas därtill, att professorerna vid högskolan borde beredas tillfälle att vid sidan av undervisningen bedriva egen forskning, vilket givetvis vore ägnat att öka behovet av instrumentell utrustning. I samma riktning verkade även den enligt de sakkunnigas förmenande nödvändiga docentinstitutionen.

Anslagsbehovet vore naturligtvis olika stort för olika institutioner. I ämnena lantbrukskemi, bakteriologi och marklära ävensom i delar av ämnena lantbruksbotanik samt husdjurens anatomi och fysiologi intoge laboratoriemässiga försök och experiment en framstående plats vid undervisningen. Anordningarna härför vore förenade med jämförelsevis stora kostnader. För lantbruksbotaniken tillkomme därjämte behov av

en botanisk trädgård. För undervisningen i fysik, redskapslära och mjölkhushållning erfordrades en ganska omfattande uppsättning av instrument och modeller, och undervisningen i husbyggnadslära måste i stor utsträckning illustreras av modeller och ritningar. I ämnena allmän jordbrukslära, växtodlingslära och kulturteknik måste den experimentella delen av undervisningen i icke ringa utsträckning givas formen av fältmässiga försök, vilka helt naturligt komme att bli förbundna med relativt stora utgifter. Detsamma gällde om de till ämnet husdjurens utfodring och skötsel hörande experimentellt-praktiska försöken i stallar och ladugårdar. Även i ämnet husdjurens avels- och raslära vore direkta försök i viss utsträckning erforderliga för undervisningen.

I anslutning till vad sålunda anförts hava de sakkunniga ansett sig kunna beräkna behovet av årligt anslag till olika institutioner — utöver laboratorieavgifter från elever — på följande sätt:

	Kronor
Matematik}	500
Fysik}	
Lantbrukskemi	4,000
Lantbruksbotanik }	
Bakteriologi }	5,000
Allmän ärftlighetslära }	
Lantbrukszoologi }	
Marklära	3,000
Allmän jordbrukslära	6,000
Växtodlingslära	6,000
Kulturteknik	4,000
Redskapslära	2,000
Husbyggnadslära	1,000
Husdjurens anatomi och fysiologi	3,000
» avels- och raslära	2,000
» utfodring och skötsel	4,000
» hälso- och sjukvårdslära	200
Mjölkhushållning	500
Nationalekonomi med statistik }	
Lantbruksekonomi med handelslära }	500
Lantbruksbokföring }	
Rättslära }	
Trädgårdsskötsel	100
Skogshållning	200
Pedagogik	—
	Kronor 42,000.

Vad därefter angår övriga årliga kostnader hava de sakkunniga an-
fört följande.

Tillgång till ett jämförelsevis omfattande fackbibliotek måste betrak-
tas såsom en av de nödvändigaste förutsättningarna för att lantbruks-
högskolan överhuvud taget skulle kunna fylla sin uppgift. För komplet-
tering av biblioteket med nyutkomna böcker och tidskrifter samt för in-
bindningsarbeten m. m. syntes ett årligt belopp av 8,000 kronor utgöra
ett minimum.

Exkursioner torde vid högskolan bliva erforderliga i större utsträckning än vid agronomkurs. Även om de studerande torde böra förutsättas skola i vissa fall bidra med en del av kostnaderna för exkursioner, torde likväl böra räknas med ett årligt anslag för ändamålet från det allmännas sida av minst 4,000 kronor.

Såsom redan nämnts, borde såvitt möjligt tillfälle beredas vissa elever att erhålla bostadsrum vid lantbrukshögskola. I det föregående hade beräknats, att vid lantbrukshögskolans förläggning till Ultuna bostadsrum skulle kunna ställas till förfogande för — jämte assistenter och amanuenser — omkring 25 elever. Enligt de sakkunnigas mening syntes det vara lämpligt, att understöd åt behövande studerande i vissa fall utginge i form av fri bostad med värme, lyse och städning. Förslagsvis borde 10 sådana bostadsrum gratis ställas till förfogande. Därjämte borde kontanta stipendier kunna utdelas, oberoende av om den studerande vore bosatt vid högskolan eller icke. Ifrågavarande stipendier torde lämpligen böra hava en storlek av omkring 600 kronor om året. För studerande vid högskolan syntes tillsammans minst 10 kontanta stipendier böra stå till förfogande. Det årliga kontanta stipendiebeloppet borde sålunda upptagas med 6,000 kronor. Nu föreslagna system för stipendietilldelning torde ställa något mindre krav på det allmänna än systemet med frieleverplatser.

I det föregående hade motiverats behovet av fem docentstipendier vid lantbrukshögskolan. Stipendium av ifrågavarande slag borde utgå med lika stort belopp som motsvarande stipendium vid universitetet och annan ifrågakommande högskola, eller med 6,000 kronor om året. För ändamålet vore alltså ett årligt belopp av 30,000 kronor erforderligt.

Det torde vidare vara i hög grad önskvärt, att högskolans ordinarie lärare genom erhållande av resestipendier bereddes tillfälle att i viss utsträckning företaga studieresor till andra länder för att därigenom icke blott erhålla ökad möjlighet att följa utvecklingen inom vars och ens speciella disciplin, utan även att vinna ökad förtrogenhet med framsteg och förbättringar i undervisningsmetoderna samt anordningar vid de vetenskaperna tillhörande institutionerna av olika slag. För ändamålet torde ett årligt belopp av minst 3,000 kronor böra stå till förfogande. Till jämförelse finge anföras, att för närvarande årligt anslag utginge åt, bland andra, ordinarie lärare m. fl. vid rikets universitet och mediko-kirurgiska institutet med 20,000 kronor samt ordinarie lärare vid skogshögskolan med 1,000 kronor.

För underhåll av byggnader och inventarier hade beräknats erfordras ett årligt anslag av 20,000 kronor.

Kostnaderna för bränsle, lyse och kraft hade ansetts kunna uppskattas till 18,000 kronor om året.

Städning, renhållning och underhåll av planteringar m. m. hade beräknats draga en kostnad av 10,000 kronor per år.

Från lantbrukshögskolan utgående tryck hade ansetts böra jämväl omfatta en periodisk publikation, innehållande uppsatser och kortare avhandlingar av vetenskapligt innehåll, författade av forskare vid högskolan. De årliga kostnaderna för trycksaker hade med hänsyn härtill beräknats till 5,000 kronor.

Kontorsutgifter, kostnader för annonsering m. m. syntes kunna uppskattas till sammanlagt 3,000 kronor om året.

För bestridande av kostnader för styrelsens sammanträden, avgifter

för brandförsäkring av högskolans inventarier, samlingar och bibliotek ävensom diverse andra utgifter — bland annat eventuella kostnader för s. k. fria föredrag — torde ett årligt belopp av 5,000 kronor behöva ställas till förfogande.

Omkostnadsstaten för lantbrukshögskolan skulle sålunda enligt de sakkunnigas mening böra beräknas på följande sätt:

Omkostnadsstat.

Institutioner och samlingar	42,000
Biblioteket	8,000
Exkursioner	4,000
Elevistipendier	6,000
Docentstipendier	30,000
Resestipendier åt lärare	3,000
Underhåll av byggnader och inventarier	20,000
Bränsle och lyse	18,000
Städning, renhållning m. m.	10,000
Trycksaker	5,000
Kontorsutgifter m. m.	3,000
Diverse utgifter	5,000

Kronor 154,000.

De sakkunniga hava emellertid framhållit, att undervisningsverksamheten är förbunden med vissa inkomster, varför de ovan angivna kostnadssiffrorna äro något större än de verkliga kostnaderna för ifrågasvarande undervisning.

Såsom redan anförts, borde särskild undervisningsavgift icke erläggas av de studerande, och någon inkomst av denna art vore sålunda icke att påräkna. Däremot har förutsatts, att de studerande skulle ersätta av dem förbrukad materiel vid laborationer och dylikt, men då vid beräkningen av anslagsbehovet till olika institutioner hänsyn tagits därtill, borde icke heller laborationsavgifter upptagas såsom särskild inkomst.

Däremot borde såsom inkomst upptagas hyresavgifter från elever och lärare med flera.

De sakkunniga hava beräknat antalet bostadsrum och bostäder, som i detta sammanhang komma i fråga, samt den årliga hyresersättningen för dem på följande sätt:

Hyresinkomster för lantbrukshögskolan.

Bostadsrum för elever m. fl. 25 à 250 kronor	6,250
Bostäder för vaktmästare, 6 à 500 kronor	3,000
» » lärare, 6 à 1,500 kronor	9,000

Kronor 18,250.

Öftranden.

De sakkunnigas beräkning av omkostnadsstaten för lantbrukshögskolan har föranlett erinringar endast från statskontoret och lärarrådet vid Ultuna.

Statskontoret har helt allmänt uttalat som sin mening, att åtskilliga av de utav de sakkunniga angivna årliga anslag för undervisningen vid högskolan och agronomkursen syntes vara väl högt tilltagna. Sålunda torde det till resestipendier för högskolans lärare föreslagna beloppet, 3,000 kronor, måhända böra reduceras till det belopp, 1,000 kronor, som för motsvarande ändamål utginge vid skogshögskolan.

Statskontorets ståndpunkt beträffande elevstipendier har förut refererats.

Lärarrådet vid Ultuna har ansett, att det beräknade beloppet till institutioner, tillhoppa 42,000 kronor, vore väl knappt tillmätt, då exempelvis 2,000 kronor till institutionen för husdjurens avels- och raslära måste anses otillräckliga. Härvid borde beaktas, att särskilt i vissa läroämnen måste anlitas tillfällig arbetshjälp i ej ringa utsträckning, icke blott för utförande av försöks- och annat liknande arbete, utan även för bearbetning av resultaten, uppgörande av ritningar och grafiska framställningar m. m., vilket ofta vore förenat med avsevärda kostnader. På grund härav funne lärarrådet, att anslaget till institutioner borde höjas från 42,000 kronor till 50,000 kronor, eller med 8,000 kronor. Styrelsen för institutet har funnit ifrågavarande förslag från lärarrådet vara värt beaktande.

I sitt ytande till statsrådsprotokollet i samband med Kungl. Maj:ts beslut att avlåta proposition till 1930 års riksdag angående den högre lantbruksundervisningens ordnande (nr 249) anförde *dåvarande chefen för jordbruksdepartementet* i förevarande avseende följande. *Propositionen nr 249/1930.*

En framgångsrik verksamhet vid lantbrukshögskolan torde vara i hög grad betingad av, att anslagen för olika uppgifter icke vore för knappt tillmätta. Departementschefen hyste den upplattningen, att ur denna synpunkt de sakkunnigas förslag till omkostnadsstat icke torde tåla någon beskärning. Vad särskilt anginge det föreslagna beloppet till resestipendier åt lärare, 3,000 kronor, torde detta väl behövas för ändamålet. För att kunna följa jordbruksvetenskapens framsteg torde det nämligen vara behöfligt särskilt för lärarna i de tillämpade jordbruksämnena men även andra att med vissa mellantider företaga understundom jämförelsevis omfattande utlandsresor. Å andra sidan torde det knappast vara motiverat, att innan någon erfarenhet ännu vunnits angående högskolans medelsbehov höjning vidtoges av det utav de sakkunniga beräknade anslaget till högskolans institutioner och samlingar. I överensstämmelse med vad förut anförts beträffande avlöningsstaten för högskolan torde även med avseende på omkostnadsstaten kunna vidtagas vissa beskärningar under övergångsåren. Detta spörsmål torde emellertid böra närmare övervägas, när ifrågavarande anslagsfråga bleve aktuell. Av undervisningsverksamheten härrörande hyresinkomster torde i överensstämmelse med vad som skedde i andra liknande fall böra direkt redovisas till statsverket.

Förenämnda utredningsmän för försöksverksamheten m. m. hava beräknat *omkostnadsstaten* för lantbrukshögskolan, organiserad enligt alternativ C, till följande belopp.

*Utrednings-
männen för
försöksverk-
samheten
m. m.*

Institutioner och samlingar:

Institutionen för kemi, marklära och bakteriologi	25,000	
» » botanik och ärtflichetslära	12,000	
» » jordbrukslära	12,000	
» » kulturteknik	4,000	
» » husdjurslära	9,000	
Övriga institutioner	5,000	67,000
Biblioteket		10,000
Exkursioner		4,000
Elevstipendier		6,000
Docentstipendier		30,000
Resestipendier åt befattningshavare		3,000
Tjänsteresor för försöksverksamheten		2,000
Underhåll av byggnader och div. inventarier		22,000
Bränsle, gas, vatten och elektricitet		22,000
Städning, renhållning m. m.		12,000
Trycksaker		8,000
Kontorsutgifter m. m.		4,000
Diverse utgifter		5,000

Summa kronor 195,000.

Då motsvarande omkostnader för själva högskolan av högre lantbruksundervisningssakkunniga beräknats till 154,000 kronor, kunde de av nu ifrågavarande försöksverksamhet direkt eller indirekt föranledda årliga omkostnaderna alltså anslås till 41,000 kronor.

Utredningsmännen hava till jämförelse meddelat, att de till kemiska, botaniska och bakteriologiska avdelningarna för budgetåret 1929/1930 utgående anslagen för andra ändamål än löner voro följande.

Kemiska avdelningen.

K r o n o r

Instrument och inventarier	1,700	
Inventariers underhåll och arvode till mekaniker	1,400	
Böcker, tidskrifter, skrivmateriel	1,800	
Telefon	500	
Förbrukningsartiklar	1,000	
Försöksgården	1,200	
Uppvärmning, belysning, elektr. kraft, gas	3,500	
Reagentier	700	
Extra arbetshjälp, rengöring	1,000	12,800
Kostnader för hjälpanalyser vid avdelningens för jordbruk med donerade medel bekostade försöksverksamhet:		
Arvoden åt extra anställd personal	2,000	
Kemikalier	1,000	3,000
		15,800

Botaniska avdelningen.

	K r o n o r
Tillfälliga arbetsbiträden	1,400
Försökskostnader	3,000
Tidskrifter och böcker	1,400
Instrument, inventarier	1,800
Förbrukningsartiklar	600
Uppvärmning och belysning	1,700
Telefon	400
Försök i landsorten	600
Rapportörer	300
Diverse	400
	11,600

Bakteriologiska avdelningen.

Instrument och inventarier	1,250
Böcker, tidskrifter, skrivmateriel	1,000
Telefon	300
Förbrukningsartiklar	3,000
Uppvärmning och belysning	1,600
Diverse omkostnader	850
	8,000.

I de i anledning av nämnda utredningsmäns betänkande avgivna yttrandena beröres icke här förevarande fråga.

Yttranden.

Beträffande frågan om förevarande kostnader för centralanstalten efter dess förflyttning till Ultuna anföra förenämnda utredningsmän bland annat följande.

Centralanstalten.

I överensstämmelse med den vid utredningen tillämpade riktlinjen, att försöksverksamheten efter eventuell förflyttning skulle bedrivas i motsvarande omfattning som för närvarande, torde jämväl driftkostnaderna för de olika försöksavdelningarna böra beräknas på i huvudsak samma sätt som nu. Vissa utgifter kunde sannolikt minskas genom förflyttningen, såsom t. ex. kostnader för underhåll av byggnader, men andra utgifter torde i stället bli högre, såsom t. ex. kostnader för resor och telefon. På det hela taget torde emellertid dylika öknings- och minskningar i driftkostnaderna uppväga varandra. Vid jordbruks- och husdjursavdelningarna uppstode vissa besparingar genom att avdelningarna i stort sett icke själva förutsattes skola driva jordbruk och kreatursskötsel, men å andra sidan bortföle samtidigt de egna inkomsterna därav. Vidare borde naturligtvis Ultuna egendom erhålla skälig ersättning för utfört arbete m. m. vid fältförsöken ävensom för den ekonomiska uppoffring, som kunde uppstå därigenom, att vissa nötkreatur och eventuellt andra djur för längre eller kortare tid ställdes till försöksanstaltens disposition för anställande av försök. Såsom förut angivits, bestrede centralanstaltens driftkostnader till viss del genom influtna bidrag från konsortiet »Ager». Enär ifrågavarande inkomst torde vara av tämligen osäker natur, syntes försiktigheten kräva, att de med försöksverksamheten förbundna omkostnaderna i fortsättningen beräknades helt gäldade av statsmedel. Utredningsmännen hade ansett sig böra beräkna de årliga

Utredningsmännen för försöksverksamheten m. m.

driftkostnaderna för den till Ultuna förlagda försöksanstalten på följande sätt:

Allmänna omkostnader:

Tjänsteresor	14,000	
Tryck och allmänna expenser	7,000	
Biblioteket	5,000	
Underhåll och byggnader	6,000	
Värme, vatten, gas, elektricitet	6,000	
Städning, renhållning m. m.	3,000	
Oförutsedda utgifter	1,000	42,000
Särskilda utgifter för jordbruksavdelningen		54,000
» » » husdjursavdelningen		18,000
		Summa kronor 114,000.

De åt centralanstaltens jordbruksavdelning och husdjursavdelning för budgetåret 1929/1930 anslagna medlen för andra ändamål än avlöningar framgå av nedanstående av utredningsmännen gjorda sammanställning:

Jordbruksavdelningen.

1. Underavdelningen för försök rörande jordens bearbetning, torrläggning, bevattning och gödsling.

A. Institutionen.		K r o n o r
Uppvärmning och belysning	750	
Inventariers nyanskaffn. och underhåll	500	
Telefon	300	
Böcker och tidskrifter	1,000	
Skrivutensilier och tryckningskostnader	1,000	
Diverse omkostnader	400	3,950
B. Fasta försöksstationer.		
a) Experimentalfältet.		
Uppvärmning och belysning	1,000	
Hästars underhåll och rekrytering ...	2,000	
Inventariers nyanskaffn. och underhåll	1,000	
Förbrukningsmateriel	250	
Utsäden och gödselmedel	1,000	
Arbetskostnader	9,575	
Diverse omkostnader	1,000	15,825
b) Övriga fasta försöksstationer		2,500
C. Lokala fältförsök, diverse omkostnader, frakter etc.		500
D. Undersökning rörande åkerjordens kalkbehov, försöksmaterialets bearbetning	500	23,275

K r o n o r

2. Underavdelningen för växtodling.

A. Institutionen.

Telefon	300		
Inventariers nyanskaffning och underhåll	500		
Skrivutensilier och tryckningskostnader	750		
Diverse omkostnader	250	1,800	

B. Lokala fältförsök.

För utvidgade sortförsök	12,000		
Diverse omkostnader, frökontroll, frakter etc.	500	12,500	14,300
			37,575.

Härtill komme 33,000 kronor från konsortiet Åger.

Husdjursavdelningen.

Inventariers underhåll	1,000		
Böcker, tidskrifter, skrivmaterial	1,200		
Telefon	600		
Förbrukningsartiklar	900		
Extra arbeten å försöksgårdar	1,200		
Smältbarhetsförsök	2,700		
Uppvärmning och belysning	1,200		
Kreaturens underhåll	8,000		
Extra arbetsbiträden	1,200		
Diverse omkostnader	500	18,500.	

Frågan om driftkostnaderna för centralanstalten beröres icke i de i Yttranden.
anledning av förenämnda utredningsmäns betänkande avgivna yttran-
dena.

Förenämnda utredningsmän för försöksverksamheten m. m. hava beräknat omkostnadsstaten för en till Experimentalfältet förlagd växtskyddsanstalt på följande sätt:

Växtskyddsanstalten.

Utredningsmännen för försöksverksamheten m. m.

Allmänna utgifter:

Tjänsteresor	9,000		
Tryck och allmänna expenser	5,000		
Biblioteket	3,000		
Underhåll av byggnader	3,000		
Värme, vatten, gas, elektricitet	4,000		
Städning, renhållning m. m.	2,000		
Oförutsedda utgifter	1,000	27,000	
Särskilda utgifter för växtpatologiska avdelningen		7,000	
» » » entomologiska avdelningen		7,000	
» » » upplysnings- och administrativa avdelningen		5,000	
	Summa kronor	46,000.	

Såsom jämförelse meddelas här nedan uppgift å det belopp, som för budgetåret 1929/1930 anslagits åt centralanstaltens entomologiska avdelning för andra ändamål än avlöningar:

	K r o n o r	
Instrument och inventarier	1,000	
Böcker, skrivmateriel	1,200	
Förbrukningsartiklar	1,000	
Försök, försöksgård m. m.	2,500	
Uppvärmning och belysning	800	
Rapportverksamhet	950	
Extra arbetsbiträden	2,246	
Diverse	404	10,100

Yttranden. I de yttranden, som avgivits i anledning av utredningsmännens betänkande, hava inga uttalanden gjorts rörande omkostnadsstaten för växtskyddsanstalten.

*Departements-
chefen.* Det torde vara förenat med betydande svårigheter att, innan förslagen till nybyggnads- och ombyggnadsarbeten för högskola och centralanstalt blivit definitivt utformade, ens tillnärmelsevis beräkna åtskilliga av de i omkostnadsstaterna ingående posterna. De gjorda beräkningarna rörande förevarande utgifter lära på grund härutav vara långt mera approximativa än beträffande löner och engångskostnader. Att på detta stadium av frågans behandling taga någon mera bestämd ståndpunkt till ifrågasvarande omkostnader låter sig fördenskull knappast göra. Något sådant torde ej heller erfordras för närvarande, utan torde därmed lämpligen anstå, tills anslag för ändamålet behöva äskas hos riksdagen.

För närvarande torde ståndpunkt böra tagas till de föreslagna omkostnadsstaterna endast i vad de däri ingående posterna kunna anses påverka själva läggningen av lantbrukshögskolan, centralanstalten och växtskyddsanstalten. Sådana frågor som om elevstipendier skola utgå, om medel skola ställas till förfogande för docentstipendier o. s. v. torde nämligen böra avgöras i förevarande sammanhang. I dylikt hänseende har jag ingen erinran att göra mot utredningsmännens förslag.

b. Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet.

1. Lantbruksskolan.

*P. M.
rörande ut-
bildningen av
driftsledare
m. m.* I den inom jordbruksdepartementet uppgjorda P. M. rörande utbildningen av driftsledare vid det större jordbruket m. m. anföres följande beträffande omkostnadsstaten för lantbruksskolan å Alnarp.

Vid uppställandet av omkostnadsstat för en med fortbildningskurs kombinerad lantbruksskola å Alnarp måste förutsättningen vara, att lant-

bruksskola och lantegendom bokföringsmässigt skildes. Samtliga omkostnader för lantbruksskolan borde upptagas på skolans omkostnadsstat. Egendomen borde ersätta skolan för elevernas arbete vid egendomen och för övriga prestationer från skolans sida. På samma sätt torde skolan böra ersätta egendomen för vad denna lämnat skolan i naturaförmåner och prestationer. Själva uppgörandet av omkostnadsstaten syntes därför böra föregås av en närmare utredning om förhållandet mellan lantbruksskolan och egendomen. Omkostnadsstatens storlek och uppställning torde emellertid icke vara av betydelse för ett bedömande av frågan om undervisningens läggning och organisation. Ett närmare övervägande av omkostnadsstaten för en med fortbildningskurs kombinerad lantbruksskola å Alnarp syntes därför kunna hänskjutas till att ske i samband med uppgörande av förslag till framställning till riksdagen om anslag för ändamålet.

Frågan beträffande omkostnadsstaten för lantbruksskolan å Alnarp har icke berörts i de i anledning av förenämnda P. M. avgivna yttrandena.

Yttranden.

2. Mejeriavdelningen.

De årliga kostnaderna för *mejeriundervisningen* — utom löner — hava av de sakkunniga ansetts kunna beräknas på följande sätt:

Högre lantbruksundervisnings-sakkunniga.

Omkostnadsstat.

Institutioner och samlingar	15,000
Bibliotek	1,000
Exkursioner	500
Elevestipendier: 2 å 600 kronor i den högre kursen samt 4 å omkring 500 kronor i den lägre kursen	23,200
Underhåll av byggnader och inventarier (avser ej själva mejerilokalerna)	2,500
Bränsle och lyse	4,000
Städning och renhållning	2,000
Trycksaker	500
Kontorsutgifter	500
Läkare och medicin	300
Försäkringsavgifter	200
Diverse utgifter	400

Kronor 20,100.

Därjämte hava de sakkunniga föreslagit, att anslaget till mejeriet för minskade inkomster på grund av försöksverksamhet m. m. höjes från nuvarande 5,000 kronor till 8,000 kronor. De årliga allmänna omkostnader-

¹ I anslaget till institutioner hava icke inberäknats de kostnader för förbrukningsartiklar, som synas böra bestridas av eleverna själva (laboratorieavgifter m. m.)

² Därjämte böra enligt de sakkunnigas mening 2 elever i den högre kursen samt 5 elever i den lägre kursen kunna komma i åtnjutande av fri bostad med uppvärmning, lyse och städning.

na för mejeriundervisningen skulle sålunda böra beräknas till 28,100 kronor.

Från nämnda omkostnadssumma bör emellertid enligt de sakkunnigas mening avdrag göras för vissa av internatsystemet härrörande inkomster ävensom för hyresavgifter från lärare och tjänstepersonal. Ifrågavarande inkomster synas skäligen kunna beräknas uppgå till följande belopp:

Avgifter från 7 elever i högre kursen och 2 instruktionsmejerister för möblerad bostad med uppvärmning, lyse och städning à 200 kronor	1,800
Avgifter från 17 elever i lägre kursen för liknande förmåner à 125 kronor	2,125
Avgifter från två professorer för bostad à 1,200 kronor	2,400
Avgifter från maskinist och förste mejerist för bostad med uppvärmning och lyse à 400 kronor	800
Avgifter från mejerska och städerskor för bostäder med uppvärmning och lyse	500
	Kronor 7,625.

Det verkliga beloppet av årliga allmänna omkostnader för mejeriundervisningen skulle sålunda böra uppskattas till 20,475 kronor.

Utrednings-
männen för
försöksverks-
samheten
m. m.

Förenämnda utredningsmän för försöksverksamheten m. m. anföra rörande omkostnadsstaten för *mejeriförsöken* följande.

För bestridande av driftkostnader — exklusive avlöningar — vid centralanstaltens underavdelning för mejerihantering har i anstaltens stat för tiden 1 juli 1929—30 juni 1930 räknats med ett belopp av 9,000 kronor, varav 2,600 kronor avsåge hyra för underavdelningens institutionslokaler i Stockholm. Härtill komme underavdelningens andel i centralanstaltens allmänna omkostnader, förslagsvis beräknad till 3,000 kronor. Till följd av försöksverksamhetens särskiljande från centralanstaltens övriga avdelningar, bland andra den bakteriologiska, samt de utvidgade lokalutrymmena för verksamheten torde dock behovet av driftsanslag bliva större efter förflyttningen än förut. Utredningsmännen ansåge, att omkostnadsstaten för mejeriförsöken skäligen borde beräknas på följande sätt:

Omkostnadsstat.

Underhåll av byggnader och inventarier	3,000
Värme, vatten, gas, elektricitet	2,000
Städning, renhållning m. m.	1,000
Tryck och allmänna expenser	2,500
Biblioteket	500
Tjänsteresor	2,000
Förbrukningsartiklar	2,500
Inköp av mjölk, efter avdrag för försålda produkter	1,500
Diverse omkostnader och andel i allmänna administrationskostnader	1,000
	Kronor 16,000.

I de yttranden, som avgivits i anledning av de sakkunnigas och utredningsmännens betänkanden, hava några uttalanden icke skett rörande omkostnadsstaten för mejeriundervisningen och mejeriförsöken. Yttranden.

3. Trädgårdsavdelningen.

För trädgårdsavdelningen hava de sakkunniga föreslagit följande omkostnadsstat. Högre lantbruksundervisnings-sakkunniga.

Omkostnadsstat.¹

Samlingar, försöksverksamhet m. m.	2,000
Bibliotek	800
Exkursioner	1,000
Två stipendier för elever i högre kursen	1,200
Underhåll av byggnader och inventarier	2,500
Bränsle och lyse	3,500
Städning och renhållning	1,500
Trycksaker	500
Kontorsutgifter	400
Läkare och medicin	300
Försäkringsavgifter	100
Pensionsavgifter	2300
Diverse utgifter	400
Kronor 14,500.	

Liksom i det föregående visade sig vara fallet vid mejeriundervisningen, bör enligt de sakkunnigas uppfattning även vid trädgårdsundervisningen kunna räknas med vissa hyresinkomster. Dessa syntes skäligen kunna beräknas på följande sätt:

Bostadsrum med uppvärmning, lyse och städning för elever i den högre kursen, ² 8 st. ³ à 200 kronor	1,600
Bostad med bränsle för huvudläraren (föreståndaren)	1,200
Bostad för vaktmästare	400
Kronor 3,200.	

De verkliga årliga kostnaderna för trädgårdsundervisningen — utom löner — skulle sålunda kunna förväntas uppgå till 11,300 kronor.

¹ I omkostnadsstaten har icke upptagits kostnad för kost m. m. åt elever vid den lägre trädgårdsskolan, vilken kostnad bör kompenseras av värdet utav ifrågakarande elevers arbete i trädgårdarna.

² Befattning såsom ordinarie ämneslärare vid trädgårdsundervisningen förutsattes vara — liksom nu är förhållandet — förenad med pensionsrätt i statens pensionsanstalt. Huvudmannens avgift för ifrågakarande pensionering kan beräknas till i runt tal 100 kronor om året för varje dylik befattningshavare.

³ Vid den lägre trädgårdsskolan åtnjuter ordinarie elev enligt reglementet för ifrågakarande skola avgiftsfri undervisning, kost, bostad, bränsle, lyse och läkarvård.

⁴ De återstående två bostadsrummen beräknas skola kostnadsfritt ställas till förfogande åt behövande elever vid den högre trädgårdskursen.

Yttranden. Rörande omkostnadsstaten för trädgårdsavdelningen har intet uttalande gjorts i de yttranden, som avgivits i anledning av de sakkunnigas betänkande. Men *lärrådet vid Alnarp* har uttalat önskemål om ett representationsanslag för institutet i dess helhet samt härom anført:

Lärarrådet ville jämväl fästa uppmärksamheten på, att ett representationsanslag av lämplig storlek borde ställas till styrelsens förfogande. Genom Alnarps läge invid den internationella trafikledens stora stråkväg finge Alnarp mottaga besök av ett mycket stort antal utlänningar, som önskade taga kännedom om jordbruksförhållandena i vårt land. Lärarrådet, som ansåge, att representationsanslag redan ur synpunkten av internationell hövlighet vore i hög grad påkallat, ville erinra om att i 1928 års statsverksproposition föresloges ett dylikt anslag till Flyingehingstdepå och stuteri.

Propositionen nr 249/1930. *Dåvarande chefen för jordbruksdepartementet* anför i sitt yttrande till statsrådsprotokollet i samband med Kungl. Maj:ts beslut att avlåta proposition till 1930 års riksdag angående den högre lantbruksundervisningens ordnande bland annat, att han icke för det dåvarande ansåge sig kunna tillstyrka särskilt representationsanslag för institutet.

Departementschefen. Såsom påpekas i ovannämnda P. M. rörande utbildningen av driftsledare vid det större jordbruket m. m., kan en omkostnadsstat för lantbruksskolan å Alnarp med dess högre kurs icke uppgöras, förrän nämnda skola och egendomen bokföringsmässigt skilts från varandra. För detta ändamål erfordras en särskild utredning om förhållandet mellan lantbruksskolan och egendomen. En dylik utredning har icke kunnat medhinnas inom sådan tid, att dess resultat skulle kunnat föreläggas 1931 års riksdag. Då jag ansett det vara synnerligen viktigt, att förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande prövas av årets riksdag och då omkostnadsstatens utseende föga inverkar på undervisningens läggning och organisation, har jag biträtt den meningen, att det bör kunna anstå med framläggande av förslag till omkostnadsstat för lantbruksskolan till dess anslag för ändamålet behöver äskas av riksdagen. Så mycket mindre hinder bör kunna uppresas mot en dylik ordning, som det under alla omständigheter endast kunnat bliva tal om att bedöma omkostnadsstatens konturer men ej dess närmare belopp.

Högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag till omkostnadsstater för mejeriundervisning, mejeriförsök och trädgårdsundervisning anser jag mig kunna biträda i motsvarande avseende som ovan i fråga om förslagen till omkostnadsstater för lantbrukshögskolan, centralanstalten och växtskyddsanstalten.

12. Övergången från nuvarande förhållanden till den ovan föreslagna organisationen.

a. Lantbrukshögskolan, centralanstalten samt växtskyddsanstalten.

De sakkunniga hava betonat, att det vore angeläget, att erforderliga reformer i fråga om den högre lantbruksundervisningen snarast möjligt komme till utförande. Med utgångspunkt från att 1928 års riksdag skulle fatta beslut i frågan i huvudsaklig överensstämmelse med det framställda förslaget höllo de sakkunniga sålunda före, att undervisningen vid den till Ultuna förlagda lantbrukshögskolan borde taga sin början den 1 november 1929. Enär beslut i frågan emellertid av olika anledningar tidigast kan komma att fattas av 1931 års riksdag, har i det följande vid redogörelse för de sakkunnigas förslag till olika övergångsbestämmelser de angivna årtalen ersatts med andra, som ligga tre år längre fram i tiden. I överensstämmelse härmed skulle undervisningen vid högskolan taga sin början den 1 november 1932.

Högre lantbruksundervisnings-sakkunniga.

Vad nu först *lantbrukshögskolan* beträffar hava de sakkunniga till en början upptagit frågan om själva *undervisningens omläggning*. Deras förslag i denna del innebär — med tre års förskjutning i tid — följande.

När högskolan skall börja sin verksamhet är det enligt de sakkunnigas mening nödvändigt, att vissa av de byggnadsarbeten vid Ultuna, för vilka förut redogjorts, äro avslutade. Sålunda böra, bland annat, nu förefintliga institutionsbyggnader därstädes hava hunnit omändras för tillgodoseende av sitt ändamål vid högskolan. För beredande av möjlighet här till har ansetts böra bestämmas, att efter läsåret 1930/1931 ytterligare elever vid agronomkursen vid Ultuna icke skola intagas. Däremot synes ettårig konsulentkurs böra kunna anordnas vid institutet jämväl under läsåret 1931/1932, men ej senare. I överensstämmelse härmed bör räknas med följande kategorier av studerande vid Ultuna under nedan angivna undervisningsår:

1930/1931: elever tillhörande båda årsavdelningarna (äldre och yngre) vid agronomkurs enligt nuvarande system samt konsulentkurs;

1931/1932: elever tillhörande äldre årsavdelningen av agronomkurs enligt nuvarande system samt konsulentkurs;

1932/1933: studerande inskrivna vid högskolan hösten 1932;

1933/1934: studerande inskrivna vid högskolan hösten 1932 och 1933; samt

1934/1935: studerande inskrivna vid högskolan hösten 1932, 1933 och 1934.

Genom att på nu antytt sätt hålla antalet studerande vid Ultuna lägre under övergångsåren, vinnes icke blott ökade möjligheter att såsom redan berörts på jämförelsevis kort tid genomföra byggnadsprogrammet för högskolan samtidigt med att undervisning pågår utan även större förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt ordna lärarfrågan vid högskolan.

Med avseende på *lärarfrågan* under övergångstiden hava de sakkunniga anført i huvudsak följande (vissa justeringar på grund av framflyttningen i tid äro här vidtagna).

Under förutsättning, att lantbrukshögskolan började sin verksamhet den 1 november 1932, erfordrades för undervisningens bedrivande under första året, att fem av professorsbefattningarna vid nämnda tidpunkt vore tillsatta, nämligen i lantbrukskemi, i lantbruksbotanik, i marklära, i kulturteknik samt i husdjurens anatomi och fysiologi. Övriga professorsbefattningar borde tillsättas vid sådan tid, att innehavarna av befattningarna kunde börja undervisningen den 1 november 1933. Visserligen upptog det av de sakkunniga uppgjorda approximativa förslaget till undervisningsplan för undervisningen till ämbetsexamen under första året även någon undervisning i lantbruksekonomi. Enär nämnda undervisning vore av mindre omfattning, torde emellertid beträffande första undervisningsåret vid högskolan sådan jämkning i undervisningsplanen böra ske, att professorsbefattningen i lantbruksekonomi behöfve tillträdas först från och med den 1 juli 1933. Med hänsyn till önskvärdheten av att professor, som även skulle vara föreståndare för institution, sattes i tillfälle att medverka vid iordningställande av institutionen i fråga, torde utnämningen böra ske från och med den 1 juli samma år vederbörande professor hade att börja undervisningen. Följaktligen borde fem professorer utnämnas från och med den 1 juli 1932 och fem från och med den 1 juli 1933. Avlöningsmedel torde i förhållande härtill böra göras tillgängliga från och med budgetåret 1932/1933. Skulle det emellertid bliva möjligt att tillsätta här avsedda tjänster i ovan nämnd ordning, torde medgivande böra utverkas, att åtgärder i god tid före befattningarnas tillträddande vidtoges för deras besättande.

Från och med den 1 november 1932 borde de nuvarande professorsbefattningarna vid Ultuna indragas och innehavarna därav uppföras på indragningsstat. Ifrågavarande befattningshavare borde dock åläggas att vid behov meddela viss undervisning vid högskolan, varigenom någon besparing kunde ske i fråga om arvoden åt speciallärare vid högskolan. De befattningshavare, som uppfördes å indragningsstat, borde erhålla full lön och tjänstgöringspenningar jämte tillfällig löneförbättring samt dyrtidstillägg enligt grunder, som gällde för löner utgående från allmänna indragningsstaten. På indragningsstat skulle behöva uppföras två professorer.¹

I sammanhang med *lärarfrågans* ordnande står spörsmålet om särskilda *anordningar för första tillsättandet av professorer*. Härom hava de sakkunniga anført följande.

De sakkunniga hade i det föregående föreslagit, att vid lantbrukshögskolan lärarkollegiet skulle vidtaga åtgärder för tillsättande av professorsbefattning vid högskolan, vari inginge, bland annat, utseende av sakkunniga för bedömande av sökandes kompetens till befattningen. Första gången professorsbefattningar skulle tillsättas vid högskolan saknade denna emellertid lärarkollegium, och, även sedan något år förflutit och åtskilliga av professurerna blivit besatta, torde lärarkollegiet vara så fåtaligt, att det vore mindre väl ägnat att ensamt handhava ifrågavarande uppgift. De sakkunniga ansåge, att vid tiden för högskolans upprät-

¹ Vid den av de sakkunniga förutsatta tidpunkten (den 1 november 1929) fyra professorer.

tande lärarkollegiets uppgift — i vad avsåge tillsättandet av ordinarie lärare — borde övertagas av en korporation, bestående av avdelningsföreståndarna vid centralanstalten och förstärkt med representanter från annat håll för de undervisningsämnen, som icke vore på ett tillfredsställande sätt representerade genom nämnda avdelningsföreståndare. I den mån professorer blivit utnämnda vid högskolan, borde de äga säte och stämma i omförmälda korporation. När lärarkollegiets ledamotsantal blivit tillräckligt stort, borde det ensamt övertaga ifrågavarande uppgift. Nu antydda arrangement vore sålunda endast avsett att vara tillfälligt; de sakkunniga beräknade dess varaktighet till två år. Det torde vara lämpligt, att Kungl. Maj:t, som borde äga att utfärda de närmare bestämmelserna för här angivna förfarande, i sinom tid bestämde tidpunkten, när berörda anordning skulle upphöra.

Av nedan anförda skäl hava de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå särskilda stipendier för utbildning av blivande lärare vid högskolan.

Enligt de sakkunnigas ovan framställda förslag återstode jämförelsevis kort tid, till professorsbefattningarna vid lantbrukshögskolan borde besättas. Med hänsyn därtill torde det icke vara lämpligt eller ens praktiskt genomförbart att vidtaga särskilda anstalter till främjande av utbildningen av ifrågavarande lärarkrafter. De sakkunniga hade därför icke ansett sig böra föreslå, att särskilda studiestipendier ställdes till förfogande för nämnda ändamål. Dock borde det givetvis i särskilda fall vara möjligt för nu avsedda vetenskapsmän att för utländska studier erhålla understöd ur det ordinarie reservationsanslaget till reseunderstöd för lantbrukets studerande.

Angående *styrelsens* utseende och sammansättning under övergångsåren hava de sakkunniga föreslagit följande anordningar.

För lantbrukshögskolan torde böra finnas en interimstyrelse för tiden 1 juli 1930—31 oktober 1931. Såsom sådan syntes kunna fungera styrelsen för lantbruksinstitutet vid Ultuna, förstärkt med representant för universitet och centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Högskolans ordinarie styrelse, sammansatt på sätt i det föregående föreslagits, borde förordnas vid sådan tidpunkt, att den kunde träda i funktion från och med den 1 november 1931. Med hänsyn därtill, att lärarkollegiet vid nämnda tid kunde beräknas vara jämförelsevis fåtaligt, torde lärarkollegiets representant i styrelsen — liksom också rektor — första gången böra utses endast för det närmaste undervisningsåret.

I anledning av de sakkunnigas förslag, att vissa ordinarie lärare vid lantbruksinstitutet i samband med den högre lantbruksundervisningens omorganisation skulle uppföras på indragningsstat, har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* erinrat, hurusom senast vid den år 1926 genomförda personalminskningen i statsdepartement å indragningsstat uppfördes allenast sådana innehavare av till indragning beslutade befattningar, vilka helt och hållet befriades från vidare tjänstgöringsskyldighet. Samma förfaringssätt syntes ock böra tillämpas i förevarande fall. I enlighet härmed syntes av ifrågavarande lärare endast de befattningshavare böra överföras till allmänna indragningsstaten, vilka kunde beräknas icke er-

Yttranden.

hålla sysselsättning efter den nya ordningens genomförande, samt de övriga med oförändrade löneförmåner uppföras å övergångsstat. *Statskontoret* har anfört samma synpunkter på denna fråga som lönenämnden.

I övrigt hava de av de sakkunniga föreslagna övergångsbestämmelserna icke föranlett anmärkning i något av de inkomna yttrandena.

Emellertid hava från vissa håll uttalats önskemål om ytterligare en övergångsbestämmelse, innebärande möjlighet för studerande, som avlagt agronomexamen enligt nu gällande regler, att inom viss tidrymd utan alltför betungande villkor vinna inträde vid lantbrukshögskolan.

Sålunda har *lantbruksakademien* framhållit, att billigheten syntes fördrå, att före lantbrukshögskolans inrättande avlagd agronomexamen medförde för några år framåt samma rätt till inskrivning vid högskolan som förut vid konsulentkurs. *Inspektören för lantmannaskolorna* har ansett det vara rimligt och önskvärt, att vissa anordningar vidtoges, varigenom de, som avlagt agronomexamen enligt nuvarande system under de sista 10—15 åren, utan alltför stora kostnader och tidsutdräkt skulle kunna avlägga agronomisk ämbetsexamen.

Lärarrådet vid Ultuna har framhållit, att, då det för närvarande funnes åtskilliga utexaminerade agronomer, som ägde kompetens för inträde i konsulentkurs men sådan efter högskolans inrättande ej längre skulle förekomma, det syntes lärarrådet billigt, att någon lättnad bereddes dem i fråga om tillträde till högskoleundervisning. Lärarrådet ville därför föreslå, att agronom med sådan kompetens måtte under en övergångstid av fem år från nuvarande agronomundervisnings upphörande kunna antagas till ordinarie elev vid högskolan, om han ägde de stadgade kunskaperna i matematik och tillräckliga insikter i tyska och engelska för studiet av facklitteratur. — I detta yttrande har *institutets styrelse* instämt.

Liknande synpunkter på denna fråga hava framförts jämväl av *Sveriges lantbrukslärarförbund* samt *Örebro läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*.

Propositionen nr 249/1930. I sitt yttrande i förevarande avseende till statsrådsprotokollet till Kungl. Maj:ts proposition till 1930 års riksdag angående den högre lantbruksundervisningens ordnande (nr 249), tillstyrke *dåvarande chefen för jordbruksdepartementet* i huvudsak de sakkunnigas ovanberörda förslag. Dock förordade departementschefen, att i överensstämmelse med lönenämndens och statskontorets förslag de befattningshavare, vilka fortfarande borde åläggas viss tjänstgöringsskyldighet, skulle överföras på övergångsstat i stället för, som de sakkunniga föreslagit, indragningsstat. Beträffande det framställda önskemålet, att särskilda anordningar måtte vidtagas i syfte att underlätta för vissa studerande, som utexaminerats från agronomkurs enligt nuvarande undervisningssystem, att fortsätta sin utbildning vid högskolan, anförde departementschefen följande.

I huvudsaklig överensstämmelse med lärarrådets vid Ultuna förslag i sådant hänseende ville departementschefen tillstyrka, att agronom, som utexaminerats från agronomkurs enligt nuvarande system med vitsord, som enligt nu gällande bestämmelser skulle berättiga honom till inträde

å konsulentkursens jordbruks- eller husdjurslinje, skulle senast fem år efter avlagd agronomexamen kunna antagas såsom ordinarie elev vid lantbrukshögskolan, om han ägde de för sådant inträde stadgade kunskaper i matematik ävensom kunskaper i tyska och engelska, tillräckliga för studiet av facklitteratur. Det torde böra ankomma på högskolans ledning att överväga, vilka särskilda anordningar kunde vidtagas till förkortande av sådana elevers studietid för examen vid högskolan. Departementschefen ville emellertid anmärka, att elever av ifrågavarande kategori icke lämpligen torde kunna mottagas vid högskolan under dess första år, då professurerna i de tillämpade ämnena ännu icke hunnit till sättas.

Förenämnda utredningsmän för försöksverksamheten m. m. hava icke ansett sig böra framlägga något förslag till övergångsbestämmelser vid en förflyttning och omorganisation av *centralanstalten*. Härom anföra de:

*Utrednings-
männen för
försöksverk-
samheten
m. m.*

Ett särskilt problem vid eventuell förflyttning av *centralanstalten* bleve att fastställa den tidpunkt, vid vilken förflyttningen borde taga sin början, ävensom den ordning, i vilken förflyttningen syntes böra äga rum. Enär ifrågavarande spørsmål intimt sammanhängde med frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande och för övrigt torde för sin lösning vara i hög grad beroende av vilken form, som valdes för försöksverksamhetens anknytning till ifrågavarande undervisning, hade utredningsmännen icke ansett sig böra för de olika alternativ för försöksverksamhetens organisation, vilka av dem behandlades, upptaga frågan om särskilda övergångsbestämmelser till närmare dryftande.

Rörande de vid *centralanstalten* anställda *befattningshavarnas skyldighet att underkasta sig förflyttning och vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet* anföra utredningsmännen:

Enär avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, vore tillämpligt för samtliga ordinarie befattningshavare vid *centralanstalten*, hade utredningsmännen utgått ifrån, att ifrågavarande befattningshavare skulle vara underkastade den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden ävensom den förflyttning till annan tjänstgöringsort, som kunde bliva dem i behörig ordning ålagd i samband med en eventuell förflyttning, helt eller delvis, av *centralanstalten*. Beträffande icke ordinarie befattningshavare vid *centralanstalten* borde motsvarande förändringar i anställningsvillkor ävenledes vara möjliga att genomföra.

Med anledning av utredningsmännens nu senast återgivna uttalande har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* gjort ett uttalande, som jag här ovan å sid. 152 återgivit.

Yttranden.

Jag förordar, att lantbrukshögskolan börjar sin verksamhet den 1 november 1932. Till nuvarande agronomkursen vid Ultuna lantbruksinstitut böra elever icke vidare intagas. Hösten 1931 böra elever för sista gången intagas till konsulentkurs å Ultuna. Genom dessa anordningar

*Departementa-
chefen.*

kommer Ultuna lantbruksinstitut att upphöra med sin verksamhet samtidigt med att lantbrukshögskolan träder i funktion.

Den 1 november 1932 torde samtliga professorsbefattningar vid Ultuna böra indragas. Två professurer vid Ultuna lantbruksinstitut lära då vara besatta med ordinarie innehavare, nämligen professorerna i veterinärlära samt i kemi och geologi. Dessa båda befattningshavare torde från och med nyssnämnda dag böra överföras på övergångsstat med skyldighet att vid behov meddela undervisning vid lantbrukshögskolan. Övriga professurer vid lantbruksinstitutet äro vakanta. Vaktmästarna och annan personal för betjäning vid institutet torde kunna beredas syselsättning vid lantbrukshögskolan.

Under lantbrukshögskolans första läsår kommer i enlighet med de sakkunnigas förslag undervisning att meddelas i följande ämnen: matematik, fysik och meteorologi, lantbrukskemi, lantbruksbotanik, bakteriologi, allmän ärftlighetslära, lantbrukszoologi, marklära, kulturteknik, husdjurens anatomi och fysiologi, nationalekonomi och statistik, lantbruksekonomi med handelslära samt trädgårdsskötsel. Av dessa ämnen skola åtta föredrädas av professorer. Dessa befattningshavare torde följaktligen vara tillsatta vid den tidpunkt, då undervisningen vid högskolan skall taga sin början. Beträffande sådan professor, som dessutom skall till sitt förfogande hava institution, synes det önskvärt, om tillsättandet kunde ske så tidigt, att han finge tillfälle att medverka vid institutionens iordningställande. Följaktligen böra vissa professorsbefattningar vid högskolan tillsättas från och med den 1 juli 1932. Detta bör enligt mitt förmenande gälla sex professurer, nämligen den i kemi, i marklära, i bakteriologi, i botanik m. m., i kulturteknik samt i husdjurens anatomi och fysiologi. Däremot torde såsom de sakkunniga förordat kunna anstå med besättandet av professuren i lantbruksekonomi till påföljande år. Första årets undervisning i detta ämne torde böra ordnas på annat sätt. Samma bör gälla den ena professuren i botanik m. m.

Emellertid har i det föregående förutsatts, att professorerna i lantbrukskemi och bakteriologi samt en av professorerna i lantbruksbotanik m. m. skola utan vidare övertagas av avdelningsföreståndarna vid centralanstaltens avdelningar för respektive lantbrukskemi, lantbruksbakteriologi samt lantbruksbotanik. Dessa befattningshavare böra följaktligen överflyttas till lantbrukshögskolan den 1 november 1932. Vid samma tidpunkt böra dessutom nämnda tre avdelningar vid centralanstalten — avdelningen för lantbruksbotanik till den del, varom här är fråga — nedläggas och deras verksamhet upptagas av vederbörande institutioner vid lantbrukshögskolan. Vad ovan sagts om förenämnda avdelningsföreståndare, torde även böra gälla laboratorn vid centralanstaltens avdelning för lantbrukskemi i så måtto, att han vid samma tidpunkt bör överflyttas till lantbrukshögskolan såsom laborator å dess kemiska institution.

Såsom ovan anförts har emellertid allmänna civilförvaltningens löne-

nämnd ansett det vara tveksamt, huruvida nämnda befattningshavare kunna åläggas att övergå till ifrågavarande befattningar vid lantbrukshögskolan. Under sådana omständigheter finner jag mig icke kunna ifrågasätta, att dessa befattningshavare skola övertaga de avsedda uppgifterna utan särskild ersättning. På grund härutav vill jag förorda, att så länge nuvarande avdelningsföreståndarna vid centralanstaltens avdelningar för lantbrukskemi, lantbruksbakteriologi och lantbruksbotanik bekläda befattningar som professorer i respektive lantbrukskemi, lantbruksbakteriologi samt lantbruksbotanik vid lantbrukshögskolan skall till en var av dem utgå ett personligt arvode å 1,000 kronor per år, å vilket belopp dyrtidstillägg icke må utgå. Åt nuvarande laboratorn å centralanstaltens avdelning för lantbrukskemi bör under motsvarande förutsättningar utgå ett personligt arvode å 500 kronor. Skulle å andra sidan förevarande befattningshavare icke vilja övertaga de avsedda undervisningsuppgifterna vid lantbrukshögskolan, torde de böra uppföras å övergångsstat, med skyldighet att för avdelningsföreståndarnas del förestå och leda försöksverksamheten i respektive lantbrukskemi, lantbruksbakteriologi och lantbruksbotanik vid högskolan samt för nämnda laborators vidkommande att tjänstgöra som laborator för högskolans försöksverksamhet i kemi samt att särskilt förestå högskolans laboratorium för driftsanalyser. Under den nu senast angivna förutsättningen torde vidare böra så ordnas, att professuren i marklära tills vidare lämnas obesatt, varför undervisningen i kemi och marklära torde böra ombesörjas av professorn i lantbrukskemi vid lantbrukshögskolan samt av professorn i kemi och geologi på övergångsstat vid Ultuna lantbruksinstitut, så länge han står kvar i denna egenskap, och därefter av förutnämnde professorn med tillhjälp av speciallärare. Vidare torde ej heller professuren i lantbruksbakteriologi böra tillsättas, utan torde undervisningen böra skötas av speciallärare, varjämte likaledes endast en av professurerna i botanik böra besättas med ordinarie innehavare, under det att återstående del av till dessa professorer hörande undervisning finge omhänderhavas av speciallärare. Laboratorsbefattningen vid högskolans kemiska institution torde ej heller böra tillsättas, så länge nämnde laborator vid centralanstaltens kemiska avdelning står kvar på övergångsstat. Befattningarna som avdelningsföreståndare vid centralanstaltens avdelningar för lantbrukskemi, lantbruksbotanik och lantbruksbakteriologi samt som laborator å nämnda anstalts avdelning för lantbrukskemi böra sålunda under alla omständigheter indragas från och med den 1 november 1932.

Särskilda åtgärder för besättandet den 1 juli 1932 av professorer torde följaktligen icke böra vidtagas annat än i fråga om följande, nämligen antingen professuren i lantbrukskemi eller i marklära, eventuellt en av botanikprofessurerna, professuren i kulturteknik samt professuren i husdjurens anatomi och fysiologi.

Den omständigheten, att förenämnda tre avdelningsföreståndare vid

centralanstalten skulle stå kvar å centralanstaltens stat under tiden 1 juli—1 november 1932, bör givetvis icke utgöra hinder för dem att biträda vid planläggningen av vederbörande institutioner vid högskolan. Övriga professorer vid högskolan, nämligen i allmän jordbrukslära, växtodlingslära, husdjurens avels- och raslära, husdjurens utfodring och skötsel, lantbruksekonomi med handelslära och bokföring samt eventuellt den ena i lantbruksbotanik m. m., böra tillsättas från och med den 1 juli 1933. Det torde böra få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser rörande förfarandet vid det första tillsättandet av professorer vid lantbrukshögskolan. Kungl. Maj:t bör därför av riksdagen bemyndigas att vidtaga erforderliga åtgärder för befattningarnas tillsättande.

Den till centralanstaltens förevarande tre avdelningar hörande vaktmästarpersonalen torde böra överflyttas till lantbrukshögskolan, där likaledes torde kunna beredas syselsättning åt vid förenämnda avdelningar anställda assistenter.

Såsom högskolans styrelse torde under övergångstiden institutets styrelse, förstärkt med lantbruksstyrelsens chef och högskolans rektor, sedan denne hunnit förordnas, kunna fungera. Såsom de sakkunniga föreslagit, torde högskolans rektor under övergångsåren allenast böra förordnas för ett år i sänder.

Jag biträder lärarrådets vid Ultuna förslag rörande villkor för inträde vid högskolan under en viss övergångstid för personer, som avlagt agromexamen enligt gamla ordningen. Huruvida åtgärder böra vidtagas för att möjliggöra en förkortning av studietiden för dylika studerande, torde få ankomma å högskolans styrelse.

Vidkommande härefter den nya växtskyddsanstalten torde densamma likaledes böra träda i verksamhet den 1 november 1932. Centralanstaltens avdelning för entomologi samt återstående del av dess lantbruksbotaniska avdelning böra upphöra med sin verksamhet samma dag. Nuvarande befattningar som avdelningsföreståndare vid centralanstaltens entomologiska avdelning, laborator vid centralanstaltens botaniska avdelning och laborator vid den entomologiska avdelningen indragas från och med nämnda dag. Den sistnämnda befattningen är vakant. Nuvarande innehavarna av de båda övriga befattningarna torde böra uppföras å övergångsstat, med skyldighet för nuvarande avdelningsföreståndaren för centralanstaltens entomologiska avdelning att tjänstgöra som föreståndare för växtskyddsanstaltens entomologiska avdelning och som denna anstalts chef samt med skyldighet för nuvarande laboratorn vid centralanstaltens botaniska avdelning att tjänstgöra såsom föreståndare för antingen den växtpatologiska eller den administrativa avdelningen vid växtskyddsanstalten. Nämnda båda befattningshavare böra tillerkännas med de nya befattningarna vid växtskyddsanstalten förenade avlöningsförmåner, i den mån dessa överstiga vad de uppbära på grund av sina nuvarande befattningar.

Åtgärder böra vidtagas för att till den 1 november 1932 besätta en avdelningsföreståndarbefattning vid växtskyddsanstalten. Bemyndigande härtill torde böra lämnas Kungl. Maj:t av riksdagen. Vaktmästaren vid centralanstaltens entomologiska avdelning torde även böra överföras till övergångsstat med skyldighet att ombesörja vaktmästargöromålen vid växtskyddsanstalten. Assistenterna vid centralanstaltens entomologiska avdelning torde kunna bibehållas i motsvarande befattningar vid växtskyddsanstalten.

Centralanstaltens båda återstående avdelningar med undantag för dess underavdelning för mejerihantering, vartill jag återkommer längre fram, böra från och med den 1 november 1932 bilda den nya centralanstalten för försöksväsendet å jordbruksområdet. Med hänsyn till byggnadsarbetets fortskridande vid Ultuna kan anstalten icke flyttas till sistnämnda plats förrän under loppet av år 1935. Under tiden torde anstalten följaktligen böra vara kvar i den nuvarande förläggningen å Experimentalfältet. Anstalten bör från och med den 1 november 1932 och till förflyttningen till Ultuna provisoriskt hava samma styrelse som växtskyddsanstalten. Denna styrelse bör dock under nämnda övergångstid förstärkas med centralanstaltens chef. Sedan den kemiska avdelningen upphört med sin verksamhet, torde vissa provisoriska laboratorieanordningar åt centralanstalten böra komma till stånd under övergångstiden.

b. Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet.

Vid behandlingen av frågan om övergången från nuvarande förhållanden vid institutet å Alnarp till den föreslagna nya ordningen hava de sakkunniga först upptagit frågan om själva *undervisningens omläggning*. Deras förslag i denna del innebär — med tre års förskjutning i tid — följande.

Högre lantbruksundervisnings-sakkunniga.

Vid Alnarp borde agronomkurs enligt det nya systemet taga sin början den 1 november 1932. Till skillnad från förhållandet vid Ultuna borde emellertid elever vid agronomkurs enligt nuvarande system vinna inträde vid Alnarp även hösten 1931. Elev, som hösten 1930 vunnit inträde vid agronomkurs vid Ultuna eller Alnarp, borde erhålla möjlighet att under studieåret 1932—1933 genomgå konsulentkurs. Enär dylik kurs icke lämpligen syntes kunna förläggas till Ultuna nämnda år, torde all konsulentundervisning — jordbruks-, husdjurs- och mejerilinje — under läsåret 1932—1933 böra koncentreras till Alnarp. Senare torde konsulentkurs icke böra anordnas, och de elever, som hösten 1931 önskade vinna inträde vid agronomkurs, borde sålunda före antagandet underrättas om att de icke torde kunna beredas tillfälle att erhålla ytterligare utbildning i konsulentkurs.

Den omorganiserade undervisningen vid mejeriinstitutet borde taga sin början den 1 november 1933. Undervisningsåren 1931—1932 och 1932—1933 borde, såsom tidigare högre undervisning på ifrågavarande område, meddelas inom konsulentkursens mejerilinje.

Slutligen syntes undervisningen vid trädgårdsinstitutet böra taga sin början den 1 november 1934.

I överensstämmelse med vad ovan anförts borde sålunda räknas med följande kategorier av studerande vid Alnarp under nedan angivna undervisningsår:

1930—1931: elever tillhörande båda årsavdelningarna (äldre och yngre) vid agronomkurs enligt nuvarande system samt konsulentkurs (även på mejerilinjén);

1931—1932: lika som under läsåret 1930—1931;

1932—1933: elever tillhörande äldre årsavdelning vid agronomkurs enligt nuvarande system, yngre årsavdelning vid agronomkurs enligt det nya systemet samt konsulentkurs på samtliga tre studielinjer;

1933—1934: elever tillhörande båda årsavdelningarna vid agronomkurs enligt det nya systemet samt första årsavdelningen vid den nya mejerikursen; samt

1934—1935: elever tillhörande båda årsavdelningarna vid agronomkurs enligt det nya systemet, båda årsavdelningarna vid den nya högre mejerikursen samt första årsavdelningen vid den nya högre trädgårdskursen (vid sistnämnda kurs borde, såsom förut motiverats, elever åtminstone tillsvidare vinna inträde endast vartannat år).

Med avseende på *lärarfrågan* under övergångstiden hava de sakkunniga anført i huvudsak följande (vissa justeringar på grund av framflyttningen i tid äro här vidtagna).

I fråga om mejeriinstitutets fast anställda lärare hade icke föreslagits någon ändring beträffande antal och tjänsteställning. På grund därav borde det vara angeläget, att den för närvarande vakanta professorsbefattningen i mejerilära och mejeriekonomi snarast besattes med ordinarie innehavare, för att undervisningen å detta område även under övergångstiden måtte bliva fullt tillfredsställande. Att utnämna denna professor på de gamla anställningsvillkoren för att därefter ett år senare genomföra ny lönereglering för honom hade synts de sakkunniga föga ändamålsenligt. De sakkunniga ansågo sålunda, att de båda professorsbefattningarna vid mejeriinstitutet borde löneregleras enligt lönegraden B 30 från och med början av budgetåret 1932/1933 ävensom att ovannämnda vakanta professur besattes med ordinarie innehavare från och med den 1 juli 1932. Här för talade även den omständigheten, att ifrågavarande befattningshavare under tiden för mejeriets om- och tillbyggnad borde hava att övervaka arbetet med inredning av olika institutioner för det nya mejeriinstitutet.

Slutligen borde huvudlärarbefattningen i ekonomisk trädgårdsodling och de tre ordinarie ämneslärarbefattningarna vid trädgårdsinstitutet tillsättas från och med den 1 november 1934.

I likhet med vad ovan framhållits i fråga om lantbrukshögskolan torde även beträffande ifrågakommande befattningar vid Alnarp böra utverkas medgivande att i god tid före befattnings tillsättande vidtaga vederbörliga åtgärder härför.

Såsom en följd av ovan föreslagna anordningar syntes följande åtgärder böra vidtagas. Professorsbefattningarna vid Alnarps lantbruks- och mejeriinstitut, med undantag för de båda i mejeriämnen, borde indragas från och med den 1 november 1933. Av de sålunda till indragning föreslagna

sju professorsbefattningarna vore vid denna tid tre vakanta.¹ Av de fyra återstående professorsbefattningarna torde tre, nämligen i jordbrukslära och lantbruksekonomi, i husdjurslära samt i kemi och geologi, böra uppföras på övergångsstat. Innehavarna av nämnda befattningar borde åläggas att bestrida den undervisningsskyldighet, som vore förenad med närmast jämförbara lektorat, nämligen beträffande lektoratet i:

jordbrukslära och kulturteknik: professorn i jordbrukslära och lantbruksekonomi,

husdjurslära: professorn i husdjurslära, samt

kemi och marklära: professorn i kemi och geologi.

En dylik anordning torde enligt gällande avlöningsvillkor vederbörande befattningshavare vara skyldiga att underkasta sig. Emellertid syntes det icke vara troligt, att de ifrågavarande befattningshavare, vilkas professurer icke innefattade samma ämneskombinationer som motsvarande lektorat, personligen vore i stånd att övertaga den nu ifrågasatta undervisningsskyldigheten. Detta gällde ämnet kulturteknik i lektoratet i jordbrukslära och kulturteknik samt ämnet husdjurens anatomi och fysiologi i lektoratet husdjurslära. Undervisningen i anatomi och fysiologi torde i stället kunna åläggas laboratorn i ämnet, vilken nedan föresloges skola överföras å indragningsstat, under det att undervisningen i kulturteknik tillsvidare torde böra uppdragas åt speciallärare. Givetvis borde icke uppförandet av ifrågavarande befattningshavare å övergångsstat innebära hinder för någon av dem att, om han till äventyrs så skulle önska, övergå på ny lönestat.

Återstående professor, nämligen i hästskötsel samt husdjurens hälso- och sjukvård, ävensom laboratorn i anatomi och fysiologi torde böra uppföras å indragningsstat med den tjänstgöringsskyldighet, som kunde befinnas lämplig. Därvid syntes vara önskvärt, att tjänstgöringsskyldigheten finge avse, bland annat, lämplig del av undervisningen vid hovbeslagskolan ävensom att professorn i hästskötsel m. m. allt fortfarande finge utöva den närmaste ledningen av nämnda skola. I fråga om löneförmåner för nämnda båda befattningshavare borde gälla vad i motsvarande avseende ovan sagts beträffande lantbrukshögskolan.

Vid nuvarande trädgårdsskolan vid Alnarp anställd föreståndare ävensom övriga ordinarie lärare borde i behörig tid uppsägas från sina befattningar till den 1 november 1934.

De sakkunniga ville alltså föreslå, att vid de båda lantbruksinstituten överfördes på övergångsstat tre professorer samt på indragningsstat tre professorer och en laborator.² Detta innebure, att vad de på övergångsstat uppförda beträffade i viss mån överkvalificerad arbetskraft komme att användas under en övergångsperiod. I fråga om de befattningshavare, som föresloges uppförda å indragningsstat och som till äventyrs skulle komma att kvarstå någon längre tid där, kunde emellertid övervägas, om icke sådana bestämmelser kunde träffas, att vederbörande, som så önskade, skulle mot någon nedsättning i avlöningsförmåner kunna befrias från all undervisningsskyldighet.

¹ Den 1 november 1929 voro två professorsbefattningar vakanta.

² Enligt det ursprungliga förslaget (avseende tidpunkten 1 november 1929) skulle fyra professorer överföras på övergångsstat samt fem professorer och en laborator på indragningsstat. Minskningen beror på att under tiden 1 november 1929—1 november 1933 ytterligare tre professorer vid lantbruksinstituten komma att bli pensionsmässiga.

Yttranden. Något uttalande rörande de sakkunnigas förslag om förfarandet vid övergången från den nuvarande till den föreslagna ordningen vid Alnarpsinstitutet förekommer icke i de yttranden, som avgivits i anledning av nämnda sakkunnigas betänkande.

Propositionen nr 249/1930. Dåvarande chefen för jordbruksdepartementet tillstyrkte i propositionen nr 249 till 1930 års riksdag de sakkunnigas förslag i förevarande avseende.

Utredningsmännen för försöksverksamheten m. m. Förenämnda utredningsmän för försöksverksamheten m. m. hava icke gjort något speciellt uttalande rörande de för övergången nödvändiga anordningarna i fråga om *mejeriförsöken*.

P. M. rörande utbildningen av driftsledare m. m. I förut omnämnda, inom jordbruksdepartementet upprättade P. M. rörande utbildningen av driftsledare m. m. anföres i fråga om övergången vid Alnarpsinstitutet följande.

Ombildades lantbruksskolan vid Alnarp enligt i P. M. skisserade program, torde den första fortbildningskursen böra taga sin början den 1 november 1933. Hittillsvarande agronomkurs förutsattes då upphöra den 24 oktober 1933. Med avseende på lärarfrågans ordnande under övergångstiden syntes böra gälla, att lediga professorsbefattningar vid institutet upprätthölles medelst vikarier till den 1 november 1933, varefter samtliga professorsbefattningar borde indragas, utom vad gällde de båda professurerna i mejeriämnen. Vid samma tidpunkt indroges laboratorsbefattningen i husdjurens anatomi och fysiologi. Efter den 1 november 1933 komme ordinarie innehavare av följande indragna professurer att finnas kvar vid institutet, nämligen i jordbrukslära och lantbruksekonomi, i hästskötsel samt husdjurens hälso- och sjukvård, i husdjurslära samt i kemi och geologi. Samma gällde innehavaren av ovannämnda laboratorsbefattning. Dessa befattningshavare borde uppföras på övergångsstat. Professorn i jordbrukslära och lantbruksekonomi torde därvid böra åläggas att bestrida den undervisning i jordbrukslära, som enligt vad ovan föreslagits borde tillkomma ordinarie ämnesläraren i jordbrukslära och kulturteknik. Undervisningen i kulturteknik finge dock överlämnas åt annan lärare. Professorn i husdjurslära torde böra åläggas att bestrida den undervisning, som enligt ovanstående skulle åligga ordinarie ämnesläraren i husdjurslära, dock borde de delar av undervisningsskyldigheten, som omfattade husdjurens anatomi och fysiologi, husdjurens hälso- och sjukvård samt kontrollföreningsverksamhet bestridas av andra lärare. Undervisningsskyldigheten i husdjurens anatomi och fysiologi borde åläggas laboratorn i samma ämne och undervisningsskyldigheten i husdjurens hälso- och sjukvård professorn i samma ämne. Denne senare borde även åläggas undervisningsskyldighet vid hovbeslagsskolan samt den närmaste ledningen av samma skola. Professorn i kemi och geologi borde åläggas den undervisningsskyldighet i kemi, som enligt förevarande förslag skulle åligga ordinarie ämnesläraren i botanik m. m. Förste lärarbefattningen vid lantbruksskolan torde även böra uppföras på övergångsstat, varvid befattningens innehavare borde tillförbindas att uppehålla den undervisningsskyldighet vid lantbruksskolan, som kunde påfordras. Denne be-

fattningshavare torde tills vidare kunna upprätthålla undervisningen i kulturteknik och kontrollföreningskännedom. Under den tid, denna anordning skulle vara förhållanden, bleve assistenten i kulturteknik överflödig. De befattningar, beträffande vilka åtgärder finge vidtagas för deras besättande med ordinarie innehavare från och med den 1 november 1933, bleve då ordinarie ämneslärarbefattningarna i redskapslära m. m., i husbyggnadslära samt i botanik m. m.

Under den tid, professor eller laborator stode kvar på övergångsstat och deltog i undervisningen vid institutet, borde dylik befattningshavare vara självskriven ledamot av såväl lantbruksskolans avdelningskollegium som institutets lärarkollegium. Ävenledes borde han vara valbar till rektorsbefattningen vid institutet.

I de yttranden, som avgivits i anledning av nyssnämnda P. M., förekommer intet uttalande rörande här förevarande fråga. Yttranden.

Högre kurs vid lantbruksskolan å Alnarp torde böra inrättas från och med den 1 november 1933. Elever vid nuvarande agronomkurs böra därför intagas vid lantbruksinstitutet därstädes för sista gången år 1931. I konsulentkurs å Alnarp böra elever intagas sista gången 1932, men denna gång såväl till jordbruks- som husdjurslinjerna. De elever, som 1931 intagas i agronomkursen, torde vid inträdet böra underrättas om, att vidare utbildning i konsulentkurs icke kommer att erbjudas dem. Departements-
chefen.

Den högre mejeriundervisningen torde även böra taga sin början den 1 november 1933. I konsulentkurs å mejerilinjerna böra följaktligen elever intagas för sista gången 1932. Den 1 november 1932 bör ävenledes centralanstaltens underavdelning för mejerihantering omorganiseras till självständig avdelning, vilken intill den 1 november 1933 bör vara förlagd till Stockholm såsom en del av centralanstalten men som vid nämnda tidpunkt överflyttas till Alnarp.

Vid högre trädgårdskursen torde undervisningen böra taga sin början den 1 november 1934.

Den 1 november 1933 torde följaktligen professorsbefattningarna vid lantbruks- och mejeriinstitutet böra indragas, med undantag för båda professorerna i mejeriämnen. Vid samma tidpunkt bör laboratorsbefattningen i husdjurens anatomi och fysiologi vid institutet samt förste lärarbefattningen vid lantbruksskolan å Alnarp indragas. Vid nämnda tidpunkt lära fyra av de till indragning ifrågasatta professorerna vara besatta med ordinarie innehavare, medan de tre återstående äro vakanta. Innehavarna av förenämnda fyra professorer, nämligen i jordbrukslära och lantbruksekonomi, i hästskötsel samt husdjurens hälso- och sjukvård, i husdjurslära samt i kemi och geologi, torde böra överföras å övergångsstat. Därvid böra de tillförbindas undervisningsskyldighet vid lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet i respektive jordbrukslära, husdjurens hälso- och sjukvård, husdjurslära samt kemi och geologi. Professorerna i jordbrukslära och lantbruksekonomi samt i husdjurslära böra icke, fastän

de sålunda komme att undervisa i respektive jordbrukslära och husdjurslära i lantbruksskolan, åläggas att såsom assistenter biträda föreståndaren för nämnda skola. Professorn i hästskötsel samt husdjurens hälso- och sjukvård bör åläggas att tillika undervisa vid hovbeslagsskolan samt att utöva den närmaste ledningen av nämnda skola. Ovannämnda laboratorsbefattning torde likaledes den 1 november 1933 vara besatt med ordinarie innehavare. Denne bör uppföras på övergångsstat med undervisningskyldighet vid institutet i husdjurens anatomi och fysiologi. Likaledes torde förste läraren vid lantbruksskolan böra uppföras på övergångsstat med skyldighet att uppehålla den undervisning vid lantbruksskolan, som kan komma att påfordras, samt att tills vidare fungera som föreståndarens för nämnda skola assistent.

Med hänsyn till den personal å övergångsstat, som sålunda under en övergångstid kommer att stå till förfogande för undervisningen vid institutet, torde befattningarna som ordinarie ämneslärare i jordbrukslära och kulturteknik samt i husdjurslära och mjölkhushållning vid lantbruksskolan icke tills vidare böra tillsättas. Ej heller lärar till en början assistent i kulturteknik böra anställas. Däremot torde åtgärder böra vidtagas för tillsättande från och med den 1 november 1933 av ordinarie ämneslärarbefattningar i redskapslära m. m., i husbyggnadslära samt i botanik, zoologi och kemi. Vidare böra åtgärder vidtagas för överförandet från och med samma dag av föreståndaren för lantbruksskolan å ny lönestat.

De båda professorerna i mejeriämnen, böra från och med den 1 juli 1933 löner regleras enligt lönegrad B 30, varjämte åtgärder böra vidtagas för besättandet från och med nämnda dag av professuren i mejeriteknik och mejerihushållning med ordinarie innehavare. Överassistenten vid centralanstaltens underavdelning för mejerihantering bör från och med den 1 november 1932 överföras till övergångsstat med skyldighet att tjänstgöra vid mejeriförsöken. Åtgärder böra dessutom vidtagas för tillsättande från och med nämnda dag av befattningen som föreståndare för mejeriförsöken.

Vad trädgårdsskolan å Alnarp beträffar torde åtgärder böra vidtagas för tillsättande i förekommande fall av lärarbefattningar från och med den 1 november 1934 samt för överförandet av lärarna å ny avlöningsstat från och med samma dag.

Slutligen torde ävenledes åtgärder böra vidtagas för överförandet av vaktmästarpersonalen å ny lönestat.

I fråga om institutets ledning och administration torde böra gälla, att under den tid, professor eller laborator står kvar på övergångsstat och deltagar i undervisningen vid institutet, dylik befattningshavare bör vara ledamot av såväl institutets lärarkollegium som lantbruksskolans avdelningskollegium samt, i vad avser professor, vara valbar till rektor vid institutet. Förste läraren på övergångsstat vid lantbruksskolan torde böra vara ledamot av nämnda skolas avdelningskollegium.

Enär befattningen som föreståndare för mejeriförsöken torde böra ledigförklaras redan under budgetåret 1931/1932, torde riksdagen böra bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för ifrågavarande befattnings tillsättande.

13. Anslagsbehovet för budgetåret 1931/1932.

I en inom jordbruksdepartementet upprättad P. M. rörande fördelningen av de i fråga om förevarande förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande m. m. föreslagna engångskostnaderna anföres följande.

P. M. rörande engångskostnadernas fördelning å olika budgetår.

Med hänsyn därtill, att det förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande, som Kungl. Maj:t torde komma att underställa riksdagens prövning, i hög grad avviker från högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag, torde det knappast vara ändamålsenligt att vid fördelningen av engångskostnaderna å de olika budgetåren taga sistnämnda förslag till utgångspunkt. I stället torde denna fördelning böra grundas på i viss mån andra överväganden. Vid fördelningen synes med hänsyn till den statsfinansiella situationen kostnaderna böra fördelas på flera budgetår. Å andra sidan bör så förfaras, att de olika anstalterna kunna träda i verksamhet å de därför bestämda tidpunkterna. Vidare torde märkas, att under budgetåret 1931/1932 endast förhållandevis mindre omfattande byggnadsarbeten kunna genomföras, enär detaljförslag i olika hänseenden först måste upprättas.

Då undervisningen vid *högskolan* skall taga sin början den 1 november 1932, böra vid denna tidpunkt institutionerna för kemi, marklära och bakteriologi, för kulturteknik m. m. samt för lantbruksbotanik m. m. vara färdiga, varför anslag till dessa byggnadsarbeten borde anvisas för budgetåret 1931/1932. Sannolikt kunna arbetena icke helt färdigställas till utgången av nämnda budgetår, utan härför lärer även få anlitas de fyra första månaderna av påföljande budgetår. På grund härav torde en del av kostnaderna böra upptagas å riksstaten för budgetåret 1932/1933. För budgetåret 1931/1932 torde sålunda böra anvisas hela beloppet för omändring av nuvarande agronomiskt-botaniska institutionen till institution för kulturteknik m. m., halva beloppet till omändring av nuvarande elevbyggnaden till institution för lantbruksbotanik m. m. samt tre fjärdedelar av beloppet till omändring av nuvarande kemiska laboratoriet till institution för kemi m. m. Under här avsedda budgetår bör även medel anvisas för anordnande av yttre ledningar för vatten, gas och avlopp. Det härför erforderliga beloppet torde dock böra fördelas med tre fjärdedelar å förevarande budgetår och en fjärdedel å påföljande. Vaktmästarbyggnadens omändring bör påbörjas under nästa budgetår och om möjligt slutföras till 1 november 1932. Kostnaderna torde böra fördelas med en tredjedel å budgetåret 1931/1932 och återstoden å påföljande år. Under budgetåret 1931/1932 torde även reparationsarbetena å restaurationsbyggnaden böra utföras. Den nya institutionsbyggnaden för husdjurslära m. m. torde även böra påbörjas under budgetåret 1931/1932 samt vara färdigställd under början av budgetåret 1933/1934. Kostnaderna härför torde lämpligen böra så fördelas: under budgetåret 1931/1932 en femtedel,

under budgetåret 1932/1933 tre femtedelar samt under budgetåret 1933/1934 en femtedel. Andra byggnads- och anläggningsarbeten torde icke böra utföras å Ultuna under budgetåret 1931/1932. Vid *Alnarp* torde under nyssnämnda år inga byggnadsarbeten böra igångsättas. Däremot torde arbetet med den nya vattenledningsanläggningen böra taga sin början sagda år. Kostnaderna för detta arbete böra fördelas med två femtedelar å budgetåret 1931/1932 och med tre femtedelar å påföljande år.

I överensstämmelse med vad ovan anförts torde för *budgetåret 1931/1932* böra anvisas följande anslag till engångskostnader å Ultuna och Alnarp.

Ultuna.

Institutionen för kemi m. m.	kronor 353,500
» » lantbruksbotanik m. m.	» 58,000
» » kulturteknik m. m.	» 13,100
» » husdjurslära m. m.	» 92,000
Vaktmästarbyggnaden	» 6,000
Restaurationsbyggnaden	» 2,000
Ledningar för vatten, gas, avlopp och elektriskt ljus	» 75,400

Alnarp.

Vattenledning	» 50,000
---------------------	----------

Summa kronor 650,000.

Under budgetåret 1932/1933 bör vid *Ultuna* utöver ovan angivna byggnadsarbeten även museibygnaden undergå reparation. Vidare bör i riksstaten för nämnda år upptagas hälften av det för inredning och utrustning i fråga om lantbrukshögskolan föreslagna beloppet samt tredjedelen av den till undervisningsmateriel åt nämnda högskola avsedda beloppet. För byggnadsarbeten vid *Alnarp* torde för sagda budgetår av de för olika ändamål föreslagna beloppen böra anvisas, för omändringar i slottet samt för uppförandet av demonstrationshall för husdjurslära hela beloppet, för ändringsarbeten i kemiska laboratoriet och veterinärbyggnaden två tredjedelar, för omändring av en dubbelvilla en tredjedel, för till- och påbyggnad av mejeriet två tredjedelar, för nytt bostadshus åt mejeripersonal en tredjedel, för vattenledningen tre femtedelar, för förändring av avloppssystemet hälften samt för badinrättningen två tredjedelar.

I överensstämmelse med vad nu anförts skulle för *budgetåret 1932/1933* böra anvisas följande anslag för engångskostnader.

Ultuna.

Institutionsbyggnad för kemi m. m.	kronor 117,500
» » lantbruksbotanik m. m.	» 57,500
» » husdjurslära m. m.	» 278,000
Museibygnaden	» 10,000
Vaktmästarbyggnaden	» 12,000
Ledningar för vatten, gas, avlopp och elektrisk energi	» 25,600
Inredning och utrustning	» 96,400
Undervisningsmateriel	» 34,000

Alnarp.

Slottet	kronor	7,850
Demonstrationshall	»	9,000
Kemiska laboratoriet	»	16,200
Veterinärbyggnaden	»	30,500
En dubbelvilla	»	5,250
Mejeriet	»	140,000
Bostadshus för mejeripersonal	»	12,000
Vattenledningsanläggning	»	75,000
Omläggning av avloppssystemet	»	20,000
Badinrättning	»	12,200

Summa kronor 959,000.

För budgetåret 1933/1934 böra medel finnas anvisade för byggnads- och anläggningsarbeten vid *Ultuna* i följande omfattning: institutionen för husdjurslära fullbordas, hallen för övningar i exteriörlära uppföras, rektorsbyggnaden omändras, flygelbyggnaderna repareras, växthus m. m. uppföras, väg- och planeringsarbeten utföras. Vidare torde för nämnda budgetår böra anvisas återstoden av de föreslagna beloppen för inredning och utrustning samt för undervisningsmateriel för högskolan.

I fråga om *Alnarp* torde under detta budgetår följande arbeten böra fullbordas: ändringsarbetena i laboratoriet, veterinärbyggnaden och dubbelvillan, om- och tillbyggnadsarbetena å mejeriet, nybyggnaden av bostadshuset för mejeripersonal, varjämte arbetena med avloppssystem och badinrättning avslutas. Vidare torde under detta budgetår medel böra ställas till förfogande för uppförandet av undervisningsbyggnaden för trädgårdsskolan samt av växthuset, inredandet av elevrum i restaurationsbyggnaden samt uppförandet av bostadshus för vaktmästare och förmän; i fråga om nu nämnda arbeten böra två tredjedelar anvisas för budgetåret 1933/1934 och resten för påföljande budgetår. Slutligen böra de föreslagna beloppen för inredning och utrustning samt undervisningsmateriel åt lantbruksskolan, mejeriundervisningen samt mejeriförsöken uppföras i riksstaten för budgetåret 1933/1934.

Anslaget till engångskostnader för *budgetåret 1933/1934* torde följaktligen böra beräknas såsom följande sammanställning utvisar:

Ultuna.

Institutionen för husdjurslära m. m.	kronor	93,000
Byggnad för övningar i exteriörlära	»	39,000
Rektorsbyggnaden	»	29,000
Flygelbyggnaderna	»	10,000
Växthus m. m.	»	70,000
Vägar och planeringar	»	11,900
Inredning och utrustning	»	96,400
Undervisningsmateriel	»	66,000

Alnarp.

Kemiska laboratoriet	»	8,100
Veterinärbyggnaden	»	15,200
Dubbelvillan	»	10,700
Mejeriet	»	70,000

Bostadshus för mejeripersonal	kronor	22,000
Undervisningsbyggnad för trädgårdsskolan	»	55,800
Växthus	»	26,000
Bostadsrum i restaurationsbyggnaden	»	17,900
Bostadshus åt vaktmästare och förmän	»	14,000
Omläggning av avloppssystemet	»	20,000
Badinrättning	»	6,100
Inredning, utrustning och undervisningsmateriel	»	111,000
Summa kronor		792,100.

För budgetåret 1934/1935 torde å riksstaten anslag böra upptagas för uppförande vid *Ultuna* av institutionsbyggnad åt centralanstalten, försökslada och försöksstall, anläggandet av försöksanläggning med betongparceller samt för yttre ledningar, vägarbeten m. m. Vidare bör för sagda budgetår anvisas medel för inredning och utrustning av centralanstaltens lokaler.

Vad *Alnarp* beträffar torde under budgetåret 1934/1935 utöver vad ovan angivits följande arbeten böra komma till utförande: uppförande av byggnad för förråd och samlingar vid mejeriundervisningen och av redskapshall vid trädgårdsskolan, samt ändringsarbetena i trädgårdsskolans gamla undervisningsbyggnad, i gamla kontorsbyggnaden samt i fråga om växthus. Vidare böra anslag anvisas för inredning och utrustning av lokaler samt för undervisningsmateriel åt trädgårdsskolan.

Följande anslagsposter skulle följaktligen ingå i engångskostnaderna för *budgetåret 1934/1935*.

Ultuna.

Institutionsbyggnad m. m. åt centralanstalten	kronor	383,000
Inredning och utrustning av lokaler åt centralanstalten	»	33,000

Alnarp.

Byggnad för förråd och samlingar vid mejeriundervisningen	»	25,500
Undervisningsbyggnad åt trädgårdsskolan	»	27,900
Ändring av gamla undervisningsbyggnaden vid trädgårdsskolan	»	8,000
Ändring av gamla kontorsbyggnaden vid trädgården	»	5,000
Ändring av växthus	»	3,000
Nytt växthus	»	12,900
Redskapshall åt trädgårdsskolan	»	8,000
Bostadsrum i restaurationsbyggnaden	»	8,900
Bostadshus åt vaktmästare och förmän	»	8,000
Inredning, utrustning samt undervisningsmateriel åt trädgårdsskolan	»	28,400

Summa kronor 551,600.

Behovet av engångsanslag under olika budgetår enligt ovanstående approximativa beräkning framgår av följande sammanställning.

Fördelningen av engångsanslag på olika budgetår.

	B u d g e t å r e t				Summa
	1931/1932	1932/1933	1933/1934	1934/1935	
<i>Byggnader och fasta anläggningar:</i>					
Lantbrukshögskolan	600,000	500,600	252,900	—	1,353,500
Centralanstalten	—	—	—	383,000	383,000
Alnarpsinstitutet	50,000	328,000	265,800	107,200	751,000
<i>Inredning och inventarier:</i>					
Lantbrukshögskolan.....	—	96,400	96,400	—	192,800
Centralanstalten	—	—	—	33,000	33,000
Alnarpsinstitutet	—	—	104,000	15,400	119,400
<i>Undervisningsmateriel:</i>					
Lantbrukshögskolan.....	—	34,000	66,000	—	100,000
Alnarpsinstitutet	—	—	7,000	13,000	20,000
Summa kronor	650,000	959,000	792,100	551,600	2,952,700

De i nyss berörda P. M. angivna grunderna för en approximativ beräkning av de för genomförandet av föreliggande förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande erforderliga engångskostnadernas fördelning på olika budgetår torde i sina huvuddrag kunna godtagas. Det bör dock särskilt understrykas, att fördelningen icke blott är ungefärlig utan även att betrakta såsom preliminär. Under arbetenas fortgång torde det sålunda kunna visa sig erforderligt, att de olika leden i byggnadsprogrammet utföras i annan ordning än den i P. M. föreslagna. Dylika förändringar i planen böra givetvis i så fall få företagas. Beträffande de arbeten, som böra komma till utförande under budgetåret 1931/1932, förordar jag det i P. M. framlagda förslaget. För nämnda budgetår torde sålunda böra anvisas 650,000 kronor, varav 600,000 kronor avse lantbrukshögskolan och 50,000 kronor Alnarpsinstitutet. Anslagen böra hava reservationsanslags natur.

Departements-
chefen.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) *dels* besluta, att i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående tillstyrkta förslag skola inrättas vid Ultuna en lantbrukshögskola och en centralanstalt för försöksväsendet å jordbruksområdet, vid Experimentalfältet en växtskyddsanstalt samt vid Alnarp ett lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut;

2) *dels* för budgetåret 1931/1932 anvisa

a) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan ett *extra reservationsanslag* av kronor 600,000;

Departements-
chefens
hemställan.

b) för vattenledningsanläggning vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ett *extra reservationsanslag* av kronor 50,000;

c) för beredande av understöd åt folkhögskola för anordnande av specialkurs för vissa lantbruksstuderande ett *extra förslagsanslag* av kronor 22,000;

d) för beredande av understöd åt elever vid specialkurs för vissa lantbruksstuderande ett *extra förslagsanslag* av kronor 7,500;

3) *dels* och bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga under tiden 1 juli 1931—30 juni 1932 erforderliga åtgärder för tillsättande av befattningar vid lantbrukshögskolan, växtskyddsanstalten och Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut.

Ministern för utrikes ärendena friherre Ramel anmäler, att han i så måtto icke biträder föredragande departementschefens hemställan, att han anser, att den högre lantbruksundervisningen borde — i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats i den av herr Nilsson i Kabbarp m. fl. avgivna, vid jordbruksutskottets utlåtande nr 89 till 1930 års riksdag fogade reservationen — ordnas på så sätt, att de båda nuvarande lantbruksinstituten, alltså såväl det vid Ultuna som det vid Alnarp, ombildas och utbyggas till lantbrukshögskolor.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i föredragande departementschefens hemställan.

Till föredragande departementschefens hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Std.
Utredning angående den högre lantbruksundervisningens ordnande.....	1
Utredning angående centralanstaltens och den högre lantbruksundervisningens inbördes ställning	5
1930 års riksdag	7
Utredning inom jordbruksdepartementet	8
1. Behovet av förbättrad högre lantbruks-, mejeri- och trädgårds- undervisning	9
a. Högre lantbruksundervisning sid. 9. — Departementschefen sid. 20.	
b. Högre mejeriundervisning sid. 21. — Departementschefen sid. 24.	
c. Högre trädgårdsundervisning sid. 24. — Departementschefen sid. 27.	
2. Undervisningens allmänna planläggning	28
a. Lantbruksundervisningen sid. 28. — Departementschefen sid. 67.	
b. Mejeriundervisningen sid. 73. — Departementschefen sid. 75.	
c. Trädgårdsundervisningen sid. 75. — Departementschefen sid. 76.	
3. Lantbrukshögskolans yttre organisation	77
Departementschefen sid. 99.	
4. Den högre lantbruksundervisningens ställning till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet	101
Departementschefen sid. 163.	
5. Förläggning av de olika undervisnings- och försöksanstalterna.....	171
a. Lantbrukshögskola, centralanstalt samt växtskyddsanstalt sid. 171. — Departementschefen sid 190.	
b. Lantbruksskolans högre kurs sid. 195. — Departements- chefen sid. 196.	

		Sid.
c.	Anstalt för den högre mejeriundervisningen samt för mejeriförsök sid. 196. — Departementschefen sid. 202.	
d.	Anstalt för högre trädgårdsundervisning sid. 205. — Departementschefen sid. 205.	
6.	Inträdesfordringar	206
a.	Lantbrukshögskolan sid. 206. — Inträdesfordringar sid. 206. — Departementschefen sid. 209. — Specialkurs för lantbruksstuderande sid. 213. — Departementschefen sid. 227.	
b.	Lantbruksskolans högre kurs sid. 229. — Departementschefen sid. 231.	
c.	Mejeriundervisningen sid. 232. — Departementschefen sid. 234.	
d.	Trädgårdsundervisningen sid. 235. — Departementschefen sid. 236.	
7.	Undervisning och examina	236
a.	Lantbrukshögskolan sid. 236. — Departementschefen sid. 258.	
b.	Lantbruksskolans högre kurs sid. 260. — Departementschefen sid. 268.	
c.	Mejeriundervisningen sid. 269. — Departementschefen sid. 274.	
d.	Trädgårdsundervisningen sid. 275. — Departementschefen sid. 280.	
8.	Befattningshavare och administration	280
a.	Lantbrukshögskolan sid. 280. — Befattningshavare sid. 280. — Departementschefen sid. 296. — Befattningshavarnas avlöningsförhållanden sid. 297. — Departementschefen sid. 306. — Administration sid. 308 — Departementschefen sid. 310.	
b.	Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet sid. 310. — Departementschefen sid. 312.	
c.	Växtskyddsanstalten sid. 313. — Departementschefen sid. 314.	
d.	Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut sid. 314. — Behovet av befattningshavare sid. 314. — Departementschefen sid. 327. — Befattningshavarnas avlönning och tjänsteställning sid. 330. — Departementschefen sid. 338. — Administration sid. 341. — Departementschefen sid. 342.	
9.	Elever	342
	Departementschefen sid. 347.	

	Sid.
10. Lokaler och utrustning	347
a. Lantbrukshögskolan, centralanstalten och växtskyddsanstalten sid. 347. — Lokaler sid. 347. — Inredning m. m. sid. 363. — Departementschefen sid. 367.	
b. Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet sid. 370. — De- partementschefen sid. 385.	
11. Årliga kostnader för undervisningen och försöksverksamheten (utom löner)	386
a. Lantbrukshögskolan, centralanstalten och växtskyddsanstalten sid. 386. — Lantbrukshögskolan sid. 386. — Centralan- stalten sid. 393. — Växtskyddsanstalten sid. 395. — De- partementschefen sid. 396.	
b. Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet sid. 396. — De- partementschefen sid. 400.	
12. Övergången från nuvarande förhållanden till ovan föreslagna organisation	401
a. Lantbrukshögskolan, centralanstalten samt växtskyddsanstalten sid. 401. — Departementschefen sid. 405.	
b. Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet sid. 409. — De- partementschefen sid. 413.	
13. Anslagsbehovet för budgetåret 1931/1932	415
Departementschefen sid. 419.	
Departementschefens hemställan	419